

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 2.7.2012
COM(2011) 666 final/2

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document COM(2011) 666 final du 12.10.2011

Concerne la version danoise, point 3.2, troisième paragraphe

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

Udvidelsesstrategi og vigtigste udfordringer 2011-2012

{SEC(2011) 1200 final}

{SEC(2011) 1201 final}

{SEC(2011) 1202 final}

{SEC(2011) 1203 final}

{SEC(2011) 1204 final}

{SEC(2011) 1205 final}

{SEC(2011) 1206 final}

{SEC(2011) 1207 final}

DA

DA

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Udvidelsesstrategi og vigtigste udfordringer 2011-2012

1. INDLEDNING

Den Europæiske Unions udvidelsesproces er gået ind i en ny fase. Afslutningen af tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien, som åbner mulighed for medlemskab i midten af 2013, blåstempler den politik, som er blevet ført efter 1990'ernes ødelæggende Balkankonflikt, og som skal bringe fred, stabilitet og demokrati og i sidste ende EU-medlemskab til hele regionen. Det er et nyt bevis på, at EU's udvidelsespolitik kan skabe forandring, og det sætter fornyet skub i reformerne i alle udvidelseslandene.

EU's udvidelsespolitik, som er forankret i traktaten om Den Europæiske Union¹, er reaktionen på de europæiske befolkningers naturlige ønske om at tage del i bestræbelserne på at skabe et forenet Europa. Det seneste årtis integrering af landene i Central- og Østeuropa har vist, at udvidelser er til gavn for EU som helhed og sætter EU i stand til bedre at løse globale udfordringer.

Udvidelsespolitikken har vist sig at være et redskab, der kan skabe samfundsmæssige forandringer. De lande, som allerede er tiltrådt EU, og de, der er på vej til det, har undergået slående forandringer som følge af demokratiske og økonomiske reformer, som har udgangspunkt i tiltrædelsesprocessen. Engagement, betingelser og troværdighed har været den gennemgående tråd i tiltrædelsesprocessen og grundlaget for dens succes.

Den fornyede konsensus om udvidelsen, som Det Europæiske Råd nåede frem til i december 2006, og som bygger på principperne om konsolidering af forpligtelser, rimelige, men strenge betingelser og god dialog med borgerne kombineret med EU's kapacitet til at integrere nye medlemmer, danner fortsat ramme om EU's udvidelsespolitik.

EU udbygger sit område med fred, stabilitet, demokrati og velstand gennem udvidelsespolitikken. Disse værdier har fået fornyet betydning i lyset af den seneste udvikling:

- De dramatiske begivenheder i det sydlige Middelhavsområde og i Mellemøsten og den efterfølgende usikkerhed understreger betydningen af stabilitet og demokrati i Sydøsteuropa solidt forankret i EU's udvidelsesproces.
- Den globale finanskrisen og de aktuelle vanskeligheder i euroområdet har tydeliggjort, hvor afhængige de nationale økonomier er af hinanden både inden for og uden for EU. Begivenhederne fremhæver, hvor vigtigt det er at konsolidere den økonomiske og finansielle stabilitet yderligere og skabe vækst, også i udvidelseslandene. Udvidelsesprocessen er i den forbindelse et virkningsfuldt redskab.

¹ Artikel 49.

Der er siden vedtagelsen af den seneste udvidelsespakke sket nye positive fremskridt på Vestbalkan. Ratko Mladić og Goran Hadžić er blevet anholdt og fremstillet for Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY), hvilket har fjernet en stor hindring på Serbiens vej mod EU-medlemskab og markerer et vigtigt skridt på vej mod forsoning. Der er indledt en dialog mellem regeringerne i Beograd og Pristina for bl.a. at skabe fremskridt i tiltrædelsesprocessen, og dialogen har givet de første resultater. Der kan meldes om fremskridt med EU-relaterede reformer i de fleste udvidelseslande. Borgerne i endnu to af landene på Vestbalkan, Albanien og Bosnien-Hercegovina, har fået ophævet visumpligten ved indrejse i EU.

I en række lande er vigtige reformer dog blevet forsinket, ofte som følge af interne politiske forhold og konflikter. Forsinkelserne og blokeringerne var særlig alvorlige i Bosnien-Hercegovina og i Albanien. God regeringsførelse, retsstaten, administrativ kapacitet, arbejdsløshed, økonomiske reformer og social inklusion er fortsat store udfordringer i de fleste lande. På området ytringsfrihed i medierne har udviklingen i en række tilfælde været foruroligende. Uenighed om status har fortsat en negativ indvirkning på Kosovo² og regionen som helhed. De seneste begivenheder i det nordlige Kosovo giver anledning til alvorlig bekymring. Der er endnu ikke fundet en løsning på navneproblemet vedrørende Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien.

Islands tiltrædelsesproces har taget fart i løbet af det seneste år. Fremskridtene i forhandlingerne skyldes, at de islandske strukturer allerede er særdeles integrerede som følge af landets lange demokratiske tradition, dets medlemskab af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og Schengenområdet og dets meget velfungerende offentlige administration.

I Tyrkiet er tiltrædelsesprocessen fortsat det mest effektive udgangspunkt for at fremme EU-relaterede reformer, udbygge dialogen om udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, styrke erhvervslivets konkurrenceevne og diversificere energiforsyningen. Det har i forbindelse med tiltrædelsesforhandlingerne desværre ikke været muligt at indlede forhandlinger om et nyt kapitel i over et år. Der skal på grundlag af konkrete tiltag på områder af fælles interesse sættes gang i en ny konstruktiv fase i forholdet til Tyrkiet.

Kroatiens forestående tiltrædelse viser, at udvidelsesprocessens evne til at skabe forandring i de berørte lande kan maksimeres. De forbedringer af processen, som blev sikret med den fornyede udvidelseskonsensus i 2006, blev gennemført i praksis i forbindelse med Kroatien og har vist deres værdi. De igangværende og kommende forhandlinger med andre udvidelseslande bør bygge videre på disse erfaringer. Især bør der tidligst muligt tages fat på vanskelige forhandlingskapitler, bl.a. om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retfærdighed, frihed og sikkerhed, for at sikre, at kandidatlandene har tilstrækkelig tid til at opnå de nødvendige reformresultater.

Kroatiens tiltrædelse bliver et stort skridt i det historiske projekt med at integrere Vestbalkan i EU. EU har konsekvent fastholdt rummeligheden i sin politik over for Vestbalkan, som startede med den "regionale tilgang" i midten af 1990'erne og blev efterfulgt af de mest markante tiltag, nemlig stabiliserings- og associeringsprocessen, som blev lanceret i 1999, og topmødet i Thessaloniki i 2003, hvor det blev bekræftet, at Vestbalkans fremtid ligger i EU. Tiltrædelsen medfører på ingen måde en skillelinje på Vestbalkan, men skal tværtimod

² Jf. FN's Sikkerhedsråds resolution 1244/1999.

fungere som et incitament og en katalysator for resten af regionen og fremskynde de øvrige landes tiltrædelse af EU. Der vil i lyset af EU's forpligtelser og regionens historie og geografiske forhold fortsat være uløste problemstillinger, så længe hele Vestbalkan ikke har opfyldt betingelserne og er tiltrådt.

Kommissionen er i den forbindelse fuld tilhænger af princippet om egen fortjeneste. Det, der især er afgørende for, hvor hurtigt et land nærmer sig medlemskab, er dets resultater i forbindelse med opfyldelsen af de fastsatte kriterier og betingelser.

Kroatiens gode erfaringer sender et stærkt budskab til andre udvidelseslande om, at:

- EU holder sine løfter, når landene har opfyldt betingelserne
- kriterierne og betingelserne for tiltrædelse er strenge, og at deres gennemførelse overvåges nøje. Dette er dog ikke en hindring, for det betyder, at kandidatlandet opnår en højere grad af parathed, som vil være til gavn for både landet selv og EU ved tiltrædelsen
- bilaterale tvister med nabolandene bør og kan løses gennem dialog og kompromis i overensstemmelse med gældende principper.

Det er af hensyn til reformfremskridtene i udvidelseslandene og opbakningen i medlemsstaterne vigtigt, at der fortsat er tillid til udvidelsesprocessen. Det seneste års udvikling har bekræftet, at det også er muligt at opnå konkrete resultater undervejs mod et EU-medlemskab, når de respektive betingelser er opfyldt. Kommissionens anbefalinger i denne meddelelse om at gå videre til nye faser i tiltrædelsesprocessen og udvide visumfritagelsen til Albanien og Bosnien-Hercegovina er klare eksempler derpå. Hvis politikerne derimod ikke har vist vilje til eller gjort bestræbelser på at skabe konkrete resultater, er der ikke sket fremskridt i tiltrædelsesprocessen, som dermed risikerer at gå i stå.

I denne meddelelse gøres der status over Den Europæiske Unions udvidelsesdagsorden, som vedrører Vestbalkan, Tyrkiet og Island. Det vurderes på grundlag af de tilhørende dybdegående landeanalyser³, hvad disse lande har opnået i forbindelse med deres forberedelser frem mod medlemskab, hvor de står i dag, og hvad deres udsigter for de kommende år er, og der fremsættes i den forbindelse en række anbefalinger. Der lægges som i de forgangne år særlig vægt på en række vigtige udfordringer.

2. VIGTIGE UDFORDRINGER

2.1. Øget fokus på styrkelse af retsstaten og reform af den offentlige forvaltning

Styrkelse af retsstaten er en vedvarende og stor udfordring og en afgørende forudsætning for opnåelse af EU-medlemskab. Spørgsmålet er i de senere år blevet tillagt større opmærksomhed i alle faser af tiltrædelsesprocessen i overensstemmelse med den nye udvidelseskonsensus.

At der lægges vægt på retsstaten afspejles i den store betydning, som spørgsmålet blev tillagt under tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien, især i forbindelse med kapitlerne om

³ Resuméer af landerapporterne og rapporternes konklusioner findes som bilag til meddelelsen.

retsvæsenet og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed. Retsstatsspørgsmålets betydning i forbindelse med de hovedprioriteter, som afgør, om der kan indledes tiltrædelsesforhandlinger med Albanien og Montenegro, er et andet eksempel på dette områdes vigtighed forud for de egentlige forhandlinger.

De erfaringer, som er opnået gennem tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien, vil blive anvendt i forbindelse med igangværende og kommende forhandlinger med andre lande. Kommissionen vil i den forbindelse foreslå en ny tilgang til spørgsmål vedrørende retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retlige og indre anliggender. Der bør tages fat på disse spørgsmål tidligt i tiltrædelsesprocessen, og forhandlingerne om de tilhørende kapitler bør indledes i overensstemmelse hermed på grundlag af handlingsplaner, eftersom det er et krav, at der opnås overbevisende resultater på disse områder. Kommissionen vil i alle faser af processen regelmæssigt aflægge rapport om de fremskridt, der er opnået på disse områder i henhold til de delmål, som er fastsat i handlingsplanerne, og eventuelt påpege nødvendige korrigerende foranstaltninger. Midler fra førtiltrædelsesinstrumentet vil blive anvendt målrettet til støtte for denne proces.

Kommissionen har inden for rammerne af førtiltrædelsesprocessen opmuntret landene til at opbygge et uafhængigt og effektivt *retsvæsen* og afhjælpe eksisterende mangler. Kroatien har i den forbindelse forbedret måden, hvorpå dommere udnævnes, Serbien har iværksat en revision af proceduren for genudnævnelse af dommere og anklagere, og Montenegro har påbegyndt en revision af vigtige forfatnings- og lovgivningsmæssige bestemmelser om retsvæsenet. Kosovo har afsluttet sin grundige undersøgelse om dommere og anklagere.

Korruptionsbekæmpelse er i de fleste udvidelseslande en af de vigtigste udfordringer på retsstatsområdet. Korruption er stadig et alvorligt problem, som ikke kun påvirker borgernes hverdag på vigtige områder som sundhed og uddannelse. Korruption har også alvorlige negative konsekvenser for investeringsniveauet og erhvervslivet og belaster det nationale budget, især hvad angår offentlige indkøb og privatisering. Kommissionen har i de seneste år skærpet sit fokus på korruptionsbekæmpelse i udvidelseslandene.

Den vigtige erfaring, der er opnået gennem samarbejdet med udvidelseslandene, har været med til at udvikle EU's egen tilgang til korruptionsbekæmpelse på alle politikområder, internt som eksternt⁴. Kommissionen er ved at oprette en mekanisme til overvågning af korruption i medlemsstaterne og vil samtidig fortsat lægge stor vægt på overvågningen af antikorrupsionspolitikkerne i udvidelseslandene, med fokus resultater og bæredygtighed, fra de tidlige faser af tiltrædelsesforberedelserne. Kommissionen vil også fremme et tæt samarbejde mellem internationale donorer for at sikre en optimal ressourceanvendelse.

Det er fortsat vigtigt, at udvidelseslandene prioriterer *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*. Denne indsats er tæt forbundet med korruptionsbekæmpelse og etablering af et uafhængigt retsvæsen. Det forhold, at meget kriminalitet foregår på tværs af grænserne, gør bekæmpelsen af organiseret kriminalitet til en meget stor udfordring. *Regionalt samarbejde mellem retshåndhævende og retslige instanser*, herunder oprettelsen af faglige netværk, er særlig vigtigt, hvis denne udfordring skal løses. Kommissionen støtter oprettelsen af et regionalt netværk for anklagere, som bistås af udsendte eksperter fra medlemsstaterne og af relevante europæiske agenturer. Kommissionen hjælper også med oprettelsen af koordinerede vidnebeskyttelsesprogrammer i regionen.

⁴ Dette er afspejlet i Kommissionens nye meddelelse om korruptionsbekæmpelse KOM(2011) 308 endelig.

Kommissionen har i løbet af det forgangne år styrket sin *retsstatsdialog* med landene på Vestbalkan. Formålet er at styrke det forberedende arbejde i tidligere faser af førtiltrædelsesprocessen på grundlag af grundige analyser af området retlige og indre anliggender. Der blev i den forbindelse gennemført ekspertmissioner i de fleste udvidelseslande. Kommissionen har styrket samarbejdet og informationsudvekslingen med de relevante EU-agenturer, bl.a. Europol, Frontex, Eurojust og Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug, regionale instanser, Europarådet og andre internationale institutioner. Benchmarking blev anvendt i tidlige faser af processen, hvis det var relevant. Der blev indledt en struktureret dialog om retlige anliggender med Bosnien-Hercegovina, og Kommissionen foreslår at indlede en lignende dialog med Kosovo om retsstaten for at løse udfordringerne på dette område og støtte reformen af retsvæsenet.

Reformen af den offentlige forvaltning, som skal styrke gennemsigtigheden, ansvarligheden og effektiviteten og er afgørende for demokrati og retsstat, er fortsat en af hovedprioriteterne blandt de politiske kriterier i de fleste udvidelseslande. Passende administrative procedurer, bl.a. hvad angår menneskelige ressourcer og forvaltning af de offentlige finanser, er afgørende for gennemførelsen af EU-retten. Landene er nødt til at øge deres indsats for at forbedre deres offentlige forvaltning på grundlag af nationale helhedsstrategier.

Der er i visse udvidelseslande flere og flere tegn på, at regeringspartierne og statens forskellige roller ikke respekteres i tilstrækkelig grad, hvilket risikerer at undergrave retsstaten og demokratiet.

2.2. Ytringsfrihed i medierne

Ytringsfrihed er en grundlæggende rettighed, som er beskyttet af folkeretten og udgør en integrerende del af et pluralistisk demokrati. I tiltrædelsesprocessen er sikringen af denne rettighed et vigtigt aspekt af de politiske Københavnskriterier for medlemskab.

Udvidelseslandene er generelt kendetegnet ved pluralistiske medielandskaber. I en række lande er der dog på det seneste registreret visse negative tendenser på området. Det er kilde til alvorlig bekymring. Kommissionen undersøger i detaljer ytringsfriheden i de tilhørende rapporter, hvor situationen i det enkelte land er beskrevet.

De udfordringer, der er forbundet med ytringsfrihed og medier, omfatter: politisk indblanding, som i nogle tilfælde også kommer til udtryk gennem retssystemet; økonomisk pres; påvirkning af medierne via kriminalitet og korrupsion; og utilstrækkelig beskyttelse af journalister mod chikane eller sågar voldelige overgreb. De økonomiske udfordringer er forbundet med manglende gennemsigtighed og koncentreret ejerskab, manglende fair konkurrence og manglede uafhængige markedstilsynsmyndigheder. I en række udvidelseslande er den generelle gennemførelse af mediellovgivningen ikke tilfredsstillende. Flere sager om overgreb og også drab på journalister er endnu ikke blevet opklaret adskillige år efter, at begivenhederne fandt sted. I Tyrkiet er ytringsfriheden endnu ikke tilstrækkeligt beskyttet i lovgivningen. Det store antal retssager og efterforskninger, der er indledt mod journalister, og det urimelige pres på medierne vækker alvorlig bekymring.

Alt dette sætter alvorlige begrænsninger for medier, der er kritiske over for regeringen, og hæmmer undersøgende journalistik. Medier og journalister påtvings ofte selvcensur.

Det er vigtigt, at udvidelseslandene garanterer åbne og pluralistiske medielandskaber, som kan skabe en kritisk og uafhængig journalistisk kultur. Udbydere af public service radio- og tv skal forbedre deres økonomiske stilling og selvstændighed for at kunne varetage deres

opgave. Mediebranchen bør samtidig tilstræbe at anvende selvregulering på grundlag af omfattende etiske regler og branchestandarder.

Kommissionen afholdt i maj 2011 en konference om ytringsfrihed, som samlede interesserede parter fra mediebranchen og civilsamfundet på Vestbalkan og i Tyrkiet. Konferencen skulle nå ud til de, der er direkte berørt – ikke kun til regeringernes officielle forhandlingsparter – for at høre deres synspunkter og få indblik i deres erfaringer. Resultaterne af konferencen vil fortsat blive anvendt i Kommissionens arbejde på området.

Kommissionen vil nøje overvåge udviklingen inden for rammerne af eksisterende aftaler og strukturerede dialoger med udvidelseslandene. Den vil i højere grad inddrage disse spørgsmål i tiltrædelsesforhandlingerne, navnlig under kapitlet om retsvæsen og grundlæggende rettigheder. Den vil fastlægge prioriteter og opmuntre regeringerne til at iværksætte tiltag med henblik på indførelsen af europæiske standarder for ytringsfrihed. Samarbejdet med de relevante partnerlande og internationale organisationer – navnlig Europarådet og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa – vil i den henseende blive styrket. Dialogen med journalister og journalistorganisationer vil blive videreudviklet.

2.3. Regionalt samarbejde og forsoning på Vestbalkan

Regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser er vigtige elementer i stabiliserings- og associeringsprocessen og overvåges som sådan nøje af Kommissionen i alle faser af tiltrædelsesprocessen. Regionalt samarbejde underbygger og styrker forsoningen i en region, som har været ramt af alvorlige konflikter i nyere tid. Regionalt samarbejde og handel kan sikre regionen flere økonomiske fordele. Det er også en integrerende del af EU-integrationsprocessen, som ofte kræver regionale tilgange og foranstaltninger.

Der er i den forbindelse gjort markante fremskridt i det seneste årti, og der er taget nye vigtige skridt i det forgangne år. Ledere i regionen, navnlig de serbiske og kroatiske, har besøgt deres nabolande, og der er fremsat erklæringer om konflikterne i 1990'erne, hvilket i høj grad har bidraget til den regionale forsoning. Gennemførelsen af Sarajevo-processen vedrørende flygtninges tilbagevenden til Serbien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina og Montenegro har været vellykket og vil blive afsluttet inden for en nær fremtid. Initiativer fra ngo'ers og civilsamfundets side, såsom ungdomsinitiativet for menneskerettigheder, Sandheds- og Forsoningskommissionen og Igman-initiativet, har stor betydning, når forsoningen skal styrkes ud over regeringsniveau blandt indbyggerne i regionen.

Samarbejdet inden for bestemte sektorer fungerer godt og skrider fremad, bl.a. gennem Energifællesskabet, det fælles europæiske luftfartsområde og fælles uddannelse på den regionale offentlige forvaltningshøjskole, som i dag er fuldt kørende. Kommissionen fremlagde i december 2010 et forslag til en strategi, der skal fremme udviklingen i Donau-regionen, og forslaget blev efterfølgende godkendt af medlemsstaterne⁵. Den regionale handel inden for rammerne af den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA) vokser, og aftalen er ved at blive udvidet til bl.a. også at omfatte konkurrencepolitik, afskaffelse af yderligere toldbarrierer og liberalisering af tjenesteydelser. Det Regionale Samarbejdsråd har påbegyndt

⁵ Strategien indebærer et samarbejde blandt lande, der grænser op til Donau, inden for områderne miljø, transport, energi, socioøkonomisk udvikling, uddannelse, forskning og innovation og sikkerhed. Blandt udvidelseslandene deltager Kroatien, Serbien, Bosnien-Hercegovina og Montenegro. Se KOM(2010) 715 endelig og Rådets konklusioner af 13. april 2011.

gennemførelsen af sit treårige strategi- og arbejdsprogram, der skal fremme mere resultatorienterede tiltag.

Samtidig udgør problemstillinger, som udløber af tidligere konflikter, og uløste bilaterale spørgsmål fortsat store udfordringer for stabiliteten på Vestbalkan og påvirker det regionale samarbejde, forholdet mellem landene og deres interne funktion og reformproces. Det er vigtigt hurtigt at få løst disse tilbageværende problemstillinger, for det vil fjerne en væsentlig hindring på Vestbalkans vej mod EU-medlemskab.

*Stridigheder, der vedrører forholdet mellem forskellige etniske grupper eller status, navnlig i Bosnien-Hercegovina og Kosovo, forhindrer fortsat institutionerne i at fungere normalt og bremser reformprocessen og den europæiske dagsorden og kan indimellem have mere vidtrækkende regionale konsekvenser. Kommissionen fastholder, at landene bedst løser disse problemer ved at fortsætte tilnærmelsen til EU. Den seneste udvikling, især fremskridtene med den EU-støttede dialog mellem regeringerne i Beograd og Pristina, er afgørende i den forbindelse. Tiåret for undertegnelsen af Ohrid-rammeaftalen, som blev fejret i august i år, er en påmindelse om, at de vanskelige etnisk relaterede problemer *kan* løses gennem dialog og kompromis.*

Der blev for nylig opnået positive resultater i forbindelse med løsning af problemer, som vedrører regionale initiativers *inddragende* aspekt og skyldes uenigheder om Kosovos status, men der skal gøres endnu mere. Der blev inden for rammerne af dialogen mellem regeringerne i Beograd og Pristina opnået enighed om Serbiens anerkendelse af Kosovos toldstempler. Dette skal sikre, at den regionale handel kan genoptages inden for rammerne af CEFTA. Desuden blev afholdelsen af møder i CEFTA og Det Regionale Samarbejdsråd med deltagelse af alle parter genoptaget, og pan-Euro-Middelhavs-konventionen om præferenceoprindelsesregler blev undertegnet. Uenighederne om Kosovos status vanskeliggør dog fortsat færdigbehandlingen og undertegnelsen af transportfællesskabstraktaten og udvidelsen af de autonome handelsforanstaltninger for Kosovo og andre partnere på Vestbalkan. Disse uenigheder er fortsat en hindring for udviklingen af kontraktuelle forbindelser mellem EU og Kosovo.

Der er endnu ikke fundet en samlet løsning på problemstillinger vedrørende regionalt samarbejde inden for rammerne af dialogen mellem regeringerne i Beograd og Pristina. Kommissionen opfordrer alle involverede parter til fortsat at forsøge at finde praktiske og pragmatiske løsninger, der kan sikre et bredt regionalt samarbejde under hensyntagen til de forskellige holdninger til Kosovos status. De fremskridt, der er gjort i det forgangne år, viser, at det er muligt.

Afslutningen af den proces, der skal sikre retfærdighed til ofre for *forbrydelser begået under krigene* i Det Tidligere Jugoslavien, er afgørende for varig forsoning. Fuldt samarbejde med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende det Tidligere Jugoslavien (ICTY) er fortsat en væsentlig forudsætning for Vestbalkans tiltrædelse af EU. Den nylige anholdelse og overførsel til Haag af de to sidste personer, der står tiltalt for krigsforbrydelser ved Krigsforbrydertribunalet, er et stort skridt i den retning. Kommissionen opfordrer desuden de berørte regeringer til mere aktivt at sikre, at retssager om krigsforbrydelser føres korrekt.

Kommissionen ser med stor alvor på den rapport, som Europarådets Parlamentariske Forsamling godkendte i januar (Marty-rapporten) vedrørende forbrydelser, herunder organhøst, som angiveligt fandt sted i perioden under og efter konflikten i Kosovo. Den støtter fuldt ud den undersøgelse, som EULEX gennemførte, bemærker betydningen af

vidnebeskyttelse i forbindelse hermed og bifalder etableringen af en EULEX-taskforce med base i Bruxelles samt samarbejdet mellem de regeringer, der deltager i taskforcen.

Der er generelt vigtigt, at regeringerne og civilsamfundsorganisationerne i regionen gør mere for at forklare borgerne, at forsoning er en integrerende del af deres europæiske fremtid, og at retfærdighed til ofre for krigsforbrydelser er en absolut nødvendig del af denne proces. De politiske ledere bør undgå udtalelser og tiltag, der kan så tvivl om disse vigtige principper.

Bilaterale problemstillinger skal målrettet og tidligst muligt i udvidelsesprocessen løses af de berørte parter i god naboskabsånd og under hensyntagen til EU's overordnede interesser. Kommissionen tilskynder parterne til at sætte alt ind på at løse uafklarede grænsestridigheder i tråd med gældende principper og midler, bl.a. ved eventuelt at indbringe spørgsmålene for Den Internationale Domstol. Bilaterale spørgsmål bør ikke forsinke tiltrædelsesprocessen. Kommissionen er parat til at hjælpe med at fremme det politiske incitament, som skal til for, at der kan findes en løsning, og vil støtte initiativer i forbindelse hermed.

Aftalen om bilæggelse af grænsestriden mellem Slovenien og Kroatien, hvis gennemførelse efter planen skal påbegyndes senere i år, baner vejen for en løsning af bilaterale spørgsmål. Kommissionen opfordrer på det kraftigste parterne i striden om navnet på Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien til at anvende en lige så konstruktiv tilgang i forbindelse med de igangværende forhandlinger i FN-regi.

2.4. Holdbart økonomisk opsving og tilslutning til Europa 2020-strategien

Alle udvidelseslandene er nu ved at få gang i økonomien igen, dog i forskelligt tempo. Tyrkiet er kommet ud af krisen med en større økonomi, og landets vækst er fortsat imponerende, om end der er flere og flere tegn på overophedning. Økonomierne på Vestbalkan er også ved at komme sig, selv om der vil gå noget tid, før de når samme niveau som før krisen. Islands økonomi er fortsat på vej fremad oven på den meget alvorlige økonomiske uro, som landet oplevede under krisen.

Udvidelseslandene står dog over for store socioøkonomiske udfordringer. Arbejdsløsheden er fortsat høj og stigende i de fleste lande. Arbejdsløsheden i Kosovo, Bosnien-Hercegovina og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er stadig den højeste i Europa. Erhvervsfrekvensen er lav, især for kvinder og unge, og udbredt sort arbejde er fortsat et problem. Eksporten fra Vestbalkan, som bidrager til opsvinget, er stadig domineret af varer med en lav forarbejdningsgrad, bl.a. råvarer, som er udsat for prisvolatilitet og skarp konkurrence fra de nye vækstmarkeder.

De fleste udvidelseslande har fastholdt overordnet forsigtige makroøkonomiske politikker. Budgetkonsolidering og arbejdsmarkedsreformer er fortsat de vigtigste prioriteter på kort sigt, og landene står i store træk over for de samme udfordringer, som EU i øjeblikket kæmper med. Der er behov for flere strukturreformer, hvis konkurrencen skal øges og investeringsklimaet forbedres og dermed tiltrække udenlandske direkte investeringer, fremme beskæftigelsen og sikre holdbar vækst. På Vestbalkan er det en særlig udfordring at forbedre kapaciteten i den offentlige forvaltning og styrke retsstaten, hvilket bl.a. skal ske gennem en reform af retsvæsenet og bekæmpelse af den udbredte korrupsion. Fremskridt på disse områder vil også forbedre erhvervs-klimaet. Der er fortsat knaphed på offentlige tjenesteydelser til erhvervslivet og infrastrukturinvesteringer.

Arbejdsmarkedsreformer, herunder en revision af overførselsordninger, beskatningsspørgsmål og gennemgang af uddannelsessystemerne, forventes at kunne være med til at løse store

strukturelle svagheder på Vestbalkan og gøre det lettere at skabe større, holdbar og inklusiv vækst.

Tilslutning til målsætningerne i Europa 2020-strategien

Europa 2020 er EU's vækststrategi for dette årti, og strategien skal gøre Unionen til en intelligent, bæredygtig og inklusiv økonomi i en verden i forandring. Udvidelseslandene opmuntres til at tilslutte sig Europa 2020-strategien og dens flagskibsinitiativer⁶. Dette er et nyttigt udgangspunkt for reformer.

Europa 2020-målene er afspejlet i Kommissionens og udvidelseslandenes dialog om den økonomiske politik og beskæftigelses- og socialpolitikken, hvis det er relevant. Kommissionen har styret planlægningen af den finansielle bistand i retning af Europa 2020-målene, især hvad angår den socioøkonomiske udvikling. Der tages i Kommissionens samarbejde med de internationale finansielle institutioner højde for disse mål.

Den aktuelle gældskrise i Europa har understreget vigtigheden af *sunde offentlige finanser*, og Kommissionen deler nogle af sine mekanismer for fagfællebedømmelse med kandidatlandene og potentielle kandidatlande. EU's multilaterale finanstillsyn er et vigtigt redskab i den forbindelse. Det vil gradvist blive tilpasset til den kommende stramning af den økonomiske styring i EU.

På området *udvikling af den private sektor* er den politiske koordinering med Vestbalkan og Tyrkiet styret af bestemmelserne i EU's regelsæt for små virksomheder (Small Business Act)⁷. Denne koordinering, som er baseret på regelmæssige evalueringer, der tager udgangspunkt i eksisterende EU-benchmarks, har affødt veldokumenterede anbefalinger, som afspejler særlige nationale forhold i udvidelseslandene. Kommissionen foreslår, at resultaterne af Small Business Act anvendes som referenceredskab i forbindelse med kommende SMV-relaterede aktiviteter i regionen.

Kommissionen opmuntrer gennem investeringsrammen for Vestbalkan internationale finansielle institutioner til at støtte nye former for SMV-finansiering, især tilførsel af egenkapital eller risikovillig kapital og garantiordninger. Kommissionen vil medfinansiere en SMV-plattform for Vestbalkan, som skal forbedre SMV'ers adgang til finansiering gennem garantier og risikovillig kapital.

På *forsknings- og udviklingsområdet* er udvidelseslandenes samarbejde med EU allerede fremskredent med hensyn til mulighederne for at deltage i EU-initiativer. Udvidelseslandene deltager i det syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling og i rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation. De aktuelle indikatorer viser dog, at landene i de fleste tilfælde ligger væsentligt under EU-gennemsnittet med hensyn til investeringer og udvikling af forsknings- og innovationspolitikker. Regionens ledere opmuntres bl.a. på de kommende ministerkonferencer til at forpligte sig til at øge investeringerne i forskning, innovation og menneskelig kapital.

⁶ Europa 2020-strategiens flagskibsinitiativer består af: *En digital dagsorden for Europa, Innovation i EU, Unge på vej, Et ressourceeffektivt Europa, En industripolitik for en globaliseret verden, En dagsorden for nye kvalifikationer og nye job og En europæisk platform mod fattigdom.*

⁷ KOM(2008) 394 endelig.

Udvidelseslandene skal blive bedre i stand til at håndtere *klimaændringer* og tilpasse sig EU's indsats for at imødegå denne udfordring, bl.a. gennem oplysning. Progressive klimatiltag vil medføre fordele gennem kulstoffattig udvikling og kan skabe beskæftigelse.

Det spirende økonomiske opsving er endnu ikke kommet til udtryk i forbedringer af den *sociale situation*. Andelen af befolkningen, som lever under fattigdomsgrænsen, er fortsat høj på Vestbalkan, og den vokser stadig. Udbredt sort arbejde påvirker den sociale situation negativt, især hvad angår unge.

Det er vigtigt at skaffe beskæftigelse til udsatte grupper og sikre deres deltagelse i samfundet. Der er dog kun foretaget få reelle investeringer i den sociale sektor, og samarbejdet med internationale donorer har været ramt af problemer i den strategiske planlægning. Kommissionen fremhæver beskæftigelse og socialpolitikker i sin politiske dialog og opmuntrer landene til at fastsætte klare og realistiske mål på disse to områder og blive bedre til at styre og prioritere de sociale udgifter. Udvidelseslandene bør tilslutte sig målene i den europæiske platform mod fattigdom og social udstødelse, når det er relevant.

Der bør vedtages vedvarende foranstaltninger, som kan inddrage alle udsatte grupper i det almindelige samfund. Med hensyn til det særligt udsatte romamindretal har Kommissionen opfordret Vestbalkan og Tyrkiet til et samarbejde inden for rammerne af EU's romaplatforme, hvor der sker en systematisk overvågning af den sociale inklusion og foreslås tiltag. Kommissionen har afholdt en række seminarer om romaspørgsmål for at opmuntre landene i regionen til at revidere og styrke de nationale handlingsplaner for bekæmpelse af forskelsbehandling og forbedring af romaernes integration og gennemførelsen heraf, især på uddannelses-, beskæftigelses-, bolig- og sundhedsområdet. Landene på Vestbalkan bør gøre en stor indsats for at sikre, at det bliver lettere for fordrevne personer at blive optaget i folkeregistret.

Bedre *uddannelse* har afgørende betydning for strukturændringer til sikring af bæredygtig og inklusiv vækst. Investeringerne i uddannelse, kompetencer og kvalifikationer har indtil videre typisk været beskedne, og nationale kvalifikationer anerkendes ikke i tilstrækkelig grad på regionalt plan. Der skal gennemføres reformer af de statslige uddannelsessystemer og -infrastrukturer, og der er behov for internationalt sammenlignelige almene og faglige uddannelsesprogrammer for at imødegå de eksisterende kvalifikationsmæssige ubalancer.

Kommissionen har åbnet mulighed for, at kandidatlandene kan deltage i 2020-strategien på uddannelsesområdet, hvilket Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Montenegro endnu ikke har benyttet sig af. Kommissionen har foreslået at udvikle en uddannelsesplatform for Vestbalkan, som er baseret på den åbne koordinationsmetode, for at give alle udvidelseslande mulighed for at deltage. Dette vil styrke dialogen om vigtige politiske udfordringer og sikre gennemførelsen og kontrollen. Landene på Vestbalkan har fået tilbud om at deltage i de centraliserede aktiviteter under EU's program for livslang læring.

2.5. Udvidelse af transport- og energinettene

Et forbedret transport- og energisamarbejde med udvidelseslandene er til direkte gavn for europæiske borgere og virksomheder. Sammenkobling af transport- og energinet er vigtige aspekter af EU's samarbejde med alle nabolande og har til formål at fremme holdbar økonomisk vækst, handel og kulturel udveksling, beskæftigelse og bedre levevilkår. I udvidelseslandenes tilfælde skal dette samarbejde også forberede dem på tilpasning og gennemførelse af EU-rettens bestemmelser på transport- og energiområdet.

Tyrkiet har med sin strategiske beliggenhed på grænsen mellem Europa, Mellemøsten og Kaukasus støt udviklet og styrket sine forbindelser til EU, hvilket bl.a. illustreres af den seneste udvikling i luftfartssektoren og Tyrkiets rolle i forbindelse med etableringen af den sydlige gaskorridor. En videreudvikling af disse forbindelser vil være en fordel for begge parter. Den sydlige gaskorridor vil være med til at sikre Europas forsyning af naturgas, da den i høj grad vil udvide forsyningsruterne og øge konkurrencen på det internationale gasmarked. Kommissionen støtter Tyrkiet økonomisk i forbindelse med videreudviklingen af landets transportnet, især med etableringen af højhastighedsjernbanenet og moderniseringen af havnefaciliteter. Tyrkiet bør samtidig opfordres til at udvikle sit gasmarked ved at øge likviditeten og indføre mere fleksible kontrakter. Denne proces vil skabe et "energiknudepunkt", som kan øge energiforsyningsikkerheden.

På Vestbalkan er der i regi af det sydøsteuropæiske transportobservatorium fastlagt et regionalt transportnet og udpeget vigtige projekter af regional interesse. Landene på Vestbalkan deltager sammen med EU-medlemsstaterne og andre europæiske lande i aftalen om oprettelse af et fælles europæisk luftfartsområde, som blev undertegnet i 2006. Samarbejde på transportområdet indgår også i Donau-strategien.

Kommissionen har siden 2008 ført forhandlinger om oprettelse af et transportfællesskab med landene på Vestbalkan med henblik på etablering af et integreret marked for infrastruktur, landtransport, transport ad indre vandveje og søtransport. Forhandlingerne er tæt på en afslutning, men forsinkes på grund af uenighed om Kosovos status. Kommissionen tilskynder de berørte parter til at tage de nødvendige skridt til at sikre en hurtig afslutning af forhandlingerne og undertegnelse af traktaten.

Kommissionen har foreslået, at EU's transeuropæiske transportnet (TEN-T) revideres for at forbedre forbindelserne til lande, der er omfattet af udvidelses- og naboskabspolitikkerne⁸.

På *energiområdet* arbejder EU desuden på at integrere nettene, især via støtte til Energifællesskabet, som omfatter EU og medlemsstaterne, hele Vestbalkan og visse nabolande⁹. Energifællesskabet er baseret på EU's energibestemmelser og sikrer et åbent, gennemsigtigt og konkurrencepræget regionalt marked, som er med til at tiltrække investeringer. EU-rettens bestemmelser om Energifællesskabet dækker allerede det indre energimarked, energieffektivitet og vedvarende energi samt visse dele af EU-rettens miljøregler, sociale bestemmelser og konkurrenceregler. Energifællesskabet vil blive udvidet og kommer ud over el- og gasmarkedet til også at dække obligatoriske olielagre.

3. FREMSKRIDT I UDVIDELSESLANDENE OG DAGSORDEN FOR 2011-2012

3.1. Vestbalkan

Kroatien

Tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien blev afsluttet i juni. Det var resultatet af, at Kroatien i løbet af det forgangne år opfyldte benchmarkene på de tilbageværende områder, bl.a. inden for vanskelige kapitler som retsvæsen og grundlæggende rettigheder og

⁸ KOM(2011) 415 endelig.

⁹ Tyrkiet deltager som observatør. De involverede nabolande er Ukraine og Moldova, som er fuldgældige medlemmer, og Georgien og Armenien, som er observatører.

konkurrencepolitik. Kroatien har opnået slående resultater i bekæmpelsen af korrupsion, har indført et nyt objektivt og gennemsigtigt system til udpegning af dommere og anklagere og har i høj grad forbedret gennemførelsen af bolig hjælpsprogrammer for tilbagevendende flygtninge. Der er sket væsentlige fremskridt med omstruktureringen af landets skibsværfter, som er i vanskeligheder.

Resultatet af tiltrædelsesforhandlingerne vil blive indarbejdet i en tiltrædelsestraktat, der ventes undertegnet inden udgangen af året som forudset på Det Europæiske Råds møde i juni. Det skulle betyde, at Kroatien kan tiltræde EU den 1. juli 2013, såfremt de nødvendige ratificeringsprocedurer er blevet afsluttet. Kroatien har opnået et meget højt forberedelsesniveau med hensyn til at kunne påtage sig forpligtelserne ved medlemskab efter tiltrædelse. Kroatien opfylder de politiske Københavnskriterier og forventes at opfylde de økonomiske og EU-retlige kriterier inden 1. juli 2013. Dette tempo skal fastholdes.

Kroatien skal fortsat bygge videre på de reformer og den kapacitet, som er blevet skabt under tiltrædelsesforhandlingerne. Kommissionen vil nøje overvåge, at Kroatien opfylder alle indgåede forpligtelser og fortsat arbejder hen imod at kunne påtage sig det ansvar, der er forbundet med EU-medlemskab ved tiltrædelse. Overvågningen vil især have fokus på de forpligtelser, som Kroatien har påtaget sig på følgende områder: retsvæsen og grundlæggende rettigheder, retfærdighed, frihed og sikkerhed og konkurrencepolitik.

Overvågningen vil bestå af regelmæssigt ajourførte overvågningstabeller, en dialog i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen, fagfælle vurderingsmissioner, økonomiske førtiltrædelsesprogrammer og finanspolitiske indberetninger. Kommissionen vil frem mod Kroatiens tiltrædelse udsende halvårlige vurderinger af status for opfyldelsen af de forpligtelser, som landet har indgået inden for disse kapitler. Kommissionen vil forelægge en generel overvågningsrapport for Europa-Parlamentet og Rådet i efteråret 2012.

Hvis der under overvågningen påpeges problemstillinger, som vækker bekymring, og som ikke bliver løst af Kroatien, vil Kommissionen om nødvendigt sende tidlige varslings skrivelser til de kroatiske myndigheder og eventuelt foreslå Rådet at træffe de fornødne foranstaltninger allerede inden tiltrædelsen. Som det var tilfældet i forbindelse med den femte udvidelse, vil tiltrædelsestraktaten desuden indeholde en generel økonomisk beskyttelses klausul, en beskyttelses klausul vedrørende det indre marked og en beskyttelses klausul for området retfærdighed, frihed og sikkerhed.

Kroatien forventes fortsat at spille en aktiv rolle i det regionale samarbejde på Vestbalkan. Kommissionen ser frem til, at aftalen om bilæggelse af grænsestriden mellem Slovenien og Kroatien bliver gennemført. Den vil støtte etableringen og driften af den voldgiftsret, som er omhandlet i førnævnte aftale. Kommissionen glæder sig over den kroatiske regerings erklæring om at ville støtte de andre lande i regionen på deres vej mod EU-medlemskab og opmuntrer Kroatien til at få løst de tilbageværende bilaterale problemer med nabolandene inden tiltrædelsen. De politiske ledere bør samtidig undgå udtalelser og tiltag, der kan så tvivl om vigtigheden af forsoning eller negligere alvoren af krigsforbrydelser.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien

Parlamentsvalget i juni i Den Tidligere Jugoslaviske Republik var stort set i tråd med internationale standarder, og landet fortsatte arbejdet med tiltrædelsesrelaterede reformer. Koalitionsregeringen har været stabil. Landet opfylder fortsat på tilstrækkelig vis de politiske kriterier. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til reformen af parlamentet, retsvæsenet og

den offentlige forvaltning og med hensyn til respekten for og beskyttelsen af mindretal, om end der stadig er store udfordringer. Der skal gøres en yderligere indsats, især med hensyn til ytringsfrihed i medierne, retsvæsenets uafhængighed, reformen af den offentlige forvaltning og bekæmpelsen af korruption. Politikernes indsats for at samarbejde skal styrkes.

Landet opfylder fortsat sine forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen. Kommissionen fastholder sit forslag om at indlede anden fase af associeringsprocessen som fastlagt i stabiliserings- og associeringsaftalen og opfordrer Rådet til straks at følge op herpå.

Kommissionen bemærker, at Rådet ikke har været i stand til at følge Kommissionens anbefaling fra 2009 om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Hvis næste fase af landets tiltrædelsesproces indledes, vil det gavne reformtempoet og forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper og have en positiv indvirkning på regionen.

Striden mellem Grækenland og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien over sidstnævntes navn er efter næsten to årtier stadig ikke blevet løst. Dialogen i FN-regi har været i gang siden 1990'erne og har siden 2009 været suppleret af bilateral kontakt, bl.a. på premierministerniveau. Tiltagene har dog endnu ikke givet resultater. Det er stadig afgørende, at der opretholdes gode naboskabsforbindelser, og at der bl.a. findes en frivillig og gensidigt acceptabel løsning på navneproblemet i FN-regi. Kommissionen understreger, at der skal gøres en dobbelt så stor indsats for straks at finde en løsning. Den minder også om, at tiltag og udtalelser, som kan påvirke de gode naboskabsforbindelser i negativ retning, bør undgås. Der burde for længst have været fundet en løsning på navneproblemet.

Montenegro

Det Europæiske Råd gav i december 2010 Montenegro status som kandidatland og godkendte de syv hovedprioriteter, som er beskrevet i Kommissionens udtalelse om Montenegros ansøgning om EU-medlemskab, med henblik på indledning af tiltrædelsesforhandlinger.

Montenegro har siden udtalelsens vedtagelse gjort gode fremskridt med hensyn til at opfylde de politiske Københavnskriterier og har generelt opnået tilfredsstillende resultater, især på de fastlagte nøgleområder. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er blevet forbedret for at styrke det parlamentariske arbejde og valgreglerne, øge fagligheden og afpolitisere den offentlige forvaltning, styrke retsvæsenets uafhængighed og ansvarlighed, fremme bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet og styrke mediefriheden og samarbejdet med civilsamfundet. Der er dog behov for en vedvarende indsats for at skabe flere resultater på retsstatsområdet, især i forbindelse med korruption på højt plan og i sager om organiseret kriminalitet. Der er taget skridt til at styrke politikkerne til bekæmpelse af forskelsbehandling og forbedre fordrevne personers situation. Disse tiltag skal nu mindske forskelsbehandlingen af udsatte grupper, bl.a. fordrevne personer, i praksis.

Kommissionen vil i særlig grad overvåge Montenegros fremskridt på områderne retsstat og bekæmpelse for forskelsbehandling for at fastholde reformtempoet på disse områder og vil fortsat støtte Montenegros gennemførelse af EU-relaterede reformer.

Albanien

Albaniens hjemlige politiske scene har i høj grad været præget af det fortsatte politiske dødvande og en forværring af konflikterne. Fire mennesker døde under voldelige sammenstød mellem regeringsmodstandere og politi, og situationen har øget mistilliden mellem de

politiske kræfter og til visse statslige institutioner. Selv om lokalvalgene i maj blev betragtet som åbne kampvalg, var de afgjort præget af mangler, som der skal rettes op på. Navnlig var polemikken omkring optællingen af glemte stemmesedler vedrørende borgmesterposten i Tirana med til at øge polariseringen mellem regeringsflertallet og oppositionen.

Det er vigtigt, at de politiske kræfter i Albanien nu hurtigt genetablerer og fastholder en politisk dialog, der sikrer, at vigtige demokratiske institutioner, især parlamentet, kan fungere ordentligt, og at der sker fremskridt med EU-integreringen. De store mangler, som blev påpeget ved de to seneste valg, viser, at der er behov for en omfattende valgreform, som kunne hjælpes på vej af eksternt uafhængig rådgivning og konsensus blandt de politiske partier.

De to største politiske partier har taget imod EU's udspil om en konstruktiv genoptagelse af arbejdet med landets europæiske integrationsprioriteter. Det er afgørende, at Albanien politiske partier nu sammen engagerer sig i et struktureret og vedvarende samarbejde om europæiske reformer. Vejen frem bør omfatte en fælles gennemgang og vedtagelse af handlingsplanen for anbefalingerne i udtalelsen og en tidsplan for gennemførelsen af vigtige reformer af bl.a. det parlamentariske arbejde og afholdelsen af valg.

Albanien har generelt gjort begrænsede fremskridt med hensyn til de politiske kriterier for medlemskab og de 12 hovedprioriteter for indledning af tiltrædelsesforhandlinger, som er opstillet i Kommissionens udtalelse, som Rådet godkendte i december 2010. Der er sket visse fremskridt med bekæmpelsen af organiseret kriminalitet, behandlingen af indsatte er blevet forbedret, og børns rettigheder er blevet styrket, men der er stadig ikke sket tilstrækkelige fremskridt med hensyn til retsvæsenet, antikorrupsionspolitikken, ejendomsrettigheder og forbedring af romaernes levevilkår, og der skal endvidere gøres en indsats for at forbedre de parlamentariske procedurer og valgprocedurerne. Albanien har påbegyndt gennemførelsen af en handlingsplan, der skal imødekomme anbefalingerne i Kommissionens udtalelse. Der skal dog gøres en yderligere indsats for at sikre, at de påtænkte tiltag er effektive og fuldstændige, bl.a. gennem et tæt samarbejde med oppositionen. Albanien skal gøre en vedvarende indsats og opnå synlige fremskridt på alle disse områder, inden Kommissionen kan anbefale at tildele landet kandidatstatus og indlede associeringsforhandlinger.

Albanien gennemfører fortsat planmæssigt stabiliserings- og associeringsaftalen. Landets borgere fik i december 2010 ophævet visumpligten ved indrejse i Schengenområdet som følge af Albanien tilfredsstillende resultater i forbindelse med dialogen om visumfritagelse.

Kommissionen er opsat på fortsat at støtte Albanien EU-relaterede reformarbejde og gennemførelse af de hovedprioriteter, der er fastsat i udtalelsen.

Bosnien-Hercegovina

I Bosnien-Hercegovina afspejler indsatsen fra landets politikere, at der ikke er enighed om landets overordnede kurs og fremtid og om dets institutionelle struktur. Der er ikke opnået enighed om, hvordan institutionerne, navnlig i lyset af det udbredte ønske om EU-medlemskab i landet, kan komme til at fungere bedre, samtidig med at de forskellige befolkningsgruppers interesser beskyttes. Arbejdet med at etablere udøvende og lovgivende myndigheder efter valget i oktober 2010 er endnu ikke afsluttet, idet der er ikke dannet en centralregering. Dette langvarige forløb har stået i vejen for Bosnien-Hercegovinas hårdt tiltrængte reformer, som skal give landet mulighed for at gøre yderligere fremskridt på vejen mod EU-medlemskab. EU-tiltrædelse forudsætter, at der er funktionsdygtige institutioner på

alle niveauer og findes en effektiv koordinationsmekanisme for samarbejdet med EU, som sætter landet i stand til at tale med én stemme.

De overordnede reformfremskridt har som følge heraf været meget beskedne. Der er opnået visse resultater, som navnlig har ført til, at landets borgere i december 2010 fik ophævet visumplikten ved indrejse i EU. I juni indvilgede landets ledere i at indlede en struktureret dialog med EU om retlige anliggender i forbindelse med stabiliserings- og associeringsprocessen for at sikre et uafhængigt, effektivt, uvildigt og ansvarligt retsvæsen.

Overholdelsen af den europæiske menneskerettighedskonvention er en væsentlig betingelse i interimsaftalen og stabiliserings- og associeringsaftalen. Den omstændighed, at forfatningen endnu ikke er blevet ændret i overensstemmelse med en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol om forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse i forbindelse med varetagelse af hverv i landets institutioner, vækker fortsat alvorlig bekymring¹⁰. Der skal indføres en troværdig proces for håndtering af Menneskerettighedsdomstolens afgørelse og vedtages en lov om statsstøtte på nationalt plan. Der skal også ske fremskridt med hensyn til vedtagelsen af en lov om folketælling på nationalt plan, og Bosnien-Hercegovina skal fremskynde reformer, som kan lette landets EU-integrationsproces. Vedtagelsen af overordnede finanspolitiske rammer er afgørende for de offentlige financers holdbarhed.

Styringen af landet involverer fortsat international tilstedeværelse på grundlag af et eksklusivt mandat. Med hensyn til den endelige afgørelse om Brčko, som er et af målene med og en af betingelserne for lukningen af den højtstående repræsentants kontor¹¹, skete der fremskridt med løsningen af spørgsmålet om elektricitet. Der skal gøres en yderligere indsats for at opfylde de tilbageværende mål, lette overgangen fra international styring og beskyttelse til et system med nationale institutioner, der har det fulde ansvar for den politiske og lovgivningsmæssige proces, i overensstemmelse med de krav, der stilles til et land, som ønsker at blive medlem af EU. Der er helt overordnet behov for stabile politiske forhold.

Etableringen af den strukturerede dialog om retlige anliggender og erfaringen med de reformer, som blev gennemført i forbindelse med visumfritagelsen, viser vejen frem. Landet vil nemlig gennem vedtagelsen af en europæisk tilgang til dialog og kompromis og ved at fokusere på EU-dagsordenen blive i stand til gradvist at bevæge sig fra handlingslammelse og konfrontation til samarbejde og fra international overvågning til en fremtid i EU.

EU har styrket sin rolle i Bosnien-Hercegovina, hvor EU's første fælles repræsentant i Bosnien-Hercegovina nu er tiltrådt. EU vil i tråd med Rådets konklusioner fra marts 2011 fortsat øge sin støtte til landets institutioner i forbindelse med gennemførelsen af EU-dagsordenens mål.

¹⁰ Sagen Sejdić-Finci mod Bosnien-Hercegovina, december 2009.

¹¹ Der er tale om fem mål: 1) en acceptabel og bæredygtig løsning på spørgsmålet om fordeling af ejendom mellem staten og andre myndighedsniveauer, 2) en acceptabel og bæredygtig løsning på spørgsmålet om forsvarets ejendom, 3) en endelig afgørelse af spørgsmålet om Brčko, 4) holdbare offentlige finanser og 5) konsolidering af retsstaten (gennem vedtagelsen af en national strategi for krigsforbrydelser, en udlændinge- og asyllov og en national strategi for reform af retsvæsenet) samt to specifikke betingelser: 1) undertegnelse af stabiliserings- og associeringsaftalen og 2) stabile politiske forhold.

Serbien

Kommissionen har sideløbende med denne meddelelse vedtaget en udtalelse om Serbiens ansøgning om EU-medlemskab. Udtalelsens konklusioner og anbefalinger findes som bilag til denne meddelelse.

Kosovo

I en periode præget af parlamentsvalg, som blev udskrevet før tid, og parlamentets langsommelige valg af en ny præsident er der sket få fremskridt med reformdagsordenen. Valgene var i sig selv præget af alvorlige mangler, som der skal rettes op på. Forfatningsdomstolen spillede en positiv rolle i kraft af den måde, som den varetog sit ansvar på.

Den nye regering har vist, at den støtter Kosovos europæiske perspektiv, bl.a. gennem en vedvarende indsats på områder som visumpolitik og handel og etableringen af et nationalt råd for EU-integration. Det nye parlament begyndte for nylig at vedtage lovgivning, der skal sætte skub i vigtige reformer. Der skal gøres langt mere for at bekæmpe organiseret kriminalitet og korruption. Den offentlige forvaltning er svag, og gennemførelsen af retsreformer er fortsat en udfordring.

Efter vedtagelsen af FN's Generalforsamlings resolution fra september 2010 blev der indledt en EU-støttet dialog mellem regeringerne i Pristina og Beograd. Dialogen skal fremme samarbejde, skabe fremskridt på vejen mod EU-medlemskab og forbedre befolkningernes levevilkår. Dialogen var indtil september præget af en generelt konstruktiv indstilling og førte til aftaler på flere områder: fri bevægelighed for varer og personer og oprettelse af et folkeregister og et matrikelregister. Denne konstruktive indsats skal fortsættes og sikre en yderligere normalisering af forbindelserne mellem de to lande. De indgåede aftaler skal gennemføres i god tro.

Det går bedre med integreringen af Kosovo-serberne syd for floden Ibër/Ibar. Kosovo-serberne deltog i Kosovos folketælling, og deres deltagelsesprocent ved det seneste parlamentsvalg steg. I det nordlige Kosovo er der til gengæld fortsat spændinger og optrin mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper. Særskilte serbiske organer, som støttes af regeringen i Beograd, modsatte sig folketællingen og opfordrede til boykot af de valg, som blev afholdt af Kosovos myndigheder. Kommissionen opfordrer alle berørte parter i Kosovo til at dæmpe spændingerne og fuldt ud samarbejde med EULEX.

Hvis der skal skabes fremskridt i Kosovo, må der findes løsninger gennem dialog, og de ensidige handlinger og volden må høre op. Kommissionen opfordrer alle aktører til at indstille volden og afstå fra at træffe foranstaltninger, der kan true stabiliteten.

Kosovo tilslutter sig Vestbalkans europæiske perspektiv. Kommissionen fremsatte i marts sit forslag til en rammeaftale, der giver Kosovo mulighed for at deltage i EU-programmer, hvilket er et af de vigtige initiativer, som er omhandlet i meddelelsen om Kosovo fra 2009¹². Kommissionen vil fortsat støtte Kosovos indsats for at nå de to andre nøglemålsætninger – visumfritagelse og en handelsaftale med EU – og andre reformtiltag, der kan styrke Kosovos europæiske perspektiv. Kommissionen vil revidere sin meddelelse fra 2009 for at sikre, at Kosovo kan drage endnu større fordel af EU-tiltrædelsesprocessen. Kommissionen foreslår, at

¹² KOM(2009) 534 endelig.

der indledes en struktureret dialog med Kosovo om retsstaten. Kommissionen understreger samtidig vigtigheden af, at Kosovo fastsætter en omfattende dagsorden for det nordlige Kosovo.

3.2. Tyrkiet

Tyrkiet er med sin dynamiske økonomi og vigtige regionale rolle og gennem sit bidrag til EU's udenrigspolitik og energiforsyningsikkerhed et land af stor betydning for Den Europæiske Unions sikkerhed og velstand. Landet er via toldunionen allerede i vid udstrækning integreret i EU for så vidt angår handel og udenlandske investeringer. Landet er blevet en vigtig industriel platform for en række førende europæiske virksomheder og er derfor værdifuld for Europas konkurrenceevne. Den kraftige vækst i Tyrkiets BNP, som var på knap 9 % i 2010 og forventes at blive på 6,1 % i år, samt landets medlemskab af G-20 øger landets økonomiske betydning yderligere.

Tyrkiets bidrag til Den Europæiske Union på en række afgørende områder vil kun have fuld virkning, hvis tiltrædelsesprocessen er aktiv og troværdig. Processen skal være i tråd med EU's forpligtelser og de fastsatte betingelser.

Det er stadig afgørende, at Tyrkiet fortsætter sine reformer vedrørende de politiske tiltrædelseskriterier. Oprettelsen af et specifikt ministerium for EU-anliggender er i den forbindelse et opmuntrende signal. Selv om der er gjort væsentlige fremskridt i løbet af de seneste ti år, skal der gøres en yderligere indsats for at garantere grundlæggende rettigheder i praksis, især ytringsfrihed, kvinders rettigheder og religionsfrihed. Tyrkiets nylige vedtagelse af lovgivning om religiøse sammenslutninger, som gør det lettere for religiøse sammenslutninger at generhverve konfiskeret ejendom, er et markant skridt fremad. Kommissionen er parat til i endnu højere grad at hjælpe Tyrkiet med at fremme de nødvendige reformer, bl.a. en omfattende reform af forfatningen.

Tyrkiet har øget sin diplomatiske indsats yderligere efter den seneste udvikling i Nordafrika og Mellemøsten. Landet er fortsat også en konstruktiv partner på Vestbalkan. Eftersom Tyrkiet er en stabil stat med demokratiske institutioner, en hurtigt voksende økonomi og et kandidatland, der forhandler om tiltrædelse af EU, kan landet spille en vigtig rolle, hvis det giver et billede af stabilitet og støtter reformer i nabolandene, som også er EU's nabolande. EU er i gang med at udvikle sin politiske dialog med Tyrkiet om udenrigspolitiske spørgsmål af fælles interesse. Det er i den aktuelle situation vigtigt, at en sådan dialog videreudvikles og bliver et supplement til tiltrædelsesprocessen og kan øge koordineringen.

I lyset af de fremskridt, der i FN's Generalsekretærs regi er opnået mellem lederne af det tyrkisk-cypriotiske og det græsk-cypriotiske samfund i forhandlingerne om en samlet løsning på Cypern-problemet, opfordres Tyrkiet til konkret at øge sit engagement i og sit bidrag til disse forhandlinger. En samlet løsning er i alle parter interesse, eftersom den vil øge stabiliteten i det sydøstlige Middelhavsområde, skabe nye økonomiske muligheder og være et kraftigt incitament i tiltrædelsesforhandlingerne med EU, som har nået et kritisk punkt.

Kommissionen er bekymret over de seneste spændinger i forholdet mellem Tyrkiet og Cypern. Den minder om, at Rådet på det kraftigste har opfordret til at undgå enhver form for trussel, kilde til konflikt eller handling, som kan skade de gode naboskabsforbindelser og en mindelig løsning af uoverensstemmelser. EU har også fremhævet EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, herunder FN's havretskonvention. Kommissionen gentager i tråd med

Rådets og Kommissionens holdning gennem de seneste år, at det er vigtigt, at Tyrkiet hurtigt opfylder sin forpligtelse til fuldt ud at gennemføre tillægsprotokollen og skabe fremskridt, der kan normalisere de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. Den opfordrer også til at undgå enhver form for trussel, kilde til konflikt eller handling, som kan skade de gode naboskabsforbindelser og en mindelig løsning af uoverensstemmelser. EU vil fortsat følge op på og revidere fremskridtene på disse områder i overensstemmelse med relevante rådsafgørelser.

Tyrkiet er nødt til at øge indsatsen for at løse bilaterale spørgsmål sammen med sine naboer, bl.a. uenigheder om grænsedragning. Grækenland har talrige gange officielt klaget over Tyrkiets krænkelse af Grækenlands territorialfarvande og luftrum, bl.a. overflyvninger af græske øer.

Kommissionen vil arbejde for at skabe en ny god cirkel i tiltrædelsesprocessen med Tyrkiet. Der bør på grundlag af en pragmatisk tilgang og konkrete tiltag på områder af fælles interesse, gensidig enighed om begrænsninger og bestræbelser på at skabe fremskridt i Tyrkiet tilpasning til EU udarbejdes en ny og positiv dagsorden, der kan sikre mere konstruktive og positive forbindelser.

Denne dagsorden bør dække en bred vifte af områder, bl.a. en udvidet dialog og et udvidet samarbejde om politiske reformer, visumpolitik, mobilitet og migration, energi, terrorbekæmpelse, Tyrkiets deltagelse i fællesskabsprogrammer såsom "Europa for Borgerne", venskabsbysamarbejde, handel og toldunionen, for at fjerne vedvarende handelsforstyrrelser, sikre en tættere koordinering i forhandlingerne om frihandelsaftaler og undersøge nye muligheder for optimal udnyttelse af EU's og Tyrkiets fælles økonomiske potentiale. Kommissionen agter sideløbende med tiltrædelsesforhandlingerne at styrke sit samarbejde med Tyrkiet for at støtte landets reformindsats og tilpasning af lovgivning til EU-retten, også på de områder, hvor der på nuværende tidspunkt ikke kan indledes tiltrædelsesforhandlinger. Kommissionen underretter Rådet, så snart den mener, at Tyrkiet har opfyldt relevante benchmarks¹³.

3.3. Island

Island er fortsat ved at komme sig oven på det finansielle og økonomiske sammenbrud i 2008/2009. Den politiske situation er forblevet stabil, selv om koalitionsregeringen er blevet sat på prøve ved flere lejligheder og har måttet se sit flertal i parlamentet skrumpe.

Islands tiltrædelsesproces er blevet videreført, og gennemgangen af Islands lovgivning er ved at være afsluttet. Landets allerede omfattende EU-integrering på en lang række politikområder er en væsentlig fordel i denne proces. Kommissionen tager højde for Islands særlige forhold og forventninger inden for rammerne af den eksisterende tilgang til tiltrædelsesforhandlingerne og under fuld beskyttelse af Unionens principper og gældende EU-ret. Der kan gennem et fortsat åbent og konstruktivt arbejde skabes løsninger, som afspejler det tætte samarbejde mellem EU og de islandske myndigheder.

Der er på grundlag heraf indledt tiltrædelsesforhandlinger om bestemte kapitler. Det drejer sig om fire kapitler, hvoraf forhandlingerne om to af dem foreløbig er afsluttet. I lyset af det generelt gode tilpasningsniveau, særlig hvad angår de kapitler, som er omhandlet i aftalen om

¹³ Eksempler herpå er kapitel 20 om virksomheds- og industripolitik og kapitel 21 om de transeuropæiske net.

Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) og Schengenaftalen, forventes forhandlingerne at forløbe planmæssigt. Island har endnu ikke opfyldt eksisterende forpligtelser såsom dem, som EFTA-Tilsynsmyndigheden har påpeget i henhold til EØS-aftalen.

Der er iværksat oplysningskampagner, som skal fremme en saglig debat om Islands tiltrædelsesproces. EU-medlemskab er fortsat et kontroversielt spørgsmål i Island. Kommissionen vil fortsat yde støtte til oplysning og mellemfolkelig dialog.

4. STØTTE TIL UDVIDELSESPROCESSEN

4.1. Finansiell bistand

Kommissionen yder finansiell og teknisk bistand til udvidelseslandene i forbindelse med deres forberedelse til tiltrædelse. Bistanden ydes primært via instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA), som har et samlet budget for perioden 2007-2013 på 11,6 mia. EUR¹⁴.

Kommissionen har siden 2010 gradvist ændret grundlaget for tildeling af finansiell bistand og anvender nu i højere grad en sektororienteret helhedsstrategi med vægt på nøgleområder i modtagerlandenes reformdagsordener i stedet for at støtte individuelle projekter. Udvidelseslandenes regeringer opfordres til at vedtage overordnede og bæredygtige politikker på prioriterede områder såsom retlige og indre anliggender, offentlig forvaltning, udvikling af den private sektor, transport, energi, miljø og klimaændringer, social udvikling, landbrug og udvikling af landdistrikter.

De flerårige vejledende planer for perioden 2011-2013 fastlægger de vigtigste indsatsområder for hvert enkelt land i henhold til landets specifikke situation og fremskridtene i tiltrædelsesprocessen. Der lægges særlig vægt på korrupsionsbekæmpelse, udvikling af civilsamfundet og ytringsfrihed. Cirka 10 % af de tilgængelige IPA-midler vil gå til samarbejdsprojekter mellem landene på Vestbalkan og i Tyrkiet. Kommissionen har netop vedtaget sin årlige revision af de flerårige vejledende rammer for bistand under IPA for perioden 2012-2013.

Kommissionen er i tråd med sin meddelelse fra juni 2011 om "Et budget for Europa 2020"¹⁵ netop nu i gang med at udarbejde lovgivning med henblik på tildeling af førtiltrædelsesbistand under den næste flerårige finansielle ramme, som dækker perioden 2014-2020. Bistanden vil indgå i en pakke af instrumenter på området eksterne aktioner.

Den bistand, der ydes under den nuværende IPA-forordning, har vist sig at være effektiv og virkningsfuld. I forslaget til et nyt finansielt instrument, som præsenteres i december 2011, trækkes der på erfaringen med gennemførelsen af det nuværende instrument. Det nye instrument vil således både dække støtte til opfyldelse af tiltrædelseskriterierne og støtte til socioøkonomisk udvikling.

Kommissionen har i dialog med modtagerlandene, de øvrige donorer og civilsamfundet og på grundlag af tidligere erfaring overvejet, hvordan forbindelsen mellem finansiell bistand og prioriteterne i udvidelsesstrategien kan styrkes, hvordan den finansielle bistand kan gøres

¹⁴ Forordning (EF) nr. 1085/2006.

¹⁵ KOM(2011) 500.

mere strategisk, mere målrettet og mere fleksibel, og hvordan procedurerne kan forenkles. De ting, der i den forbindelse skal ses på, er bl.a. langsigtet og overordnet planlægning af bistand for alle politikområder, større fokus på modtagerlandenes behov og prioriteter, belønning for fremskridt i tiltrædelsesprocessen, anvendelse af IPA-midler med henblik på at tiltrække flere midler fra andre donorer og den private sektor og styrkelse af civilsamfundets rolle.

4.2. Visumfritagelse og mobilitet

Ophævelse af visumpligten ved indrejse i EU er af største betydning for borgerne i alle udvidelseslandene og er et led i tiltrædelsesprocessen. Visumfritagelse forudsætter dog, at landene opfylder visse betingelser, som beskytter EU's indre sikkerhed og migrationspolitiske interesser.

Island deltager allerede i Schengensamarbejdet. På Vestbalkan har de kroatiske borgere altid kunne rejse ind i EU uden visum. Borgere fra Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro og Serbien fik i december 2009 ophævet visumpligten ved indrejse i Schengenområdet, og det samme gjaldt året efter borgerne i Albanien og Bosnien-Hercegovina.

Den seneste beslutning om at ophæve visumkravet for borgere i landene på Vestbalkan var baseret på, at disse lande opfyldte benchmarkene i de køreplaner, som blev udarbejdet i forbindelse med visumfritagelsesdialoger under ledelse af Kommissionen. Dialogerne har fungeret som et kraftigt reformincitament for indførelse af EU-standarder på området retlige og indre anliggender, navnlig en styrkelse af den administrative grænseforvaltningskapacitet og dokumentetsikkerheden, men også en styrkelse af retsstaten og bekæmpelsen af organiseret kriminalitet på tværs af grænserne, korruption og ulovlig indvandring.

Efter ophævelsen af visumkravet har visse EU-medlemsstater imidlertid oplevet en markant stigning i antallet af asylansøgninger fra borgere fra de pågældende lande, især Serbien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, hvilket tyder på, at visumfritagelsesordningen misbruges. Som reaktion herpå oprettede Kommissionen med virkning fra januar 2011 en mekanisme til efterkontrol af visumliberaliseringen inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen og indledte en dialog med de berørte lande for at vurdere, om gennemførelsen af reformerne er konsekvent, og om de korrigerende foranstaltninger er effektive. De berørte lande har siden skærpet deres kontrol og iværksat oplysningskampagner, der skal informere borgerne om de rettigheder og pligter, der er forbundet med visumfri indrejse. Kommissionen opfordrer de berørte landes myndigheder til at træffe de fornødne foranstaltninger til sikring af visumfritagelsesordningens problemfri anvendelse. Hvis sådanne foranstaltninger skal være givtige, skal der samtidig ydes større støtte og sikres bedre levevilkår for de mest udsatte grupper, bl.a. romaer.

Kommissionen har i forbindelse med en omfattende revision af EU's visumpolitik forelagt Rådet et forslag til ændring af visumforordningen, som vil give mulighed for midlertidigt at ophæve en visumfritagelsesordning med et tredjeland i tilfælde af en pludselig tilstrømning af personer¹⁶.

Indførelsen af en visumfritagelsesordning for Kosovo vil afslutte denne proces for Vestbalkans vedkommende. Rådet bekræftede i december 2010 dette perspektiv under forudsætning af, at alle betingelser er opfyldt. For at opfylde betingelserne har Kosovo

¹⁶ KOM(2011) 290.

vedtaget lovgivning om tilbagetagelse og undertegnet bilaterale tilbagetagelsesaftaler med 13 Schengenlande. Landet har vedtaget planer for reintegration og er i gang med at gennemføre dem. Kommissionen vil derfor hen mod slutningen af året indlede en visumdialog med Kosovo.

EU og Tyrkiet er begyndt at styrke deres *samarbejde om visumspørgsmål*, og Kommissionen indledte en dialog med Tyrkiet om *visum, mobilitet og migration* i overensstemmelse med Rådets konklusioner fra februar 2011. Denne proces er begyndt at give resultater, både med hensyn til udstedelse af visum til tyrkiske rejsende og håndtering af ulovlig indvandring til EU, og vil kunne være med til at udpege konkrete tiltag, som Tyrkiet skal iværksætte for senere at få ophævet visumkravet. Et vigtigt skridt vil i den forbindelse være, at Tyrkiet sørger for en hurtig vedtagelse af tilbagetagelsesaftalen.

4.3. Information og kommunikation

Offentlig støtte er vigtig, hvis udvidelsespolitikken skal lykkes. Medlemsstaternes og udvidelseslandenes myndigheder på nationalt, regionalt og lokalt plan har i den forbindelse en central rolle at spille med hensyn til informations- og kommunikationstiltag.

Kommissionen er opsat på at fremme en saglig offentlig debat om udvidelsesprocessen på grundlag af brugervenlige og faktiske oplysninger, som formidles via alle typer medier. Oplysningerne skal i særlig grad henvende sig til unge og centrale meningsdannere såsom journalister og repræsentanter for civilsamfundsorganisationer og erhvervslivet. Parlamentariske udvekslinger kan også have stor betydning for, at der skabes en saglig debat og gensidig forståelse for udvidelsesprocessen.

De næste skridt i tiltrædelsesprocessen med udvidelseslandene vil blive drøftet i den kommende tid. Konkrete resultater er den bedste reklame for EU's udvidelsespolitik. Det vellykkede resultat af forhandlingerne med Kroatien kan blive et virkningsfuldt eksempel, og det samme gælder økonomisk robusthed i Sydøsteuropa og konkrete resultater på vigtige områder som energiforsyning og transportnet. Det er vigtigt at forklare borgerne, hvordan udvidelsesdagsordenen kan bidrage til EU's opfyldelse af sine mål med hensyn til den økonomiske krise, beskæftigelse, miljø og klimaændringer, sikkerhed og migration og samtidig fremskynde reformdagsordenen og forbedre levevilkårene i udvidelseslandene.

5. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Kommissionen fremsætter på baggrund af ovenstående analyse følgende **konklusioner** og **anbefalinger**:

1. Målet med udvidelsespolitikken er at udvide EU's område med fred, stabilitet, demokrati og velstand. Udvidelser er til gavn for EU som helhed og sætter EU bedre i stand til at imødegå globale udfordringer. Afslutningen af tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien i juni betyder, at EU's udvidelsesproces er gået ind i en ny fase.
2. Udvidelsespolitikken har vist sig at være et effektivt redskab, der kan forandre samfund. De lande, der allerede er tiltrådt EU, og de, der er på vej til det, har undergået slående forandringer gennem demokratiske og økonomiske reformer i forbindelse med tiltrædelsesprocessen. Den udvikling, som Kroatien har været

igennem, siden landet påbegyndte tiltrædelsesprocessen, er et nyt bevis på, at EU kan **skabe forandring**.

3. EU's udvidelsespolitik bygger på den nye konsensus, som Det Europæiske Råd godkendte i december 2006, og indebærer strenge **krav** og øget overvågning af landenes fremskridt. Det betyder, at udvidelseslandene opnår en høj grad af parathed, som vil gavne både dem og EU.
4. Erfaringerne fra forhandlingerne med Kroatien vil blive brugt i forbindelse med igangværende og kommende forhandlinger. Kommissionen vil i forbindelse hermed foreslå en ny tilgang til spørgsmål vedrørende retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retfærdighed, frihed og sikkerhed. Der bør tages fat på disse spørgsmål tidligt i tiltrædelsesprocessen, og forhandlingerne om de tilhørende kapitler bør på grundlag af handlingsplaner indledes i overensstemmelse hermed, eftersom der skal opnås overbevisende resultater på disse områder. Kommissionen vil i alle faser af processen regelmæssigt aflægge rapport om de fremskridt, der opnås på disse områder og inden for de delmål, som er fastsat i handlingsplanerne, og eventuelt påpege behov for korrigerende foranstaltninger. Der vil målrettet blive afsat IPA-midler til støtte for denne proces.
5. En **troværdig udvidelsesproces**, som sikrer et klart tiltrædelsesperspektiv på grundlag af opfyldelsen af strenge krav, er afgørende for styrkelsen af reformerne i udvidelseslandene og sikrer landenes borgere konkrete resultater allerede under tiltrædelsesprocessen. Betingelserne for at opnå EU-medlemskab er et kraftigt incitament til at indlede vanskelige reformer. De er også afgørende for opbakningen til udvidelsespolitikken i medlemsstaterne.
6. Kroatiens succesfulde forløb frem mod EU-medlemskab viser vejen for de øvrige udvidelseslande. Når det første land på Vestbalkan tiltræder EU, bliver regionens europæiske fremtid en realitet.
7. Styrkelsen af **retsstaten** er stadig en stor udfordring for de fleste udvidelseslande og er samtidig en væsentlig betingelse for EU-medlemskab. Kommissionen prioriterer fortsat reformer af retsvæsenet og den offentlige forvaltning og bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption, bl.a. gennem regelmæssig overvågning, strukturerede dialoger, fagfællebedømmelser, institutionsopbygning, parvist samarbejde (twinning) og finansiell bistand.
8. Der har i en række udvidelseslande været en negativ udvikling på området **ytringsfrihed**. Det er vigtigt, at udvidelseslandene garanterer åbne og pluralistiske medielandskaber, som giver mulighed for kritisk og uafhængig journalistik. Kommissionen vil nøje overvåge udviklingen på området og i højere grad inddrage disse spørgsmål i tiltrædelsesforhandlingerne, navnlig under kapitlet om retsvæsen og grundlæggende rettigheder.
9. Regionalt samarbejde, som understøtter forsoning og integrering i EU, er fortsat en væsentlig del af stabiliserings- og associeringsprocessen. Selv om det regionale samarbejde har været med til at sikre fremskridt på en række områder, har spørgsmål, som primært udspringer af tidligere konflikter, fortsat en negativ virkning og skaber usikkerhed om stabiliteten på Vestbalkan. Det er vigtigt hurtigt at få løst disse problemstillinger. Det er særligt presserende at sikre et bredt regionalt samarbejde.

Det bør være muligt, uanset uenigheden om Kosovos status, hvis alle parter anlægger en konstruktiv og pragmatisk tilgang.

10. De berørte parter skal sørge for, at **bilaterale problemstillinger** løses målrettet, i god naboskabsånd og under hensyntagen til overordnede EU-interesser. De skal løses så tidligt som muligt og må ikke bremse tiltrædelsesprocessen. Hindringer med tilknytning til bilaterale spørgsmål kan gå ud over udvidelsesprocessens evne til at skabe forandring. Kommissionen tilskynder de berørte parter til at sætte alt ind på at løse uafklarede uenigheder om grænsedragning i tråd med gældende principper og midler, bl.a. ved eventuelt at indbringe spørgsmål for Den Internationale Domstol. Gode naboskabsforbindelser er fortsat afgørende. EU er parat til at hjælpe med at finde løsninger og støtte initiativer på området.
11. Ophævelse af visumpligten ved indrejse i EU er af største betydning for borgerne i alle udvidelseslandene. På området **visumfritagelse**, som er en del af tiltrædelsesprocessen, er der sket yderligere fremskridt. Borgere fra Bosnien-Hercegovina og Albanien fik nemlig ophævet visumkravet i december 2010, efter at begge lande havde opfyldt betingelserne herfor. Kommissionen opfordrer myndighederne i landene på Vestbalkan til at træffe alle fornødne foranstaltninger for at forhindre misbrug af visumfritagelsesordningen. Kommissionen har for sin del styrket den efterfølgende overvågning af visumliberaliseringen gennem oprettelsen af en dialogmekanisme med de berørte lande, herunder foranstaltninger, der skal afhjælpe misbrug.
12. Kommissionen vil i betragtning af Kosovos fremskridt med tilbagetagelse og reintegrering af tilbagevendte flygtninge og i overensstemmelse med Rådets konklusioner fra december 2010 indlede en visumdialog med Kosovo hen mod slutningen af året. Med hensyn til Tyrkiet har EU styrket samarbejdet om visumspørgsmål, og Kommissionen har indledt en dialog med Tyrkiet om visum, mobilitet og migration og vil udpege konkrete tiltag, som Tyrkiet skal iværksætte for senere at få ophævet visumkravet. Et vigtigt skridt vil være, at Tyrkiet sørger for en hurtig vedtagelse og ikrafttrædelse af tilbagetagelsesaftalen.
13. Oven på den globale økonomiske krise er udvidelseslandene nu i gang med at skabe et **økonomisk opsving**, dog i forskelligt tempo. Tyrkiet er kommet ud af krisen med en større økonomi, og landets vækst er fortsat imponerende. Alle udvidelseslandene står dog over for store udfordringer. Arbejdsløsheden er fortsat høj og stigende i de fleste lande. Budgetkonsolidering, strukturreformer og forbedring af erhvervs klimaet, bl.a. gennem en styrkelse af retsstaten og arbejdsmarkedsreformer, er vigtige prioriteter, som skal sikre et holdbart opsving og inklusiv vækst. Kommissionen opfordrer i den forbindelse udvidelseslandene til at anvende målene i **Europa 2020-strategien** som udgangspunkt for reformer.
14. Kommissionen vil i december 2011 præsentere rammerne for bevilling af **finansiel førtiltrædelsesbistand** under den flerårige finansielle ramme for 2014-2020. Rammerne bygger på de positive erfaringer med det nuværende instrument. Kommissionen vil trække på denne erfaring og styrke forbindelsen mellem bistand og udvidelsesstrategiens prioriteter, med vægt på socioøkonomisk udvikling, øget fleksibel bistand og enklere procedurer.

15. **Befolkningens opbakning** er vigtig, hvis udvidelsespolitikken skal lykkes. Medlemsstaternes og udvidelseslandenes myndigheder på nationalt, regionalt og lokalt plan har i den forbindelse en central rolle at spille med hensyn til informations- og kommunikationstiltag. Kommissionen er opsat på at fremme en saglig offentlig debat om udvidelsesprocessen på grundlag af brugervenlige og faktiske oplysninger. Kommissionen opmuntrer til, at der udvikles et aktivt civilsamfund, da det er en væsentlig del af et demokrati og også kan fremme en saglig debat om EU-udvidelse.
16. Kommissionen afgav en positiv udtalelse om **Kroatiens** tiltrædelse af EU pr. 1. juli 2013. Det var muligt at afslutte tiltrædelsesforhandlingerne, fordi Kroatien opfyldte benchmarkene på de tilbageværende områder, bl.a. inden for vanskelige kapitler som retsvæsen og grundlæggende rettigheder og konkurrencepolitik. Kroatien skal fortsat fastholde og styrke sine reformer i overensstemmelse med de forpligtelser, som landet påtog sig under tiltrædelsesforhandlingerne. Kommissionen vil nøje overvåge Kroatiens fortsatte forberedelser med henblik på at kunne påtage sig det ansvar, der er forbundet med EU-medlemskab ved tiltrædelse. Kroatien forventes fortsat at støtte tiltrædelsesprocessen i de øvrige lande på Vestbalkan.
17. **Tyrkiet** er med sin dynamiske økonomi og vigtige rolle i regionen et land med stor betydning for Den Europæiske Union. Dette understreges af den aktuelle regionale og globale politiske og økonomiske udvikling. Tyrkiet har arbejdet videre med EU-relevante reformer, men skal stadig gøre en markant indsats, bl.a. for at garantere vigtige grundlæggende rettigheder. Der er desværre ikke sket fremskridt i tiltrædelsesforhandlingerne i over et år. Kommissionen vil arbejde på at skabe en ny positiv dagsorden for forbindelserne mellem EU og Tyrkiet med fortsat opbakning til reformer, navnlig til en bred forfatningsreform og økonomisk integration. Dagsordenen kunne omfatte en bred vifte af områder af fælles interesse, bl.a. politiske reformer, udenrigspolitisk dialog, tilpasning til gældende EU-ret, visum, mobilitet og indvandring, energi, terrorbekæmpelse, handel og deltagelse i EU-programmer. Landets bidrag til EU vil kun have fuld virkning, hvis tiltrædelsesperspektivet er troværdigt og aktivt.

Kommissionen er bekymret over de seneste spændinger i forholdet mellem Tyrkiet og Cypern. Kommissionen minder om, at Rådet på det kraftigste har opfordret Tyrkiet til at undgå enhver form for trussel, kilde til konflikt eller handling, som kan skade de gode naboskabsforbindelser og en mindelig løsning af uenigheder om grænsedragning. EU har også fremhævet EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, herunder FN's havretskonvention.

EU har gentagne gange understreget vigtigheden af, at Tyrkiet hurtigst muligt opfylder sin forpligtelse til fuldt ud og uden forskelsbehandling at gennemføre tillægsprotokollen til associeringsaftalen og arbejder hen imod en normalisering af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. Dette kunne i høj grad fremme tiltrædelsesprocessen. EU vil fortsat følge op på og revidere de fremskridt, der gøres på områder, som er omfattet af erklæringen af 21. september 2005, i overensstemmelse med relevante rådskonklusioner. Hvis der ikke sker fremskridt, anbefaler Kommissionen, at EU fastholder sine foranstaltninger fra 2006.

18. Med hensyn til **Cypernspørgsmålet** har lederne af det græsk-cypriotiske og tyrkisk-cypriotiske samfund optrappet forhandlingerne om en samlet løsning i FN-regi.

Kommissionen støtter i høj grad deres indsats og yder teknisk rådgivning om emner, der falder ind under EU's beføjelser. Kommissionen opfordrer på det kraftigste begge landes ledere til at indgå de nødvendige kompromiser og afslutte forhandlingerne og tilskynder alle involverede parter til at sætte alt ind på at finde en samlet løsning i Cypern. Det er under den igangværende intensive fase af Cypernforhandlingerne vigtigt, at alle involverede parter udviser beherskelse og gør deres yderste for at sikre en positiv stemning, der kan fremme en vellykket afslutning af processen, som konkret kan bidrage til en samlet løsning.

19. Tiltrædelsesprocessen med **Island** skrider fremad, og der er indledt forhandlinger om specifikke kapitler i EU-retten. Landets omfattende EU-integrering på en lang række politikområder viser sig at være en betydelig fordel. Kommissionen tager højde for Islands særlige forhold og forventninger under fuld hensyntagen til den fastsatte tilgang til tiltrædelsesforhandlinger og under fuld beskyttelse af Unionens principper og gældende EU-ret samt rammerne for forhandlingerne. Kommissionen vil fortsat støtte den offentlige debat om tiltrædelse i Island gennem faktuel oplysning om EU-medlemskab.

20. **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** opfylder fortsat i tilstrækkelig grad de politiske kriterier. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til vigtige reformer. Gennemførelse af vedtaget lovgivning, sikring af ytringsfrihed i medierne, styrkelse af retsvæsenets uafhængighed, indførelse af reformer i den offentlige forvaltning og bekæmpelse af korruption er dog fortsat store udfordringer.

Kommissionen anbefaler endnu engang, at der indledes forhandlinger om tiltrædelse af Den Europæiske Union med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Kommissionen fastholder desuden sit forslag om straks at gå over til anden fase af associeringsprocessen som fastlagt i stabiliserings- og associeringsaftalen.

Det er afgørende, at der opretholdes gode naboskabsforbindelser, og at der bl.a. findes en frivillig og gensidigt acceptabel løsning på navneproblemet i FN-regi. Der må ikke spildes endnu et år.

21. **Montenegro** har gjort en vellykket indsats på de nøgleområder, som EU i 2010 udpegede som forudsætninger for indledning af tiltrædelsesforhandlinger. Landet har styrket den nationale konsensus om "Europæisk Integration". Kommissionen mener i lyset af de opnåede fremskridt, at Montenegro på tilfredsstillende vis opfylder medlemskriterierne og navnlig de politiske Københavnskriterier. Det er dog fortsat afgørende, at landet fastholder reformtempoet, med særligt fokus på gennemførelsen af lovgivning og politikker på retsstatsområdet. I den forbindelse agter Kommissionen i Montenegros tilfælde at foreslå at anvende den nye tilgang til forhandlingskapitlerne om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retfærdig, frihed og sikkerhed som nævnt under punkt 4 ovenfor.

Kommissionen anbefaler i lyset af disse betragtninger og under hensyntagen til Rådets konklusioner fra december 2010, at der indledes tiltrædelsesforhandlinger med Montenegro.

22. I **Albanien** har den hjemlige politiske scene i det forgangne år i høj grad været præget af det politiske dødvande mellem regeringsflertallet og oppositionen og en forværring af konflikterne. Det er vigtigt, at de politiske kræfter i Albanien på

grundlag af de seneste opmuntrende signaler nu hurtigt genetablerer og fastholder en politisk dialog, der sætter vigtige demokratiske institutioner i stand til at fungere normalt og forbedrer valgreglerne og gennemførelsen af vigtige reformer. Kommissionen opmuntrer centrale aktører til sammen at udvikle konkrete metoder, der kan slå bro over uenighederne på nationalt plan, så landets europæiske perspektiv kan udmønte sig i praksis.

23. Kommissionen har netop fremsat sin udtalelse om **Serbiens** ansøgning om medlemskab. Kommissionen anbefaler, at Det Europæiske Råd giver Serbien status som kandidatland i betragtning af de foreløbige fremskridt og ud fra den antagelse, at Serbien genoptager dialogen med Kosovo og hurtigt går i gang med i god tro at gennemføre de hidtil indgåede aftaler.

Serbien er godt på vej til på tilfredsstillende vis at opfylde de politiske kriterier, som blev fastsat på Det Europæiske Råds møde i København i 1993, og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen, men det er nødvendigt, at processen fortsætter, og at der findes praktiske løsninger på problemerne med Kosovo.

Kommissionen anbefaler derfor, at der indledes forhandlinger med Serbien om tiltrædelse af Den Europæiske Union, så snart landet har opnået betydelige fremskridt med gennemførelsen af følgende hovedprioriteter:

- Yderligere skridt hen imod en normalisering af forbindelserne med Kosovo i overensstemmelse med betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen ved: fuldt ud at overholde principperne for et inklusivt regionalt samarbejde; fuldt ud at overholde bestemmelserne i energifællesskabstraktaten; finde løsninger for telekommunikation og gensidig anerkendelse af eksamensbeviser; fortsat gennemføre alle indgåede aftaler i god tro; samarbejde aktivt med EULEX, så missionen kan udføre alle sine opgaver i alle dele af Kosovo.

Kommissionen vil afgive beretning om Serbiens gennemførelse af ovennævnte hovedprioriteter, så snart der er opnået tilstrækkelige fremskridt.

24. EU vil fortsat fremme **dialogen mellem regeringerne i Beograd og Pristina** for at styrke samarbejdet, skabe fremskridt på vejen mod EU-medlemskab og forbedre befolkningernes levevilkår. Dialogen har foreløbig vist sig at være en nyttig måde at løse uenigheder mellem de to parter på og har ført til flere aftaler på områder som fri bevægelighed for varer og personer og oprettelse af et folkeregister og et matrikelregister.
25. I **Kosovo** var det forgangne år præget af langsommelige valgprocesser, og fremskridtene med reformdagsordenen var derfor begrænsede. Præsidenten og regeringen har vist, at de støtter Kosovos europæiske perspektiv. Det har skabt visse indledende reformer. Der er fortsat store problemer med bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption og styrkelse af den offentlige forvaltning. Kommissionen foreslår at indlede en struktureret dialog med Kosovo om retsstaten for at løse disse problemer og støtte retsreformer.

Integrationen af Kosovo-serbere er blevet forbedret i syd, men spændingerne er til gengæld forværret i nord. Befolkningen i nord har også brug for at drage fordel af det europæiske perspektiv. Kommissionen understreger i den forbindelse vigtigheden af, at Kosovo iværksætter en samlet dagsorden for det nordlige Kosovo.

Kommissionen vil fortsat støtte Kosovos indsats for at opfylde landets europæiske perspektiv, især med hensyn til visumfritagelse, en handelsaftale og Kosovos deltagelse i EU-programmer, i overensstemmelse med meddelelsen fra 2009. Kommissionen vil i den forbindelse revidere sin meddelelse fra 2009 for at sikre, at Kosovo i endnu højere grad kan drage fordel af EU-tiltrædelsesprocessen. Kommissionen opmuntrer til at gøre en indsats for at løse problemer, der skyldes uenighed om Kosovos status og står i vejen for udviklingen af forbindelserne mellem EU og Kosovo.

26. I **Bosnien-Hercegovina** fortsætter det politiske og institutionelle dødvande og blokerer stadig statsapparatet og gennemførelsen EU-relaterede reformer. Det er vigtigt, at der hurtigst muligt dannes en centralregering, som kan sikre en effektiv styring af landet på statsligt plan. Hvis der skal skabes fremskridt med henblik på EU-medlemskab, er landet fortsat nødt til at ændre sin forfatning i overensstemmelse med en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og afskaffe forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse i forbindelse med varetagelse af hverv i statslige institutioner og vedtage en lov om statsstøtte. Der er fortsat ikke vedtaget en lov om folketælling. Landets deltagelse i en struktureret dialog om retlige anliggender i forbindelse med stabiliserings- og associeringsprocessen viser vejen frem gennem dialog og kompromis og fokus på EU-dagsordenen.

Det er fortsat vigtigt, at der gøres fremskridt med hensyn til opfyldelsen af de mål og betingelser, der er fastsat for lukningen af den højtstående repræsentants kontor. Udnævnelsen af EU's første fælles repræsentant i Bosnien-Hercegovina styrker EU's tilstedeværelse og støtter landet på dets vej fra international overvågning til en fremtid i EU i overensstemmelse med Rådets konklusioner fra marts 2010.

27. EU's udvidelsespolitik har skabt omfattende **demokratiske og økonomiske forandringer** i de lande, som ønsker at tiltræde EU. Det seneste års resultater understreger værdien af en troværdig udvidelsespolitik. Hvis politikerne derimod ikke har vist vilje til eller gjort bestræbelser på at skabe konkrete resultater, er der ikke sket fremskridt i tiltrædelsesprocessen, som dermed risikerer at gå i stå. Gennemførelsen af vanskelige reformer vil bringe stabile, bedre forberedte og mere velstående udvidelseslande tættere på EU.

BILAG 1

Konklusioner og anbefalinger i Kommissionens udtalelse om Serbiens ansøgning om medlemskab

I lyset af de betydelige reformer i de seneste år har Serbien gjort betydelige fremskridt med hensyn til opfyldelse af de politiske kriterier om stabile institutioner til sikring af demokratiet, retsstaten, menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af mindretal, som blev fastsat på Det Europæiske Råds møde i København i 1993, og der er desuden sket fremskridt vedrørende betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen. Serbien har en overordnet forfatningsmæssig, lovgivningsmæssig og institutionel ramme, som generelt svarer til europæiske og internationale standarder. Parlamentet er blevet langt mere effektivt i sit lovgivningsmæssige arbejde i den nuværende valgperiode. Den retlige og institutionelle ramme for gennemførelse af retsstatsprincippet er omfattende, herunder hvad angår bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, hvor de første resultater er opnået. Den retlige ramme for beskyttelse af menneskerettigheder og minoriteter er veludviklet og er begyndt at blive gennemført. Serbien har nået et fuldt tilfredsstillende niveau i sit samarbejde med ICTY og har påtaget sig en stadig mere aktiv rolle med at fremme forsoning i regionen. Serbien har godkendt og deltaget i en dialogproces med Kosovo for at gøre livet lettere for befolkningen, og denne proces har ført til flere aftaler (fri bevægelighed for personer og varer, person- og matrikelregister), og Serbien har taget de indledende skridt til gennemførelse heraf.

Hvad angår de økonomiske kriterier, har Serbien taget vigtige skridt hen imod oprettelse af en fungerende markedsøkonomi, og landet har opnået en vis grad af makroøkonomisk stabilitet på trods af den globale økonomiske og finansielle krise. Det vil imidlertid være nødvendigt med en yderligere indsats for at omstrukturere økonomien og forbedre erhvervs klimaet, navnlig ved at styrke retsstaten og fjerne bureaukratiet, fremme konkurrence og den private sektors rolle og takle stivhederne på arbejdsmarkedet. Hvis Serbien på mellemlang sigt skal være i stand til at klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU, skal landet fortsætte strukturreformerne for at styrke økonomiens produktionskapacitet og skabe et klima, der kan føre til øgede udenlandske investeringer.

Serbien har opnået positive resultater, hvad angår gennemførelsen af de forpligtelser, der følger af stabiliserings- og associeringsaftalen og interimsaftalen.

Serbien er i stand til på mellemlang sigt at påtage sig de forpligtelser, der er forbundet med et medlemskab, inden for næsten alle områder af EU-retten, dog forudsat at tilpasningsprocessen fortsætter, og at der fortsat gøres en indsats for at sikre, at lovgivningen gennemføres og håndhæves. Der skal være særlig opmærksomhed på landbrug og udvikling af landdistrikter, retsvæsen og grundlæggende rettigheder, retfærdighed, frihed og sikkerhed og finanskontrol. Fuld overensstemmelse med EU-retten vedrørende miljø og klimaforandringer kan kun opnås på lang sigt og forudsætter øgede investeringer.

Ud fra et foreløbigt skøn vil Serbiens tiltrædelse have begrænset indflydelse på Den Europæiske Unions politikker, og den vil ikke påvirke Unionens evne til at opretholde og intensivere sin egen udvikling.

Kommissionen anbefaler, at Rådet giver Serbien status som kandidatland i betragtning af de hidtil opnåede fremskridt og ud fra den antagelse, at Serbien genoptager dialogen med Kosovo og hurtigt går i gang med i god tro at gennemføre de hidtil indgåede aftaler.

Serbien er godt på vej til på tilfredsstillende vis at have opfyldt de politiske kriterier, som blev fastsat på Det Europæiske Råds møde i København i 1993, og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen, forudsat at processen fortsætter, og der findes praktiske løsninger på problemerne med Kosovo.

Kommissionen anbefaler derfor, at der indledes forhandlinger med Serbien om tiltrædelse af Den Europæiske Union, så snart landet har opnået betydelige fremskridt med at opfylde følgende hovedprioriteter:

- Yderligere skridt hen imod en normalisering af forbindelserne med Kosovo i overensstemmelse med betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen ved: fuldt ud at overholde principperne for et inklusivt regionalt samarbejde; fuldt ud at overholde bestemmelserne i energifællesskabstraktaten; finde løsninger for telekommunikation og gensidig anerkendelse af eksamensbeviser; fortsat gennemføre alle indgåede aftaler i god tro; samarbejde aktivt med EULEX, så missionen kan udføre alle sine opgaver i alle dele af Kosovo.

Kommissionen vil afgive beretning om Serbiens gennemførelse af ovennævnte hovedprioriteter, så snart der er opnået tilstrækkelige fremskridt.

Serbien opfordres til at holde reformtempoet i arbejdet for at opnå den nødvendige grad af overensstemmelse med medlemskabskriterierne med særlig vægt på retsstaten og et fortsat konstruktivt engagement i det regionale samarbejde og en styrkelse af de bilaterale forbindelser med nabolande. Gennemførelse af interimsaftalen, og stabiliserings- og associeringsaftalen, når den træder i kraft, forventes at fortsætte. Kommissionen vil fortsat støtte denne indsats gennem IPA-finansieringsinstrumentet.

BILAG 2

Konklusioner vedrørende Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro, Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo¹⁷, Tyrkiet og Island

Kroatien

Tiltrædelsesforhandlingerne med Kroatien blev afsluttet i juni 2011 efter landets opfyldelse af benchmarkene på de tilbageværende områder. Kroatien skal nu bygge videre på de gode tilpasningsresultater og fokusere på de tilbageværende opgaver forud for tiltrædelsen. Denne statusrapport er en del af Kommissionens kontrol med Kroatiens opfyldelse af de forpligtelser, der blev indgået under tiltrædelsesforhandlingerne, og med landets videre forberedelser med henblik på at kunne påtage sig det ansvar, der er forbundet med EU-medlemskab.

Kroatien opfylder fortsat de **politiske kriterier**. Der er gjort markante fremskridt på alle områder, herunder retsstatsområdet, og resultaterne er ved at være synlige. Der skal gøres en indsats for at fastholde og styrke disse resultater.

Demokratiet og retsstaten er blevet styrket yderligere. *Regeringen og parlamentet* fungerer fortsat effektivt. Der skal med hensyn til reformen af *den offentlige forvaltning* gøres en yderligere indsats for at sikre en effektiv gennemførelse af lovgivningen, så opbygningen af en moderne, pålidelig, apolitiseret og borgerorienteret offentlig administration kan færdiggøres.

Kroatien har gjort gode fremskridt på området *retsvæsen*. Der er gennemført ny lovgivning, som styrker den juridiske uafhængighed, og der er truffet mange foranstaltninger for at gøre retsvæsenet mere effektivt. Der er indført et nyt system for udnævnelse af juridiske embedsmænd. Der er visse tilbageværende udfordringer, bl.a. skal retssystemet gøres endnu mere effektivt, og de nye foranstaltninger vedrørende retsvæsenets uafhængighed, uvildighed og ansvarlighed skal gennemføres i praksis. Der er gjort fremskridt med at sikre en uvildig behandling af retssager om krigsforbrydelser. De fire specialiserede afdelinger for krigsforbrydelser har alene fået beføjelse til at behandle alle nye sager, og deres rolle bør styrkes yderligere i uafsluttede sager. Justitsministeriet har vedtaget en strategi, der skal gøre op med straffrihed, navnlig i sager, hvor ofrene var etniske serbere, eller hvor de formodede gerningsmænd var en del af de kroatisk sikkerhedsstyrker.

Der er sket markante fremskridt med hensyn til *bekæmpelsen af korruption*. Indsatsen for at bekæmpe korruption er blevet styrket med positivt resultat. Lovgivningen er således blevet forbedret, og myndighederne på området er blevet styrket. Der mangler konkrete eksempler på, at håndteringen af korruptionssager er effektiv, især i forbindelse med korruption på højt plan og på lokalt plan, og i forbindelse med offentlige indkøb og inden for retsvæsenet. Der er behov for større erfaring med gennemførelse af ny præventiv lovgivning i praksis, og gennemførelsesstrukturerne skal styrkes yderligere.

Menneskerettighederne respekteres generelt stadig på tilfredsstillende vis, og der er gjort nye fremskridt på området *menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal*. Kroatien træffer fortsat forskellige foranstaltninger, der skal øge borgernes bevidsthed om og forbedre

¹⁷ Jf. FN's Sikkerhedsråds resolution 1244.

beskyttelsen af menneskerettighederne. Med hensyn til *adgang til klage og domstolsprøvelse* sker der fortsat fremskridt med gennemførelsen af loven om retshjælp, navnlig gennem en forenkling af procedurerne. Vedrørende *fængselsvæsenet* arbejdes der fortsat på at udbygge de nuværende fængsels- og behandlingsfaciliteter, men de kroatiske fængsler er stadig overbelagte. Med hensyn til *mishandling* modtager ombudsmanden stadig klager over overdreven magtanvendelse fra politiets side, og der skal følges ordentligt op på disse klager.

Ytringsfrihed, herunder mediefrihed og mediepluralisme, er garanteret i kroatisk lovgivning og respekteres generelt. Der er skabt større åbenhed omkring, hvem der ejer medierne, men kun gjort begrænsede fremskridt i efterforskningen af tidligere sager om trusler mod journalister, der skriver om korrupsionssager og organiseret kriminalitet. Der er dog kun indberettet få nye sager. Det er navnlig økonomisk pres, der gør det vanskeligt at fremme undersøgende journalistik. Der er fortsat problemer med politisk indblanding på lokalt plan. Der skal gøres en videre indsats for at sikre *forsamlingsfrihed* i forbindelse med afvikling af demonstrationer.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *kvinders rettigheder og ligestilling mellem mænd og kvinder*. Kvinders stilling på arbejdsmarkedet har dog ikke ændret sig væsentligt, og arbejdsløsheden blandt kvinder er stadig høj. Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til *børns rettigheder*. Børneombudsmanden er i stigende grad gået ind i sager om vold mod børn, hvis sagerne ikke er blevet korrekt håndteret af myndighederne.

Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til inklusion af *socialt udsatte grupper og handicappede*. Kapaciteten i ombudsmandsinstitutionen for handicappede er ved at blive styrket. Kriterierne for tildeling af ydelser anvendes ikke ensartet, og der mangler sammenhæng i den lovgivning, som regulerer specifikke rettigheder. Overgangen fra institutionel omsorg til samfundsintegreret omsorg skrider langsomt fremad. *Arbejdstagerrettigheder og fagforeningsrettigheder* respekteres generelt.

Kroatien er begyndt at opnå resultater med gennemførelsen af loven til *bekæmpelse af forskelsbehandling* og lovgivning om hadforbrydelser. Flere af de oplysningstiltag, som ombudsmandsinstitutionen for menneskerettigheder har iværksat, er ved at blive styrket. De retshåndhævende instanser har indledt en række sager på grundlag af lovgivningen om hadforbrydelser. Der skal dog skabes flere resultater, og der skal sættes ind over for homofobiske og fremmedhadiske strømninger i samfundet.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *overholdelse og beskyttelse af mindretalsrettigheder og kulturelle rettigheder*. Fra offentlig side er der på højt plan givet tilsagn om at ville sikre mindretals rettigheder, hvilket er en bekræftelse af mindretallenes plads i det kroatiske samfund. Der er bevilget midler til mindretalsorganisationer. Politiets efterforskning af overgreb på mindretal er blevet forbedret. Der er taget skridt til at forbedre gennemførelsen af bestemmelserne om beskæftigelse i forfatningsloven om nationale mindretals rettigheder, og der er blevet vedtaget en beskæftigelsesplan for mindretal, som nu skal gennemføres. Kroatien skal dog fortsat udvikle en tolerance over for mindretal, navnlig kroatiske serbere. Forskelsbehandling finder fortsat sted, navnlig i den offentlige sektor på lokalt plan. Der er sket forbedringer på uddannelsesområdet for romamindretallet, især hvad angår førskoleundervisning. Der er sket nye forbedringer af infrastrukturen i visse romabosættelser. Der er fortsat problemer med at få romasamfundet integreret i uddannelsessystemet. Romaerne kan udnytte de foranstaltninger, der er indført til fordel for dem, på bedre vis. Det er fortsat vanskeligt for romaer at få adgang til en ordentlig bolig,

social beskyttelse og sundhedsydelse, og arbejdsløsheden blandt romaer er stadig ekstrem høj.

Der er gjort gode fremskridt med hensyn til håndteringen af *flygtninges tilbagevenden*. Flygtninge vender fortsat tilbage til Kroatien. Der er sket fremskridt på boligområdet, især ved at stille bolig til rådighed gennem bolighjælpsprogrammer for tilbagevendte flygtninge. Ophobningen af klager over afviste ansøgninger om byggetilladelse er også blevet mindre. Der er gjort fremskridt med genopbygningen af eksisterende ejendomme. Beslutningen om godkendelse af pensionsrettigheder er fortsat under gennemførelse. Kroatien skal dog gøre mere for at skaffe boliger til de resterende ca. 2 500 personer, som har ansøgt om bolighjælp. Det er nødvendigt at fremskynde indsatsen for at skabe de økonomiske og sociale vilkår, der er nødvendige for, at flygtninges tilbagevenden bliver holdbar.

Med hensyn til *regionale spørgsmål og internationale forpligtelser* har Kroatien fortsat samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende det tidligere Jugoslavien (ICTY). Regeringens interinstitutionelle taskforce har undersøgt vigtige nye tilgangsvinkler i sit arbejde med at lokalisere bortblevne dokumenter om artilleri, som ICTY's anklagemyndighed har anmodet om. Kroatien har dog ikke været i stand til fuldt ud at redegøre for, hvad der er blevet af visse bortblevne militære dokumenter. De politiske ledere bør desuden undgå udtalelser og tiltag, der kan så tvivl om vigtigheden af forsoning og behovet for at lade retfærdigheden ske fyldest ved at rejse tiltale i sager om krigsforbrydelser.

Der er gjort markante fremskridt med hensyn til *Sarajevo-processen*. Efter møder i juni og september 2011 nåede Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien til enighed om en række spørgsmål, bl.a. om teksten til en fælles erklæring, der skal undertegnes på en ministerkonference i november 2011 i Beograd.

Den kroatiske regering udformede i juli en erklæring om fremme af europæiske værdier i Sydøsteuropa, hvori Kroatien klart tilkendegiver, at bilaterale anliggender såsom grænsespørgsmål ikke må stå i vejen for kandidatlandenes tiltrædelse af EU, dvs. fra tiltrædelsesprocessen indledes, til tiltrædelsestraktaten træder i kraft, og erklæringen er blevet forelagt for parlamentet med henblik på vedtagelse.

Kroatien deltager fortsat aktivt i regionale initiativer, bl.a. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECp), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). De bilaterale forbindelser med andre udvidelseslande og EU-nabolande udvikles fortsat, bl.a. forholdet til Serbien, men visse spørgsmål kræver vedvarende opmærksomhed, navnlig samarbejdet om efterforskning og retsforfølgelse i sager om krigsforbrydelser. Forbindelserne til *Slovenien* er blevet forbedret med ikrafttrædelsen af aftalen om voldgift i forbindelse med grænsestridigheder.

Den kroatiske **økonomi** var fortsat i recession i 2010 og i første kvartal 2011 trods opsvinget i EU-landenes og andre handelspartners økonomier. Der har dog været tegn på øget økonomisk aktivitet siden foråret. Arbejdsløsheden, det offentlige underskud og den offentlige gæld stiger fortsat. Den høje eksterne gæld er stadig et meget svagt punkt i økonomien.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** kan Kroatien betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU, forudsat at det målrettet gennemfører sit omfattende reformprogram og mindsker de strukturelle svagheder.

Der er fortsat bred politisk konsensus om de grundlæggende markedsøkonomiske principper. I betragtning af de aktuelle vanskeligheder har den makroøkonomiske politik i det store og hele kunne imødegå de udfordringer, der er forbundet med recessionen. Den kroatiske centralbank har formået at fastholde valutakursen og den finansielle stabilitet og samtidig bevare en fleksibel pengepolitik, eftersom det underliggende inflationspres er forblevet lavt. Banksektoren forblev modstandsdygtig over for kriser. På det finanspolitiske område gjorde myndighederne en indsats for at begrænse det stigende underskud ved at tøjle udgifterne. De budgetmæssige rammer for opnåelse af en finanspolitisk holdbar situation på mellemlang sigt er blevet forbedret. Underskuddet på betalingsbalancens løbende poster blev nedbragt yderligere takket være en øget eksport og en dæmpet efterspørgsel, som holdt importen på et lavt niveau. Der blev opnået visse om end begrænsede fremskridt med strukturreformerne inden for rammerne af det økonomiske genopretningsprogram.

Det går dog generelt langsomt fremad med strukturreformerne, ikke mindst med privatiseringen og med omstruktureringen af tabsgivende virksomheder. Investeringsklimaet led fortsat under en voldsom reguleringsbyrde, usikkerhed omkring administrative afgørelser, særlig på lokalt niveau, og talrige ikke-skattemæssige gebyrer. De planlagte reformer af det meget ufleksible arbejdsmarked blev nøje afgrænset, og de i forvejen lave tal for beskæftigelse og arbejdsmarkedsdeltagelse faldt yderligere. De sociale overførsler, som udgør en relativt stor andel af de offentlige budgetter, er stadig ikke særlig målrettede. I betragtning af behovet for at sikre de offentlige finansers holdbarhed på mellemlang sigt kunne budgetproceduren forbedres yderligere. Det er fortsat en stor udfordring at få effektiviseret det offentlige forbrug.

Vedrørende Kroatiens **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** skrider det forberedende arbejde med at opfylde EU's krav godt fremad, og i de fleste sektorer er der sket en væsentlig tilpasning til EU-reglerne. Der er på de fleste områder gjort yderligere fremskridt, bl.a. inden for de kapitler, hvor tilpasningen allerede er omfattende. På visse områder skal der gøres en ekstra indsats for at styrke den administrative kapacitet, som er nødvendig af hensyn til en korrekt gennemførelse af EU-retten. Gennemførelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen forløber planmæssigt.

Der er gjort gode fremskridt på området *frie varebevægelser*. Tilpasningen til EU-retten under dette kapitel er godt undervejs. Der er dog behov for en større indsats, især med hensyn til de tilbageværende revisioner af den horisontale lovgivning og med hensyn til den nye og den gamle metode inden for produktlovgivning, så den nationale lovgivning kan bringes i fuld overensstemmelse med gældende EU-ret.

Der sker fortsat fremskridt på området *arbejdskraftens frie bevægelighed*, og forberedelserne med henblik på anvendelse af EU-retten er på rette spor. Der skal fortsat lægges vægt på at styrke den administrative kapacitet i forbindelse med koordineringen af sociale sikringsordninger.

Der er gjort yderligere fremskridt på området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, hvor tilpasningen til EU-retten generelt er tilfredsstillende. Der skal arbejdes videre med at sikre den gensidige anerkendelse af erhvervskompetencer og gennemførelsen af servicedirektivet, så der opnås en fuldstændig tilpasning, og derudover skal den administrative kapacitet hos reguleringsmyndigheden på postområdet styrkes yderligere.

Der er sket yderligere fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital* med hensyn til tilpasning til EU-rettens bestemmelser om betalingstjenester, liberalisering af

kapitalbevægelser og bekæmpelse af hvidvaskning af penge. Tilpasningen af lovgivningen er næsten afsluttet.

Der sker fortsat fremskridt på området *offentlige indkøb*. Arbejdet med tilpasningen til EU-retten er på rette spor og nærmer sig en afslutning. Der bør lægges særlig vægt på at tilpasse afledt ret til den nye lov om offentlige indkøb og på at styrke institutionerne i denne sektor gennem løbende uddannelse og karriereudvikling for de ansatte.

Der kan meldes om fremskridt på området *selskabsret*. Arbejdet med tilpasningen til EU-retten er godt i gang. Der er sket nye fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*, og der er opnået en væsentlig tilpasning til EU-retten. Der skal gøres en større indsats for at informere borgerne om intellektuelle ejendomsrettigheder.

Der er gjort væsentlige fremskridt inden for *konkurrencepolitikken*, bl.a. med godkendelsen af planerne for omstrukturering af skibsværfterne. Der er dog ikke underskrevet nogen privatiseringsaftaler. Kroatien er nået langt med tilpasningen af lovgivningen. Der er behov for en større indsats for yderligere at styrke den kroatisk konkurrencemyndigheds indsats mod karteller efter den nye konkurrencelovs ikrafttræden.

Der er gjort gode fremskridt på området *finansielle tjenester*, både med tilpasning af lovgivning og med styrkelse af den administrative kapacitet. Tilpasningen er fremskreden.

Kroatien har gjort gode fremskridt på området *informationssamfund og medier* og er nået langt med tilpasningen til EU-retten. Der skal gøres en yderligere indsats for at fastholde liberaliseringen af alle segmenter på markedet for elektronisk kommunikation og for at fremme public service radio- og tv-udbyderens uafhængighed.

Der kan meldes om gode fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*, navnlig med hensyn til oprettelsen og indførelsen af betalingsorganet og det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem og med hensyn til de fælles markedsordninger. Forberedelserne er generelt godt i gang. Kroatien skal fastholde den betydelige indsats på alle disse områder, så der kan sikres fuldt operationelle systemer, som opfylder kravene. Det er også nødvendigt at fortsætte indsatsen med at tilpasse landbrugsstøtteordningen til gældende EU-ret. Kroatien er nødt til straks at øge sin absorptionskapacitet for midler til udvikling af landdistrikter.

Der kan meldes om gode fremskridt på områderne *fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik*, navnlig med gennemførelse af EU-lovgivning og vedtagelse af gennemførelsesbestemmelser. Gennemførelsen af EU-lovgivning i kroatisk ret er tæt på at være afsluttet inden for flere sektorer. Kroatien skal fastholde sin indsats for at modernisere og kontrollere virksomheder, oprette grænsekontrolposter, føre tilsyn med sektoren for animalske biprodukter og styrke sin administrative og kontrolmæssige kapacitet.

Kroatien gør fortsat gode fremskridt med tilpasningen til EU-rettens bestemmelser på *fiskeriområdet*. Det forberedende arbejde er generelt fremskredent. Kroatien skal fortsætte sine bestræbelser på at gennemføre lovgivning, navnlig hvad angår forvaltning, inspektion og kontrol af fiskerflåden og strukturpolitikken på området.

Der er opnået yderligere fremskridt på området *transportpolitik*, og tilpasningsniveauet er godt. Der er behov for en ekstra indsats, navnlig skal arbejdet med anden fase af aftalen om oprettelse af et fælles europæisk luftfartsområde videreføres, tilpasningen af lovgivningen om luftfart skal afsluttes, og der skal sikres en fuldt funktionsdygtig

jernbanesikkerhedsmyndighed og et fuldt funktionsdygtigt informationssystem til overvågning af skibstrafikken.

Der er sket visse fremskridt på *energiområdet*, hvor tilpasningsniveauet er højt. Der er behov for en yderligere indsats, navnlig for at åbne el- og gasmarkedet og opfylde EU's mål for vedvarende energikilder og energieffektivitet. De administrative procedurer i forbindelse med projekter om vedvarende energi skal forenkles og den administrative kapacitet styrkes.

Der er gjort visse fremskridt på området *beskatning*. Kroatien er nået meget langt med tilpasningen af lovgivningen, men der er behov for en yderligere indsats, især hvad angår moms og punktafgifter. Kroatien bør fortsætte forberedelserne til it-sammenkoblingen.

Der er sket visse fremskridt på området *den økonomiske og monetære politik*, og tilpasningen til gældende EU-ret på området er afsluttet. Det vil være nyttigt at fortsætte indsatsen for at forbedre koordineringen af den økonomiske politik.

Der er gjort gode fremskridt på området *statistikker*. Tilpasningen har nået et godt niveau. Der skal fortsat gøres en indsats for at sikre en fuld tilpasning af kroatisk statistik til EU-kravene.

Der er gjort visse fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Tilpasningen til gældende EU-ret har nået et godt niveau. Der er dog stadig visse mangler i tilpasningen af lovgivningen, bl.a. med hensyn til gennemførelsen af arbejdsretsdirektiver, der falder uden for arbejdslovens anvendelsesområde, og med hensyn til bekæmpelse af forskelsbehandling og sikring af ligestilling mellem mænd og kvinder. Der bør lægges behørig vægt på at rette op på strukturelle svagheder på arbejdsmarkedet og på at sikre en velfungerende dialog mellem arbejdsmarkedets parter og opbygge parternes kapacitet. Den administrative kapacitet skal fortsat styrkes på alle områder.

Kroatien har gjort visse fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*. Tilpasningen af lovgivningen under dette kapitel til gældende EU-ret er meget fremskreden. Der er behov for en vedvarende indsats, hvor der fokuseres på forbedringer af erhvervs klimaet – i form af færre administrative byrder – og på innovation og kompetencer. Tilpasningen af definitionen af SMV'er til gældende EU-ret skal afsluttes. Indsatsen for at omstrukturere skibsbygningsindustrien skal fortsætte.

Kroatien har gjort yderligere fremskridt på området *transeuropæiske net*, hvor tilpasningen til EU-retten er afsluttet.

Der er gjort gode fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. Kroatien er nået langt med forberedelserne til gennemførelsen af samhørighedspolitikken på alle områder. Der er behov for en vedvarende indsats for at øge Kroatiens administrative kapacitet med henblik på den kommende gennemførelse af samhørighedspolitikken og for at udvikle en pipeline af modne projekter.

Kroatien har gjort markante fremskridt på området *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*. Reformen af retsvæsenet er videreført med vedtagelsen af ny lovgivning, som i endnu højere grad styrker retsvæsenets uafhængighed og mindsker efterslæbet af sager. Retsreformen kræver vedvarende opmærksomhed, især skal retssystemet gøres mere effektivt, og nye foranstaltninger vedrørende retsvæsenets uafhængighed, uvildighed og ansvarlighed skal gennemføres i praksis. Kroatien har forbedret sin håndtering af indenlandske sager om

krigsforbrydelser yderligere. Spørgsmålet om straffrihed skal behandles omhyggeligt. Indsatsen for at bekæmpe korruption er blevet styrket og har givet positive resultater, navnlig er lovgivningen blevet forbedret, og myndighederne på området er blevet styrket. Der mangler konkrete eksempler på, at håndteringen af korruptionssager er effektiv, især i forbindelse med korruption på højt plan og på lokalt plan, og i forbindelse med offentlige indkøb og inden for retsvæsenet. Der er behov for større erfaring med gennemførelse af ny præventiv lovgivning i praksis. Beskyttelsen af grundlæggende rettigheder er blevet øget, men skal forbedres yderligere i praksis, især beskyttelsen af mindretals og flygtninges rettigheder.

Der kan meldes om gode fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*, hvor tilpasningen til EU-retten generelt er fremskreden. Asyllovgivningen er blevet styrket. Der skal gøres mere for at forbedre integrationen af personer, der nyder beskyttelse i Kroatien, og beskytte mindreårige ulovlige indvandrere. Tilpasningen til EU-rettens visumbestemmelser skal fortsætte. Der er gjort fremskridt med hensyn til de ydre grænser. Grænsepolitiet styrkes fortsat, både med hensyn til personale og udstyr. Kroatien skal sikre, at den reviderede handlingsplan for integreret grænseforvaltning gennemføres rettidigt. Det juridiske samarbejde på det civil- og strafferetlige område er blevet forbedret. Der kan også meldes om gode fremskridt med bekæmpelse af organiseret kriminalitet og narkotikabekæmpelse.

Der sker fortsat fremskridt på området *videnskab og forskning*, hvor tilpasningsniveauet er højt, men hvor der stadig skal gøres en indsats for at øge forskningsinvesteringerne og styrke forskernes kompetencer og rettigheder. Deltagelsen i programmet Innovation i EU skal forberedes i tide.

Der er gjort gode fremskridt på områderne *uddannelse, undervisning, ungdom og kultur*. Tilpasningen til gældende EU-ret har nået et godt niveau. Kroatien har siden januar 2011 deltaget fuldt ud i programmet for livslang læring og programmet Aktive unge. Der er behov for vedvarende fokus på skole- og erhvervsuddannelse og voksenundervisning.

Der er gjort fremskridt på *miljøområdet*. Generelt nærmer Kroatiens forberedelser sig en afslutning, både hvad angår tilpasning og gennemførelse af lovgivning, især på områderne vandkvalitet og kemikalier. Gennemførelsen af EU-rettens horisontale bestemmelser skal forbedres, navnlig skal der sikres en effektiv offentlig deltagelse og adgang til klage og domstolsprøvelse i miljøsager. Der skal stadig gøres en væsentlig indsats for at styrke den administrative kapacitet, især hvad angår naturbeskyttelse og klimaændringer. Der skal med hensyn til *klimaændringer* stadig gøres en markant indsats for at afslutte tilpasningen af lovgivningen og sikre dens gennemførelse, især på områderne luftfart, gratis tildeling af CO₂-kvoter, registre og auktioner.

Der er sket visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Tilpasningen til gældende EU-ret og forberedelserne på forbrugerbeskyttelsesområdet er fremskredne. Der er behov for en vedvarende indsats, så der kan tages hånd om de tilbageværende problemstillinger på folkesundhedsområdet.

Kroatien gør fortsat gode fremskridt på området *toldunionen*. Tilpasningsniveauet på området er meget højt, og der er gjort yderligere fremskridt i rapporteringsperioden. Kroatien har styrket sin administrative og operationelle kapacitet yderligere ved at modernisere det udstyr, der anvendes i forbindelse med fysisk kontrol, og ved at forbedre sin risikoanalysekapacitet. Forberedelserne er også fremskredne på området it-sammenkobling og bør videreføres. Der skal gøres en indsats for at styrke den administrative kapacitet på områderne intern kontrol, efterfølgende kontrol og risikostyring.

Kroatien har gjort yderligere fremskridt på området *eksterne forbindelser*, hvor tilpasningen af lovgivningen er fremskreden, og hvor der fortsat sker en koordinering og tilpasning af landets holdninger til EU's holdninger i internationale organisationer. Kroatien bør dog styrke sin indsats for at bringe sine internationale aftaler i tråd med gældende EU-ret og fortsat styrke sin administrative kapacitet på områderne udviklingspolitik og humanitær bistand.

Kroatien har gjort yderligere fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Landet deltager fortsat i flere af EU's FSFP-missioner. Kroatien har nået et højt tilpasningsniveau på området. Kroatien skal fortsat forbedre håndhævelsen af våbenkontrollen og bl.a. sikre større gennemsigtighed omkring våbenrelaterede oplysninger.

Kroatien har gjort yderligere fremskridt på området *finanskontrol*, hvor tilpasningen af lovgivningen er fremskreden. Der skal fortsat gøres en indsats for at forbedre den overordnede offentlige interne finanskontrol og eksterne revision i Kroatien på centralt og lokalt plan.

Der kan meldes om gode fremskridt på området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. Den administrative infrastruktur og procedurerne til forvaltning af ordningen for egne indtægter ved tiltrædelse er i store træk på plads.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien opfylder fortsat på tilstrækkelig vis de **politiske kriterier**. Landet har videreført reformarbejdet med henblik på tiltrædelse af EU, men der er stadig store udfordringer. Parlamentsvalget i oktober 2010 blev generelt afholdt i overensstemmelse med internationale standarder, og der blev hurtigt dannet en ny regeringskoalition. Der er gjort visse fremskridt på områderne retsvæsen og offentlig forvaltning, navnlig lovgivningsmæssigt. Der skal gøres en yderligere indsats for at sikre en effektiv gennemførelse, navnlig hvad angår ytringsfrihed i medierne, retlige og administrative reformer og korruptionsbekæmpelse. Dialogen mellem regeringen og oppositionen skal styrkes for at sikre velfungerende institutioner.

Ohrid-rammeaftalen, som nu er ti år gammel, er fortsat et væsentligt element til sikring af demokrati og ordentlige retsstatsforhold i landet. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til gennemførelsen af loven om sprog, om decentralisering og om ligelig repræsentation. Der skal fortsat gøres en indsats for at imødegå bestående udfordringer, bl.a. på uddannelsesområdet, og for at sikre et harmonisk forhold mellem alle samfundsgrupper.

Der er sket en forbedring af den måde, som valg afvikles på. De seneste valg var således godt administreret i hele landet, og der var tale om kampvalg. Regeringen skal gøre en indsats for at afhjælpe manglerne og sikre den fulde gennemførelse af konklusionerne og anbefalingerne fra valgobservationsmissionen under OSCE/ODIHR. Parlamentet skal tildeles større ressourcer, så det kan udfylde sin rolle. Oppositionens boykot vanskeliggjorde parlaments arbejde fra januar frem til valget. Efter valget er oppositionen til stede i det nye parlament. Der er gjort visse fremskridt med parlamentsreformen. Gennemførelsen af sprogloven og forretningsordenen skrider fremad. Det er nødvendigt at styrke den politiske dialog yderligere.

Regeringskoalitionen har løst flere problemer og styrket sit interne samarbejde. Den nye regering har sat fornyet skub i EU-reformprocessen. Med hensyn til lokalforvaltning skal den finansielle ramme for levering af lokale tjenesteydelser være mere gennemsigtig og rimelig.

Der er sket fremskridt med hensyn til de offentlige forvaltningsrammer i kraft af oprettelsen af et ministerium med ansvar for reformen af den offentlige forvaltning. E-forvaltningstjenesterne er blevet videreudviklet for at sikre borgerne en bedre service. Der er dog kun sket begrænsede fremskridt med den generelle gennemførelse af reformerne. Der skal gøres væsentligt mere for at forbedre navnlig ansættelsespolitikken og overholdelsen af principperne om embedsværkets gennemsigtighed, faglighed og uafhængighed. Ændringerne af loven om de overordnede administrative procedurer sikrer ikke en effektiv levering af administrative tjenesteydelser og en effektiv beskyttelse af borgerne.

Der er vedtaget en vidtrækkende lovpakke, som skal gøre retsvæsenet mere effektivt, og dele af pakken træder i kraft mellem 2012 og 2015. Der er oprettet en øverste forvaltningsdomstol, som udfylder et hul i retssystemet. Justitsministeren er blevet frataget sin stemmeret i domstolsrådet for at styrke retsvæsenets uafhængighed. Der skal tages yderligere skridt til at styrke uafhængigheden og fagligheden i praksis, især gennem ansættelsesprocedurerne. Gennemførelsen af tidligere reformer skal styrkes.

Der er foretaget yderligere ændringer af de lovgivningsmæssige rammer for antikorrupsionspolitikken. Grecos anbefalinger er taget til efterretning, og der er indledt en systematisk kontrol af formueangivelser. Håndteringen af korrupsionssager på højt plan har endnu ikke givet resultater, og kontrollen af erklæringer om interessekonflikter skal systematiseres. Gennemsigtigheden i de offentlige udgifter og finansieringen af politiske partier er fortsat utilstrækkelig. Der er fortsat korrupsion inden for mange områder, og det er stadig et alvorligt problem.

Lovgivningen og de institutionelle rammer for **beskyttelse af menneskerettigheder og mindretal** er stort set på plads. *Borgerlige og politiske rettigheder* respekteres generelt, og der er gjort mindre nye fremskridt. Visse fængsler er blevet renoveret, men landet har endnu ikke udviklet en effektiv national strategi for fængselsvæsenet. Der er fortsat problemer med bekæmpelsen af straffrihed inden for retshåndhævelsesinstanser. Der er iværksat en dialog om de alvorlige bekymringer over manglende ytringsfrihed i medierne. Redaktører og journalister melder om større pres og flere trusler fra politisk hånd. En større tv-kanal og tre aviser, som er kritiske over for regeringen, er blevet lukket på grund af påstande om skatteunddragelse, og det har skabt bekymring med hensyn til rimeligheden og selektivitetsaspektet af forløbet, som mindsker medielandskabets diversificering. Journalister og redaktionelle politikker påvirkes i den forbindelse let med udbredt selvrensning til følge. Det statslige radio- og tv-selskab formår ikke at udfylde sin lovbestemte rolle.

De økonomiske og sociale rettigheder er generelt sikret, og der er gjort visse nye fremskridt. Der anvendes nye kriterier for arbejdsmarkedets parter repræsentative deltagelse. Det nationale råd for forebyggelse af ungdomskriminalitet og udvalget vedrørende forskelsbehandling har påbegyndt deres arbejde. Loven mod forskelsbehandling er fortsat helt i tråd med gældende EU-ret, navnlig hvad angår forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. Kapaciteten i udvalget vedrørende forskelsbehandling skal styrkes.

Der er gjort visse fremskridt på området *kulturelle rettigheder og mindretal*. Fejringen af tiåret for Ohrid-rammeaftalen blev en god lejlighed til at styrke dialogen mellem de forskellige samfundsgrupper i landet. Både landets præsident og premierminister deltog i begivenheder, der markerede denne milepæl. Parlamentets gennemførelse af sprogloven skred fremad. Det etnisk albanske samfunds repræsentation i embedsværket svarer til dets andel af befolkningen, og repræsentationen af romasamfundet og det tyrkiske samfund er blevet styrket. Integrationen af romaerne i uddannelsessystemet er blevet forbedret i kraft af en øget

optagelse på ungdoms- og universitetsuddannelserne. Der skal fortsat gøres en indsats for at skabe tillid, navnlig på områderne uddannelse, kultur og sprog. Romaerne lever fortsat under meget vanskelige forhold og diskrimineres.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** fortsatte Kroatien det fulde samarbejde med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY). Parlamentet vedtog i juli en autentisk fortolkning af amnestiloven, hvoraf det fremgår, at amnestien skal omfatte mistænkte i alle sager, som ikke vil blive behandlet af ICTY. Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og retningslinjer. Landet vil skulle tilpasse sig EU's holdning.

Landet deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, bl.a. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECp), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA).

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er en aktiv partner i regionen og udvikler fortsat sine forbindelser med nabolandene og andre udvidelseslande. Forholdet til Grækenland lider stadig under det uløste spørgsmål om landets navn. Landet deltager fortsat i forhandlinger i FN-regi og i møder på premierministerniveau for at finde en løsning på problemstillingen. Tiltag og udtalelser, som kan påvirke de gode naboskabsforbindelser i negativ retning, bør undgås. Det er stadig vigtigt at opretholde gode naboskabsforbindelser og finde en gensidigt acceptabel forhandlingsløsning på navneproblematikken i FN-regi.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har forbedret sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Landet har gjort visse fremskridt med gennemførelsen af de prioriteter, der blev fastsat som led i tiltrædelsespartnerskabet. Landets gennemførelse og håndhævelse af lovgivning er dog stadig mangelfuld og ineffektiv. Der mangler menneskelige og finansielle ressourcer til at sikre den fulde gennemførelse af EU-retten.

Økonomien i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien begyndte at vise tegn på bedring i andet halvår 2010 takket være den udenlandske efterspørgsel og øgede investeringer, især i bygge- og anlægssektoren. Regeringen indgik i slutningen af 2010 en aftale med IMF om en forebyggende kreditlinje. Dette forventes at styrke de internationale markeders tillid. Strukturreformerne er blevet videreført. Den store strukturelle arbejdsløshed, navnlig blandt unge og lavtuddannede, giver dog stadig anledning til stor bekymring. Den institutionelle kapacitet i den offentlige forvaltning og hos regulerings- og tilsynsorganerne er fortsat utilstrækkelig.

Med hensyn til opfyldelsen af de **økonomiske kriterier** er Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien stadig langt fremme. Landet har på visse områder gjort yderligere fremskridt for at blive en fungerende markedsøkonomi, bl.a. er der sket en forenkling af procedurerne for virksomhedsregistrering, behandlingen af retssager er blevet hurtigere, finansmarkederne fungerer bedre, lovgivningen er blevet forenklet yderligere, og kontakten med erhvervslivet er blevet forbedret. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU på mellemlang sigt, forudsat at det målrettet gennemfører sit reformprogram og retter op på afgørende strukturbetingede svagheder.

Landet har bevaret en bred konsensus om de væsentlige elementer i den økonomiske politik. Den økonomiske dialog med erhvervslivet er blevet forbedret. Den valutapolitiske stilling, som er baseret på en de facto binding til euroen, har styrket væksten og bidraget til den makroøkonomiske stabilitet. I finanspolitikken er der fortsat fokus på stabilitet. Der er opnået

visse nye fremskridt med at sikre lettere markedsadgang og forenkle lovgivningen. Varigheden af konkursprocedurerne er blevet yderligere afkortet, og ejendomsregistreringen er stort set gennemført. Den finansielle sektor er begyndt at vise tegn på bedring oven på den globale finanskriser. Konkurrencen og den finansielle formidling i denne sektor er blevet forbedret en anelse.

Svagheder på retsstatsområdet forhindrer fortsat markedsøkonomien i at fungere ordentligt. Effektiviteten i den offentlige forvaltning er stadig lav og afspejler tunge procedurer, personalemæssige svagheder og stor udskiftning blandt de ansatte. Visse regulerings- og tilsynsorganer er stadig ikke tilstrækkeligt uafhængige og mangler ressourcer til at kunne varetage deres funktioner effektivt. Det er fortsat vanskeligt at håndhæve kontrakter, hvilket forringer erhvervsklimaet, især for små og mellemstore virksomheder. Kvaliteten af landets uddannelser og menneskelige kapital er lav. Den fysiske kapital skal moderniseres og udbygges. Styringen af de offentlige finanser er stadig dårlig, hvilket bl.a. skyldes et meget kortsigtet fokus for de offentlige udgifter. Der er som følge heraf stadig kun registreret begrænsede fremskridt med nedbringelsen af den meget høje strukturarbejdsløshed. Den offentlige sektors gæld er steget og afspejler det fortsatte budgetunderskud og øgede eksterne lån. Den uformelle økonomi er fortsat et stort problem.

Der er sket visse fremskridt på området *frie varebevægelser*. Budgettet for gennemførelsen af den omfattende strategi for de horisontale institutioner er blevet forhøjet, men rammelovgivningen er stadig ikke fuldt tilpasset EU-rettens horisontale bestemmelser. Der er gjort små fremskridt på området *arbejdskraftens frie bevægelighed*, hvor tilpasningen til gældende EU-ret stadig befinder sig i startfasen. På området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser* er landet godt på vej, især inden for posttjenester. Koordineringen blandt de forskellige instanser, der er ansvarlige for godkendelsen af tværnationale tjenesteydelser, er også blevet forbedret. Landet er i startfasen med hensyn til gensidig anerkendelse af faglige kvalifikationer. Fremskridtene på området *fri bevægelighed for kapital* var koncentreret om bekæmpelsen af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme. Der er restriktioner for kortfristede porteføljainvesteringer og betalingsoverførsler på tværs af grænserne, hvilket står i vejen for overgangen til anden fase af stabiliserings- og associeringsaftalen.

Der er gjort fremskridt på området *offentlige indkøb*. Indkøbsprocedurerne er blevet mere gennemsigtige, og håndhævelsen er blevet styrket. Lovgivningen om koncessioner og offentlig-private partnerskaber er endnu ikke tilpasset gældende EU-ret. Den administrative kapacitet på området retsmidler og koncessioner er fortsat lille, og det gælder også hos de ordregivende myndigheder.

Der er gjort gode fremskridt på området *selskabsret*, især med tilpasningen af lovgivningen til gældende EU-ret. Lovgivningen på revisionsområdet er fortsat kun delvist tilpasset. Der er gjort visse fremskridt med at styrke lovgivningen inden for *intellektuel ejendomsret*. Resultaterne af efterforskningen, retsforfølgelsen og den retlige håndtering af sager om piratvirksomhed og forfalskning er ikke tilfredsstillende, og offentlighedens kendskab til intellektuelle ejendomsrettigheder er fortsat lille.

Der er gjort visse fremskridt på *konkurrenceområdet*. Håndhævelsen af reglerne er omfangsmæssigt blevet forbedret på fusions- og statsstøtteområdet, men ikke på kartelområdet. Kvaliteten af statsstøtteafgørelser skal forbedres yderligere. Konkurrencemyndigheden har ikke tilstrækkelige budgetmidler og nok personale på konkurrence- og fusionsområdet.

Der er overordnet gjort gode fremskridt på området *finansielle tjenester*. Der er gradvist ved at blive indført risikobaseret tilsyn. Der er indført ny lovgivning, som skal regulere finansielle tjenester såsom leasing og finansielle virksomheder, der ikke driver bankvirksomhed.

Der er gjort fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Tilpasningen til gældende EU-ret skrider fremad, og de fleste af de vigtigste konkurrencebeskyttende foranstaltninger er blevet indført. Radio- og tv-nævnet har fortsat ikke tilstrækkelig kapacitet til effektivt at overvåge markedet.

Der er gjort yderligere fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Vigtige støttepolitikker for landbrug og udvikling af landdistrikter er gradvist ved at blive tilpasset EU-kravene. Tilpasningen til gældende EU-ret kræver en vedvarende indsats. Den administrative kapacitet er et problem i hele sektoren. Der er gjort gode fremskridt på området *fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik*, især med hensyn til vedtagelsen af ny rammelovgivning. Fødevarer- og veterinærmyndighedens administrative kapacitet er dog endnu ikke tilstrækkelig til at sikre en ordentlig gennemførelse af EU-retten.

På området *transportpolitik* er der især sket fremskridt med anvendelsen af fartskrivere. De tilbageværende udfordringer vedrører navnlig den utilstrækkelige administrative kapacitet hos tilsyns- og sikkerhedsmyndighederne på transportområdet. Der skal indføres procedurer for sikkerhedsgodkendelse.

Der er opnået gode fremskridt i *energisektoren*, især med vedtagelsen af ny rammelovgivning og løsningen af den langvarige strid med distributionssystemoperatøren, som er en større EU-investor. Landet har endnu ikke etableret et effektivt fungerende elmarked og garanteret konkurrencevilkårene. Strålingsbeskyttelsesmyndighedens finansielle uafhængighed er endnu ikke sikret.

Der kan meldes om begrænsede fremskridt med harmoniseringen af *skattelovgivningen* i henhold til gældende EU-ret. Den operationelle kapacitet til administrering af skatter og afgifter er blevet forbedret yderligere. Der er endnu ikke blevet indført effektive foranstaltninger til bekæmpelse af skattesvig, og der findes endnu ikke en adfærdskodeks for virksomhedsbeskatning.

Der er sket markante fremskridt på området *den økonomiske og monetære politik*, navnlig med vedtagelsen af centralbanklovgivning. Kvaliteten af det økonomiske førtiltrædelsesprogram er blevet forbedret. Der er gjort gode fremskridt inden for flere områder af kapitlet *statistikker*. Der skal dog stadig gøres en væsentlig indsats for at forbedre navnlig de økonomiske statistikker.

Der er registreret begrænsede fremskridt med tilpasningen til gældende EU-ret på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Gennemførelsen af rammeloven om bekæmpelse af forskelsbehandling er påbegyndt. Der er endnu ikke sikret fuld overensstemmelse med EU-retten. Den høje arbejdsløshed og den lave erhvervsfrekvens vækker fortsat bekymring. Det går langsomt med at integrere romaer, handicappede og andre socialt udsatte personer. Gennemførelsen af effektive politikker for beskæftigelse og social inklusion bør fremmes, og den sociale dialog bør styrkes yderligere. Den overordnede administrative kapacitet er ikke tilstrækkelig.

Der har været visse, men blandede fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*. Det er i en vis grad lykkedes at forenkle lovgivningen og de administrative procedurer for

virksomhedsdrift og nedbringe erhvervslivets omkostninger. Der findes fortsat virksomhedsstøtteforanstaltninger spredt inden for flere programmer.

Der er gjort yderligere fremskridt på området *transeuropæiske net*. Landet udvikler fortsat sine transport-, energi- og telekommunikationsnet og deltager aktivt i det sydøsteuropæiske transportobservatorium og Energifællesskabet. Etableringen af korridor X er fortsat udskudt, eftersom der var behov for mere tid til at fastlægge den finansielle ramme.

Der er registreret visse fremskridt på området *regional udvikling og koordinering af strukturfondene*. Der er sket visse fremskridt med gennemførelsen af IPA-komponenterne vedrørende det operationelle program for regional udvikling og udvikling af menneskelige ressourcer. Utilstrækkelig ekspertise og utilstrækkelig koordinering på tværs af institutioner har medført store forsinkelser. Det er nødvendigt at styrke myndighedernes medansvar for programgennemførelsen.

Der er sket visse mindre fremskridt med styrkelsen af *retsvæsenets* uafhængighed og effektivitet, bl.a. er justitsministerens rolle i domstolsrådet blevet ændret, og der er oprettet en øverste forvaltningsdomstol. Der skal gøres en yderligere indsats for at evaluere og sikre dommeres ansættelsesforhold. Der er gjort visse mindre fremskridt på området *antikorruptionspolitik*. Tilpasningen af lovgivningen fortsætter, og der er blevet indført en systematisk kontrol af formueangivelser. Der er endnu ikke opnået resultater i forbindelse med håndteringen af sager om korruption på højt plan. Med hensyn til *grundlæggende rettigheder* er de lovgivningsmæssige og institutionelle rammer generelt på plads, men gennemførelsen skal forbedres. Der er iværksat en dialog for at imødegå de alvorlige bekymringer vedrørende ytringsfrihed i medierne. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til kulturelle rettigheder og mindretal. Ohrid-rammeaftalen er fortsat i høj grad med til at sikre demokrati og ordentlige retsstatsforhold i landet.

På området *retfærdighed, frihed og sikkerhed* er der registreret gode fremskridt med hensyn til de ydre grænser og Schengensamarbejdet, retssamarbejdet og toldsamarbejdet. Grænsepolitiet mangler stadig det fornødne tekniske materiel og budgetmidler. Der er opnået visse fremskridt inden for migration, visumpolitik, politisamarbejde og bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Gennemførelsen af politireformen fortsætter, men der er stadig strukturelle problemer og for få ansatte og for få budgetmidler. Gennemførelsen af lovgivning på asylområdet er fortsat utilstrækkelig, bl.a. hvad angår sikring af retshjælp, tolkning og adgang til sociale rettigheder.

Der er registreret fremskridt med tilpasningen til europæiske standarder inden for *videnskab og forskning*. Den nationale strategi for 2011-2020 er blevet vedtaget. Deltagelsesprocenten i EU's syvende forskningsrammeprogram er steget yderligere. Den administrative kapacitet til at støtte deltagelsen i rammeprogrammerne er lille. Der er gjort visse fremskridt med tilpasningen til europæiske standarder på områderne *uddannelse, undervisning, ungdom og kultur*. Landet har forbedret sine resultater målt i henhold til de fælles benchmarks for skole- og erhvervsuddannelse 2020. Programmet for livslang læring og programmet Aktive unge er fortsat indstillet. Der er stadig vanskeligt at øge samspillet mellem de etniske samfund på uddannelsesområdet.

Der kan meldes om visse fremskridt på *miljøområdet*, især med gennemførelsen af gældende EU-ret i national lovgivning og med ratificeringen af multilaterale miljøaftaler. Der skal gøres en betydelig indsats for at gennemføre national lovgivning, navnlig på områderne vandforvaltning og kontrol af forurening fra industrien. Med hensyn til *klimaændringer* er der

kun gjort små fremskridt med tilpasningen til og gennemførelsen af EU-rettens klimabestemmelser. Der skal gøres en yderligere indsats for at styrke den institutionelle kapacitet og det interinstitutionelle samarbejde. Der er sket visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Indsatsen vanskeliggøres fortsat af de begrænsede finansielle ressourcer og de svage operationelle strukturer.

Der er gjort gode fremskridt på området *toldunionen*, både med hensyn til toldlovgivning og den administrative og operationelle kapacitet.

Der er sket fremskridt på området *eksterne forbindelser*, navnlig med tilpasningen til den fælles handelspolitik.

Der er også sket fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Landet har truffet foranstaltninger, der skal sikre en bedre koordinering mellem de kompetente myndigheder i forbindelse med gennemførelsen af internationale restriktive foranstaltninger. Det har tilpasset sig alle EU-erklæringer og rådsafgørelser og vist fortsat interesse i at deltage i civile og militære krisestyringsoperationer.

Fremskridtene på området *finanskontrol* vedrørte primært tilpasning af lovgivning, og der skal gøres en indsats for at sikre gennemførelsen, især i forbindelse med etableringen af finansielle forvaltnings- og kontrolsystemer. Statsrevisionens administrative kapacitet er blevet styrket yderligere. Dens uafhængighed er dog endnu ikke forankret i forfatningen. Der er ikke sket væsentlige fremskridt på området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. Overordnet set er der med hensyn til grundlæggende principper og institutioner på de underliggende politikområder ingen væsentlige uoverensstemmelser mellem landets systemer og EU's systemer, som vil kunne påvirke den korrekte anvendelse af ordningen for egne indtægter. De administrative rammer for anvendelsen af ordningen for egne indtægter er dog endnu ikke på plads.

Montenegro

Montenegro har gjort gode fremskridt med opfyldelsen af de **politiske kriterier** for EU-medlemskab og har generelt opnået tilfredsstillende resultater og især gjort en indsats på de nøgleområder, som er omhandlet i Kommissionens udtalelse fra 2010¹⁸. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er blevet forbedret for at styrke det parlamentariske arbejde og valgreglerne, øge fagligheden og afpolitiserer den offentlige forvaltning, styrke retsvæsenets uafhængighed og ansvarlighed og fremme antikorrupsionspolitikken, mediefriheden og samarbejdet med civilsamfundet. Montenegro har gjort en større indsats for at skabe resultater i forbindelse med bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet. Der er taget skridt til at forbedre gennemførelsen af politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling og garantere fordrevne personers retsstilling og sikre, at deres rettigheder respekteres. Udsatte grupper udsættes dog fortsat for forskelsbehandling i praksis. Montenegro spiller stadig en konstruktiv rolle i regionen og gennemfører planmæssigt stabiliserings- og associeringsaftalen.

¹⁸ Der er tale om følgende nøgleområder: det retlige grundlag for afholdelse af valg og parlamentets lovgivningsmæssige og tilsynsførende rolle; reformen af den offentlige forvaltning; reformen af retsvæsenet; korruptionsbekæmpelse; bekæmpelse af organiseret kriminalitet; pressefrihed og samarbejdet med civilsamfundet; gennemførelsen af rammer for bekæmpelse af forskelsbehandling og sikring af fordrevne personers retsstilling. Den fulde beskrivelse af nøgleområderne findes i Kommissionens meddelelse KOM(2010) 670.

Med hensyn til *demokrati og retsstat* er lovgivningen om mindretals almindelige rettigheder og frihedsrettigheder og valglovgivningen harmoniseret med forfatningen.

De retlige og institutionelle rammer for *valgafholdelse*, som er et nøgleområde i udtalelsen, er blevet styrket markant i overensstemmelse med de vigtigste anbefalinger fra OSCE/ODIHR og Venedigkommissionen. Med den nye valglov gennemføres mindretals forfatningssikrede ret til reel repræsentation, idet der indføres positiv særbehandling, som skal sikre, at alle mindretal kan stille op til parlamentsvalg. Den nye valglov forbedrer samtidig valgadministrationen og styrker valgprocessens gennemsigtighed. Der er gjort fremskridt med styrkelsen af *parlamentets* lovgivnings- og kontrolmæssige rolle – et andet nøgleområde i udtalelsen – idet støtten til de parlamentariske udvalg er blevet øget, planlægningen af det parlamentariske arbejde er blevet forbedret, og kontrollen er blevet skærpet, især på forsvars- og sikkerhedsområdet. Parlamentets generelle kapacitet til og mulighed for at kontrollere, at ny lovgivning udarbejdes i overensstemmelse med gældende EU-ret, skal stadig forbedres. Der skal gøres en større indsats for at konsolidere parlamentets kontrolbeføjelser og styrke dets administrative kapacitet.

Den nye *regering* prioriterer EU-integrationsprocessen højt. Koordineringen af regeringsarbejdet og de politiske beslutningsprocesser er blevet forbedret yderligere, navnlig kvaliteten af høringerne af civilsamfundet. Regeringens arbejde med handlingsplanen for nøgleområderne i Kommissionens udtalelse har været systematisk og effektivt. Ministrene er i et vist omfang blevet bedre til at sikre sammenhæng og kontrollere den effektive gennemførelse af love, men de skal blive endnu bedre. Der er behov for en markant styrkelse af den administrative kapacitet i forbindelse med koordineringen af den europæiske integration, bl.a. med hensyn til finansiel bistand. Der er endnu ikke indført lovændringer med henblik på etablering af en gennemsigtig, effektiv og ansvarlig forvaltning på lokalt plan.

Montenegro har taget vigtige skridt til at løse de største udfordringer, som *reformen af den offentlige forvaltning*, der er et nøgleområde i udtalelsen, har givet anledning til. Regeringen har vedtaget og påbegyndt gennemførelsen af en strategi for reformen af den offentlige forvaltning med henblik på at indføre europæiske standarder for ansættelse og forfremmelse og sikre øget effektivitet. Der er vedtaget forbedrede regler inden for embedsværket og i statsforvaltningen, som skal sikre en effektiv, apolitiseret og kvalifikationsbaseret ansættelsesprocedure. Den lovgivning, der regulerer de administrative procedurer, er blevet ændret, og der er iværksat en mere vidtrækkende reform. Landets myndighed for forvaltning af menneskelige ressourcer er blevet styrket. Forberedelserne forud for gennemførelsen af den vedtagne lovgivning skal fremskyndes og fokusere på at fremme forvaltningens apolitisering, faglighed, effektivitet og uvildighed i praksis, bl.a. gennem kvalifikationsbaseret ansættelse og forfremmelse. Der skal i forbindelse med gennemførelsen af denne strategi tages behørigt hensyn til behovet for at effektivisere de administrative strukturer, styrke den administrative kapacitet, navnlig på områder, der vedrører europæisk integration, og sikre den offentlige forvaltnings finansielle holdbarhed. Ombudsmandsinstitutionens og statsrevisionens kapacitet skal styrkes yderligere.

Med hensyn til *retsvæsenet* har Montenegro gjort fremskridt med at styrke dommeres og anklageres uafhængighed, autonomi, effektivitet og ansvarlighed, hvilket er et af nøgleområderne i udtalelsen. Lovgivningen vedrørende retsvæsenets uafhængighed og den offentlige anklagemyndigheds autonomi er blevet forbedret på niveauet under forfatningen, og arbejdet med forfatningsreformen skrider fremad. Bestemmelserne om dommeres og anklageres ansvarlighed er blevet skærpet. Der skal i den kommende periode gøres en markant indsats for at færdiggøre retsreformen og sikre den effektive gennemførelse af nylig

vedtaget lovgivning, bl.a. gennem overbevisende resultater i sager om korruption og organiseret kriminalitet på alle niveauer. Der er endnu ikke etableret et fælles landsdækkende ansættelsessystem baseret på anonyme test til brug i forbindelse med nyudnævnelser inden for retsvæsenet. Der er endnu ikke indført systematisk uddannelse for alle dommere og anklagere i navnlig ny lovgivning og EU-ret. Der er gjort en større indsats for at reducere efterslæbet ved domstolene, men de anvendte metoder skal være mere konsekvente. Den utilstrækkelige infrastruktur og det utilstrækkelige udstyr hindrer fortsat et effektivt retssystem. Der skal sikres fuld offentlighed omkring retsafgørelser.

På området *antikorrupsionspolitik*, som er et af nøgleområderne i udtalelsen, er der gjort fremskridt med gennemførelsen af regeringens strategi og handlingsplan for bekæmpelse af korruption. De strategiske og lovgivningsmæssige rammer for korruptionsbekæmpelse er blevet styrket på følgende nøgleområder: finansiering af politiske partier, interessekonflikter, strafbarhed, beskyttelse af whistleblowere og offentlige indkøb. Der er gennemført risikoanalyser på sårbare områder for at forbedre de forebyggende politikker yderligere. Den tekniske og administrative kapacitet til at forebygge og bekæmpe korruption er blevet styrket, og flere korruptionssager er blevet efterforsket. Der er på alle niveauer taget skridt til at skabe solide resultater gennem proaktiv efterforskning, retsforfølgning og domfældelse i korruptionssager, hvilket indgår i nøgleområdet korruptionsbekæmpelse i udtalelsen. Der skal dog gøres en større indsats for at opnå disse resultater. Antallet af domfældelser i navnlig korruptionssager på højt plan er stadig lavt. Manglen på passende udstyr og medarbejdere med specialkompetencer står fortsat i vejen for anvendelsen af særlige efterforskningsmetoder. Koordineringen mellem de forskellige instanser og navnlig samarbejdet mellem anklagemyndighed og politi skal forbedres yderligere. Gennemførelsen af de retlige rammer har været blandet. De nylig vedtagne bestemmelser vedrørende interessekonflikter og finansiering af politiske partier skal gennemføres målrettet. Der er fortsat behov for en skærpet kontrol med korruption og interessekonflikter inden for retsvæsenet. Der er fortsat korruption inden for mange områder, og det er stadig et alvorligt problem.

Respekten for *menneskerettighederne og beskyttelsen af mindretal* i Montenegro er generelt sikret. Der er gjort en yderligere indsats for at forbedre de retlige og institutionelle rammer på området. Der skal sikres en effektiv gennemførelse af eksisterende lovgivning, og den administrative kapacitet skal styrkes.

Der er med hensyn til *fremme og håndhævelse af menneskerettigheder* gjort begrænsede fremskridt. Ombudsmandsinstitution for menneskerettigheder og frihedsrettigheder er blevet styrket markant. Den nye ombudsmandslov, som gør ombudsmandsinstitutionen til en national mekanisme, der skal sikre beskyttelsen mod tortur og diskrimination, blev vedtaget i juli. Ombudsmandsinstitutionen mangler dog fortsat finansiel og administrativ kapacitet til effektivt at kunne varetage sine opgaver. Der er gjort visse mindre fremskridt med hensyn til *mishandling og bekæmpelse af straffrihed*. Personalet på området har gennemgået yderligere uddannelse. Der anmeldes indimellem stadig sager om vold, især om vold på politistationer. Behandlingen af disse sager er fortsat langsommelig. Med hensyn til *fængselsvæsenet* er der udarbejdet lovgivning og regler for etablering af et alternativt sanktionssystem og for gennemførelse af strafferetlige sanktioner. Fængselsforholdene skal stadig i højere grad tilpasses internationale standarder, og der skal navnlig sikres adgang til lægebehandling og familierum. Der skal sættes ind for at sikre den effektive gennemførelse af sanktioner.

Der er gjort fremskridt på området *ytringsfrihed*, som er et af nøgleområderne i udtalelsen. Bagvaskelse og fornærmelse blev fuldt afkriminaliseret. Højesteret vedtog retningslinjer, der

regulerer niveauet for økonomisk godtgørelse i sager om bagvaskelse mod mediernes i overensstemmelse med europæiske standarder og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, og disse retningslinjer blev sendt til de nationale domstole. Tidligere og aktuelle sager om vold og trusler mod journalister er dog endnu ikke blevet undersøgt ordentligt, og der er ikke rejst tiltale.

Forsamlings- og foreningsfriheden respekteres i store træk. Der er sket rigtig gode fremskridt med hensyn til statslige institutioners samarbejde med *civilsamfundsorganisationer*, hvilket er et af nøgleområderne i udtalelsen. Loven om ngo'er blev vedtaget i juli. De statslige myndigheder på højeste plan har været i regelmæssig kontakt med ngo'er og fastholdt et overordnet åbent og konstruktivt samarbejde med interesserede parter på området. Der er også gjort en indsats for at forbedre samarbejdet med civilsamfundet på lokalt plan.

Montenegro har gjort fremskridt med sine politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling, hvilket er et af nøgleområderne i udtalelsen. Ombudsmandsloven blev vedtaget i juli. Ombudsmanden har nu ansvaret for sager om forskelsbehandling. Der blev i november udnævnt en rådgiver for bekæmpelse af forskelsbehandling under statsministeriet. Romaer, ashkalier og egyptere, handicappede og bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner udsættes fortsat for forskelsbehandling, bl.a. fra offentlige myndigheders side. Effektiviteten af gennemførelsen af love til bekæmpelse af forskelsbehandling skal komme til udtryk gennem en styrkelse af ombudsmandsinstitutionens og de retshåndhævende myndigheders kapacitet til behørigt at behandle sager om forskelsbehandling. Der er sket fremskridt med hensyn til håndhævelsen af *handicappedes* rettigheder. Loven til bekæmpelse af forskelsbehandling af handicappede og loven om omskoling og ansættelse af handicappede er blevet vedtaget. Der er iværksat brede uddannelsestiltag og gjort en vis indsats for at fremme deres anvendelse. Der er dog mangler i lovgivningen, især med hensyn til positiv særbehandling og sanktionsmekanismer, og denne gruppe af personer bliver fortsat forskelsbehandlet, især i forbindelse med beskæftigelse og adgang til offentlige steder. Forholdene i Komanski Most vækker stadig bekymring. Der er gjort visse fremskridt med at fremme respekten for *kvinders rettigheder*, men håndhævelsen af disse rettigheder, navnlig hvad angår beskyttelsen af ofre for hustruvold, er stadig begrænset. Kvinders adgang til beslutningstagende stillinger skal forbedres.

Der er sket begrænsede fremskridt på området *ejendomsrettigheder*. Vindikationsprocessen er stadig meget langsommelig og skal gøres hurtigere. Efter flere tilfælde af forfalskning af skøder er der truffet foranstaltninger, som skal skærpe kontrollen med matrikelkontorerne. Parlamentet vedtog i juli ændringer af loven om statslig landmåling og matrikelregistret. Matrikelregistret skal dog forbedres yderligere, især hvad angår oplysningernes fuldstændighed og nøjagtighed, og udbredes i hele landet.

Forholdet mellem de forskellige etniske grupper i Montenegro er fortsat stabilt. Der er gjort en indsats for at forbedre mindretallenes repræsentation i politik, bl.a. er loven om mindretalsrettigheder blevet ændret og harmoniseret med forfatningen. Fremskridtene med den økonomiske, sociale og politiske integrering af *romaer, ashkalier og egyptere* er stadig ret begrænsede trods myndighedernes fortsatte indsats på nationalt og lokalt plan. Der er opnået begrænsede fremskridt med at forbedre situationen for *fordrevne personer*, hvilket er et af nøgleområderne i udtalelsen. Trods myndighedernes indsats for at sikre disse personers retsstilling betyder de tunge procedurer, at kun et fåtal indtil videre har fået lovlig opholdstilladelse.

Med hensyn til *regionale spørgsmål og internationale forpligtelser* opfylder Montenegro fortsat stabilitets- og associeringsaftalens betingelser vedrørende regionalt samarbejde og samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien. Montenegro deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, bl.a. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECp), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). Landet varetog i 2010-2011 formandskabet for Det Centraleuropæiske Initiativ (CEI), den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECp) og det adriatisk-ioniske initiativ (AI). Landet er fortsat stærkt engageret i det regionale samarbejde og spiller en konstruktiv rolle i regional sammenhæng. Der skal fortsat findes en løsning på de tilbageværende bilaterale problemstillinger.

Der er gjort markante fremskridt i forbindelse med *Sarajevo-processen*. Efter møderne i juni og september 2011 nåede Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien til enighed om en række spørgsmål, bl.a. om teksten til en fælles erklæring, der skal undertegnes på en ministerkonference i november 2011 i Beograd.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale fra 2003 med USA ikke i overensstemmelse med EU's fælles holdninger og retningslinjer. Montenegro bør tilpasse sig EU's stilling.

Der var i 2010 begyndende tegn på bedring i Montenegros **økonomi** efter krisen, som satte landets økonomisk-politiske rammer på prøve. Manglen på almindelige pengepolitiske værktøjer¹⁹ betød, at den vanskelige opgave med at finde en balance mellem at genskabe vækst og fortsætte konsolideringen skulle løses gennem finanspolitikken. Landet formåede ikke desto mindre at forbedre den overordnede makroøkonomiske stabilitet og kvaliteten af de offentlige finanser og fastholde reformtempoet. Der er stadig stor usikkerhed forbundet med at få Montenegros økonomi på fode igen. Konkurrencen i økonomien er fortsat begrænset, og diversificeringen er lav i alle sektorer. Der er fortsat mangler på områderne retsstatsforhold, offentlige forvaltning, menneskelige ressourcer og infrastruktur.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Montenegro gjort nye fremskridt for at skabe en fungerende markedsøkonomi via en yderligere stabilisering af banksektoren og fastholdelse af en relativt forsigtig finanspolitik, hvilket har styrket den makroøkonomiske stabilitet. Montenegro forventes at kunne klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt, såfremt landet fortsat retter op på eksisterende strukturelle svagheder i forbindelse med gennemførelsen af sit reformprogram.

Eksportvirksomhedernes fremgang har stimuleret den økonomiske vækst og sammen med en dæmpet indenlandsk efterspørgsel og en positiv udvikling inden for turismen været med til at mindske de fortsat store eksterne ubalancer. Den økonomiske politik blev fastholdt, og der skete fremskridt med visse strukturreformer. Reformen af det offentlige pensionssystem er et skridt nærmere en bedre kvalitet og holdbarhed i de offentlige finanser. Mekanismer vedrørende adgang til og tilbagetrækning fra markedet, fuldbyrdelsen af kontrakter og procedurer for registrering af virksomheder og ejendomme blev forbedret yderligere. Der er udarbejdet finansiel lovgivning, som skal forbedre sektorens modstandsdygtighed.

Bankernes rolle som finansielle formidlere er fortsat svag, eftersom bankerne fokuserede på at konsolidere deres balance. Den meget høje procentvise andel af misligholdte lån skaber fortsat alvorlig bekymring for den finansielle stabilitet. Virksomhederne tilbydes stadig

¹⁹ Montenegro har indført euroen som eneste lovlige betalingsmiddel.

strengt og dyre lånebetingelser. Arbejdsløsheden er høj. De budgetmæssige finansieringsbehov førte til en forhøjelse af den offentlige gæld, og samtidig steg eventualforpligtelserne vedrørende statsgarantier og budgetrestancer markant. Privatiseringsprocessen led under den dårlige internationale situation. Ud over turisme og råvareeksport er de økonomiske aktiviteter koncentreret om indenlandske sektorer. Den uformelle sektor er fortsat et stort problem. Vedvarende usikre retsstatsforhold har en negativ indvirkning på investerings- og erhvervs klimaet.

Montenegro har gjort gode fremskridt med at forbedre sin evne til at **påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, især på områderne offentlige indkøb, selskabsret, statistikker, finansielle tjenester, retsvæsen og grundlæggende rettigheder, videnskab og forskning, uddannelse, ungdom og kultur. Der er sket begrænsede fremskridt på andre områder som arbejdskraftens frie bevægelighed, fri udveksling af tjenesteydelser, landbrug, miljø, regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter. Montenegro har overordnet set fortsat den planmæssige gennemførelse af forpligtelserne i stabiliserings- og associeringsaftalen. Der er dog stadig visse mangler vedrørende statsstøtte og transittrafik, hvor der skal gøres en større indsats for at tilpasse lovgivningen.

På området *frie varebevægelser* er der gjort visse fremskridt med hensyn til standardisering, akkreditering, metrologi og markedsovervågning. Tilpasningen af den horisontale lovgivning til gældende EU-ret er ikke særlig fremskreden, og gennemførelsen af EU-retens produktspecifikke bestemmelser er ikke kommet helt i gang endnu. Der er sket få fremskridt på området *arbejdskraftens fri bevægelighed*, primært med koordineringen af sociale sikringsordninger. Tilpasningen af lovgivningen til gældende EU-ret er stadig i startfasen. Der er sket få fremskridt på området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, især med udstedelsen af byggetilladelser. Agenturet for elektronisk kommunikation og posttjenester er endnu ikke fuldstændig uafhængigt. Der skal gøres en større indsats for at tilpasse lovgivningen til EU's servicedirektiv. Der er sket visse fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital*, nærmere bestemt med bekæmpelsen af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme og styrkelsen af samarbejdet mellem de finansielle tilsynsmyndigheder og de håndhævende instanser. Den administrative og tilsynsmæssige kapacitet er fortsat lille. Der kan meldes om gode fremskridt på området *offentlige indkøb*. Den administrative kapacitet er blevet styrket, og procedurernes gennemsigtighed er blevet forbedret. Den overordnede institutionelle struktur for offentlige indkøb vækker visse bekymringer. Montenegro har gjort gode fremskridt på området *selskabsret*. Der er sket fremskridt med tilpasningen af lovgivningen om virksomhedstyper, regnskab og revision og overtagestilbud til gældende EU-ret.

Der er gjort visse fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*, især med tilpasning af lovgivningen til EU-retens bestemmelser om ophavsret og beslægtede rettigheder, varemærker og beskyttelse af industrielle design. Det er afgørende, at den administrative kapacitet styrkes, hvis der skal opnås yderligere fremskridt på dette område.

På området *konkurrencepolitik* er der sket visse fremskridt med tilpasningen af den nationale lovgivning til gældende EU-ret. Konkurrence- og statsstøttemyndighedernes administrative kapacitet er dog stadig et problem. Tilpasningen af lovgivningen om statsstøttekontrol er desuden ikke afsluttet. Det vækker fortsat bekymring, at forpligtelserne vedrørende statsstøtte i stabiliserings- og associeringsaftalen stadig ikke overholdes fuldt ud. Statsstøttemyndighedens operationelle uafhængighed skal garanteres bedre. Med hensyn til metalindustrien er myndighederne nødt til at sikre fuld gennemsigtighed med de

statsstøttebeløb, der tildeles aluminiums- og stålvirksomheder. Der skal straks træffes afgørelse om ejerskabet af den stålvirksomhed, som er blevet erklæret konkurs.

Montenegro har gjort spredte fremskridt på området *finansielle tjenesteydelser*, navnlig inden for bankvirksomhed. Samarbejdet mellem de tre tilsynsmyndigheder er blevet styrket. Tilpasningen af lovgivningen på områderne forsikring, finansiel infrastruktur, værdipapirmarkeder og investeringstjenester er stadig i startfasen, og der skal rettes op på forholdene omkring arbejdsmarkedspensionsmidlerne.

Der er på området *informationssamfund og medier* sket yderligere fremskridt med tilpasningen af lovgivningen. På området elektronisk kommunikation og informationssamfund er tilsynsmyndighedens uafhængighed blevet styrket, men endnu ikke garanteret. Der skal stadig gøres en indsats for at gennemføre lovgivningen fuldt ud og indføre konkurrencebeskyttende foranstaltninger, som kan sikre lige vilkår for alle virksomheder. Med hensyn til den audiovisuelle politik er agenturet for elektroniske medier blevet styrket, men har endnu ikke kapacitet til effektivt at overvåge markedet.

Der er sket visse fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Der er ved at blive skabt et grundlag for udarbejdelse af nøjagtige landbrugsstatistikker. Der er sket meget begrænsede fremskridt med udviklingen af politikker og udnyttelsen af den finansielle bistand inden for udvikling af landdistrikter.

Der er gjort visse fremskridt på området *fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik* i form af en styrkelse af kapaciteten på fødevarerikkerhedsområdet og tilpasning til EU-rettens bestemmelser på området veterinær- og plantesundhedspolitik. Der er gjort visse fremskridt på *fiskeriområdet*, især med hensyn til at forbedre den administrative kapacitet, styrke inspektionen og overvågningen af de marine fiskeressourcer og sikre en mere systematisk indsamling af data. Fiskeriadministrationens forvaltnings- og inspektionskapacitet er fortsat lille.

Der er sket visse fremskridt på området *transportpolitik* med hensyn til tilpasning til gældende EU-ret, især inden for vejtransport og luftfart. Der skal gøres en større indsats for at sikre den fulde tilpasning til EU-rettens transportbestemmelser, navnlig den tredje jernbanepakke. Det er blevet besluttet at afskaffe vejafgifter, som diskriminerer EU-køretøjer. De er dog endnu ikke gennemført fuldt ud. Montenegro har gjort visse fremskridt på *energiområdet*, især inden for vedvarende energi. Der er vedtaget en ny energipolitisk strategi for perioden frem til 2030. Der bør gøres en større indsats for at vedtage lovgivning om olielagre og for at skabe nogle lovgivningsmæssige rammer, der kan øge anvendelsen af vedvarende energikilder i alle sektorer. Den administrative kapacitet er stadig begrænset.

Montenegro har gjort visse fremskridt på området *beskatning*, primært ved at udvikle et computerstyret registrerings- og inddrivelsessystem. Den administrative kapacitet på it-området og datasystemernes effektivitet på områderne administrativt samarbejde og intern kontrol er stadig lille.

Der er sket nye fremskridt på området *den økonomiske og monetære politik*, navnlig en forbedring af lovgivningen i kraft af vedtagelsen af nærmere bestemmelser for reservekrav og skyldnerregistre og for, hvordan slidte sedler og mønter tages ud af omløb, erstattes af nye og destrueres.

Der er sket gode fremskridt på området *statistikker*. Montenegro formåede i april 2011 at gennemføre en folke- og boligtælling, og de første endelige resultater blev offentliggjort i juli.

Der skal dog fortsat gøres en markant indsats for at rette op på påviste svagheder og forbedre den statistiske infrastruktur, så der kan opnås en tilfredsstillende tilpasning til EU-rettens bestemmelser på statistikområdet.

Der er gjort små fremskridt med hensyn til tilpasningen til EU-retten på området *socialpolitik og beskæftigelse*, især inden for sundhed og arbejdssikkerhed, social inklusion og social beskyttelse. Der er sket visse fremskridt med hensyn til arbejdsmarkedsdialogen. Der er gjort en indsats for at bekæmpe forskelsbehandling, navnlig med vedtagelsen af ombudsmandsloven og gennem oplysningstiltag. To svage punkter er fortsat den offentlige arbejdsformidlings kapacitet og de få aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, når det gælder håndtering af den lave erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens og misforholdet mellem den efterspurgte og den udbudte arbejdskraft. De offentlige finansers stilling har generelt en negativ indvirkning på reformerne på socialområdet.

Der er gjort visse fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*, navnlig med hensyn til udvikling af politikker til fordel for SMV'er. Der skal dog gøres en større indsats for at udvikle industripolitikken og politikken i strategisk vigtige fremstillingssektorer.

Der er sket små fremskridt på området *transeuropæiske net*. Med hensyn til TEN-T-infrastrukturer skal der fortsat gøres en indsats for at forbedre vej- og jernbaneforbindelser. Fremskridtene med de transeuropæiske energinet (TEN-E) vedrørte primært forbedringer af sammenkoblingen af elnet.

Der skete små fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*, især med henblik på oprettelse af de relevante gennemførelsesstrukturer for IPA-komponent III og IV. Det er nødvendigt straks at færdiggøre disse strukturer. Der skal opbygges en passende administrativ kapacitet, især på områder som strategisk planlægning, projektudvikling, projektstyring, finansiell forvaltning og finanskontrol.

På området *retsvæsen og grundlæggende rettigheder* har Montenegro gjort visse fremskridt, navnlig inden for de nøgleområder, der er omhandlet i Kommissionens udtalelse. Der skal gøres en vedvarende indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-rettens bestemmelser inden for dette kapitel og navnlig sikre en effektiv gennemførelse og håndhævelse på mellemlang sigt. Der skal opnås flere resultater med bekæmpelsen af alvorlig kriminalitet, især korruption på højt plan. Med hensyn til grundlæggende rettigheder er der gjort visse fremskridt med at styrke de retlige og institutionelle rammer, men de eksisterende retlige garantier skal håndhæves fuldt ud, og den administrative kapacitet skal styrkes.

Med hensyn til *retfærdighed, frihed og sikkerhed* er der opnået gode fremskridt med at styrke det retlige samarbejde, især i straffesager. Der er sket visse fremskridt på området migration og asyl. Der er også sket fremskridt på området grænseforvaltning. Der er vedtaget en ny strategi for bekæmpelse af terrorisme. Der er gjort fremskridt med at imødegå de udfordringer, der er forbundet med at bekæmpe organiseret kriminalitet, især i form af et tættere internationalt og regionalt samarbejde. Antallet af efterforskninger og anholdelser er steget en anelse, navnlig i forbindelse med narkotikasmugling. Finansielle efterforskninger i to større sager har ført til en midlertidig beslaglæggelse af aktiver af betydelig værdi. Det samlede antal finansielle efterforskninger og beslaglæggelser af kriminelle aktiver er dog fortsat lavt. Det efterretningsstyrede politiarbejde og samarbejdet mellem de forskellige instanser skal forbedres. Efterforsknings- og retsforfølgelsesmekanismerne skal styrkes, især i forbindelse med menneskehandel og hvidvaskning af penge. Der er endnu ikke vedtaget ændringer af loven om interne anliggender og loven til forebyggelse af hvidvaskning af

penge. Visumpolitikken skal tilpasses yderligere. Der skal gøres en større indsats for at sikre ordentlige modtagelsesforhold for asylansøgere og ulovlige indvandrere.

Der er sket gode fremskridt på området *forskning og innovation*. De institutionelle og lovgivningsmæssige rammer for videnskabelige forskningsaktiviteter er blevet styrket, og der er iværksat flere foranstaltninger for at forbedre forskeres mobilitet. Deltagelsen i programmet Innovation i EU skal forberedes i tide.

Der kan meldes om visse fremskridt på området *uddannelse og kultur*, især med tilpasningen til EU-retten. Der skal stadig gøres en indsats for at sikre, at udsatte grupper og børn med særlige behov får adgang til undervisning.

Montenegro har gjort små fremskridt med tilpasningen til og gennemførelsen af EU-retten på området *miljø og klimaændringer*. Fremskridtene er primært et resultat af vedtagelsen af gennemførelsesbestemmelser på området affaldshåndtering og natur og ratificeringen af internationale miljøaftaler. Den administrative kapacitet hos Montenegros miljøstyrelse er blevet forbedret, men skal stadig styrkes betragteligt, især hvad angår inspektioner. Montenegro er nødt til at fremskynde sin strategiske planlægning i alle sektorer og mere systematisk integrere miljøaspektet på andre områder for at sikre en holdbar finansiering af gennemførelsen. Miljø- og klimamyndighedernes kapacitet på lokalt og nationalt plan skal styrkes.

På området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse* har Montenegro gjort fremskridt med tilpasningen til EU's forbrugerpolitik og sundhedsstrategi. Der skal dog gøres en yderligere indsats for at tilpasse den nationale lovgivning til gældende EU-ret og opbygge administrativ kapacitet. Støtten til forbrugerorganisationer og oplysningstiltag er fortsat begrænset.

Der er opnået visse fremskridt på området *toldunionen*, især med tilpasningen til den kombinerede nomenklatur og afskaffelsen af toldgebyrer, som ikke er i overensstemmelse med EU-retten og stabiliserings- og associeringsaftalen. Der skal stadig gøres en større indsats på områder som forvaltning af kontingenter, sikkerhedsrelaterede bestemmelser og tilpasning til EU's toldkodeks.

Der er gjort visse fremskridt på området *eksterne forbindelser*. Det er nødvendigt at styrke den institutionelle og administrative kapacitet i forbindelse med handelspolitikken, udviklingspolitikken og den humanitære politik. Montenegro gør fortsat fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Landet gør navnlig stadig en stor indsats for at sikre regional stabilitet.

Montenegro har gjort fremskridt på området *finanskontrol*, især med hensyn til intern og ekstern revision. Landets gennemførelseskapacitet på områderne finansiel forvaltning og finanskontrol skal dog fortsat styrkes, så lovgivningen kan gennemføres effektivt og fuldt ud. På området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser* er der ingen større forskelle mellem systemerne i Montenegro og EU med hensyn til de grundlæggende principper og institutioner på de politikområder, der ligger til grund for anvendelsen af reglerne for egne indtægter, men de administrative rammer for anvendelsen af ordningen for egne indtægter er endnu ikke på plads.

Albanien

Den hjemlige politiske scene i Albanien har været præget af det vedvarende politiske dødvande og oppositionens delvise boykot af Parlamentet. Denne politiske hårdknude

stammer tilbage fra parlamentsvalget i juni 2009. Socialistpartiet anerkendte ikke resultatet af valget, som OSCE/ODIHR vurderede opfyldte de fleste internationale standarder, om end der var mangler. De voldelige begivenheder den 21. januar 2011, hvor fire demonstranter blev dræbt, øgede mistilliden mellem de to største politiske partier og også til visse statslige institutioner. Lokalvalget den 8. maj medførte som følge af den kontroversielle optælling af glemte stemmesedler og det omstridte resultat i Tirana en øget polarisering mellem regeringsflertallet og oppositionen. Alle disse begivenheder fjernede det politiske fokus fra de hårdt tiltrængte EU-politiske reformer.

Regeringen gjorde til trods herfor en vis indsats for at arbejde videre med EU-integrationsdagsordenen og navnlig udforme en handlingsplan for gennemførelse af anbefalingerne i Kommissionens udtalelse fra 2010. Denne indsats blev afspejlet i et godt samarbejde om handlingsplanen mellem regeringsflertallet og oppositionen inden for det parlamentariske udvalg for europæisk integration og den fælles indsats for at nå til enighed om de nødvendige reformer. Der blev også arbejdet på at nedsætte arbejdsgrupper vedrørende valgreformen, men dette arbejde gik til sidst i stå. Den 5. september opgav oppositionen sin boykot og genoptog det parlamentariske arbejde.

Albanien har generelt gjort begrænsede fremskridt med hensyn til de **politiske kriterier** for EU-medlemskab. Det politiske dødvande har vanskeliggjort vedtagelsen af vigtige EU-relaterede reformer. Fremskridtene med hensyn til hovedprioriteterne²⁰ og de øvrige udfordringer, som blev påpeget i Kommissionens udtalelse om Albanians ansøgning om EU-medlemskab, har været blandede. Der er sket visse fremskridt med gennemførelsesforanstaltninger til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og forbedring af behandlingen af indsatte i fængslerne og børns rettigheder. Der er dog kun sket begrænsede fremskridt med hensyn til det parlamentariske arbejde, valg, retsvæsenet, antikorrupsionspolitik, ejendomsrettigheder og forbedring af romaernes levevilkår. Albanien skal gøre en betydelig og vedvarende indsats på alle de områder, som blev fremhævet i sidste års udtalelse.

Med hensyn til **demokrati og retsstat** har det fortsatte politiske dødvande, forværringen af konflikterne og den stigende mistillid mellem regeringsflertallet og oppositionen haft en negativ indvirkning på Albanians reformdagsorden. Der gøres fortsat en indsats på vigtige reformområder, og vigtig lovgivning afventer blot vedtagelse eller færdigbehandling.

Trods visse forbedringer af de parlamentariske regler og procedurer og en vis styrkelse af parlamentets administrative kapacitet er udbyttet af *parlamentets* lovgivnings- og kontrolfunktioner – en hovedprioritet i udtalelsen – fortsat utilstrækkeligt. Det politiske dødvande har i alvorlig grad hæmmet det parlamentariske arbejde og er gået ud over behovet for en vedvarende og konstruktiv politisk dialog. Det har også betydet, at det ikke har været muligt at nå til enighed om gennemførelsen af relevante EU-reformer. Oppositionens delvise boykot har blokeret parlamentets arbejde og bl.a. hindret vedtagelsen af love, der kræver tre femtedeles flertal. Da oppositionen ophævede sin boykot og genoptog det parlamentariske

²⁰ Der er tale om følgende hovedprioriteter: et velfungerende parlament; vedtagelse af love, der kræver et kvalificeret flertal; udnævnelsesprocedurer og udnævnelser til vigtige institutioner; valgreform; afholdelsen af valg; reform af den offentlige forvaltning; retsstat og retsreform; korrupsionsbekæmpelse; bekæmpelse af organiseret kriminalitet; ejendomsrettigheder; styrkelse af menneskerettigheder og politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling; forbedring af forholdene for indsatte og opfølgning på ombudsmandens henstillinger. Den fulde beskrivelse af hovedprioriteterne findes i Kommissionens meddelelse KOM(2010) 680.

arbejde den 5. september, var det et positivt skridt frem mod en normalisering af den politiske dialog og det politiske samarbejde. Der skal skabes et bredt samarbejde i parlamentet, så der kan opnås enighed på tværs af partierne. Polariseringen og mistilliden mellem regeringen og oppositionen påvirkede lokalvalgene den 8. maj. Der var områder, hvor afholdelsen af disse valg opfyldte de internationale standarder, hvilket er en hovedprioritet i udtalelsen, og områder, hvor det ikke var tilfældet. Valgreformerne, som er en hovedprioritet i udtalelsen, er gået i stå. Parlamentet har endnu ikke sikret en ordentlig hørings- og afstemningsprocedure i forbindelse med udnævnelser til forfatningsdomstolen og højesteret, ligeledes en hovedprioritet i udtalelsen.

Regeringen og det parlamentariske udvalg for europæisk integration har gjort en indsats for at fremme og koordinere reformer om EU-integration og bl.a. forbedret og afholdt høringer om en handlingsplan for opfølgning af anbefalingerne i Kommissionens udtalelse, navnlig de 12 hovedprioriteter. Der er behov for en markant forbedring af kvaliteten af lovgivningsarbejdet og høringen af interesserede parter. Decentraliseringsreformen blev negativt påvirket af det problematiske forhold mellem det centrale og det lokale myndighedsniveau.

Vigtige tiltag i forbindelse med reformen af *den offentlige forvaltning*, som er en hovedprioritet i udtalelsen, bl.a. ændringer af loven om offentligt ansatte, er ikke blevet færdiggjort. Trods visse reformtiltag, såsom ministerrådets beslutning fra juni 2011 om strukturen og opbygningen af offentlige organer, er vedtagelsen af vigtig lovgivning stadig ikke sikret og afhænger af en endelig og holdbar løsning af den politisk fastlåste situation, eftersom lovgivningen skal vedtages med tre femtedeles flertal i parlamentet. Gennemførelsen af eksisterende lovgivning og administrative retsakter halter fortsat. Direktoratet for offentlig forvaltning har stadig ikke tilstrækkelige beføjelser i institutionel sammenhæng til fuldt ud at varetage sin rolle. Der er stadig ikke etableret et uafhængigt, kompetencebaseret, professionelt og upolitisk embedsværk. Der er heller ikke udnævnt en ombudsmand.

Der er med hensyn til *retsvæsenet* gjort begrænsede fremskridt med gennemførelsen af retsreformen, som er en hovedprioritet i udtalelsen. Strategien for retsreformen og den tilhørende handlingsplan blev vedtaget i juli. De udgør et godt grundlag for reformindsatsen. Gennemførelsen kræver, at der afsættes tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer og skabes et godt interinstitutionelt samarbejde. Vigtige love skal vedtages med tre femtedeles flertal i parlamentet, og bl.a. har loven om forvaltningsdomstole endnu ikke kunnet vedtages. Langsomme retsprocedurer undergraver retssystemets effektivitet og betyder, at sagerne hober sig op. Budgetbevillingerne til retsvæsenet er generelt stadig utilstrækkelige. Håndhævelsen af afgørelser er fortsat mangelfuld. Der er ikke taget konkrete skridt til at bekæmpe korruption inden for retsvæsenet, f.eks. ved at begrænse eller ophæve dommernes immunitet.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området *korruptionsbekæmpelse*, som er en hovedprioritet i udtalelsen. De retlige rammer og de interinstitutionelle strukturer er stort set på plads, men gennemførelsen af specifikke tiltag er generelt fortsat ineffektiv, og resultaterne er utilstrækkelige. Der er først nu ved at komme gang i offentlige oplysningskampagner. Visse embedsmænds immunitet, manglende proaktive tiltag og manglende ressourcer og udstyr er fortsat en alvorlig hindring for en effektiv efterforskning. Der mangler konkrete resultater af efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse på alle niveauer. Korruption er stadig udbredt på mange områder og udgør fortsat et særligt alvorligt problem.

Albanien har styrket de retlige og institutionelle rammer på områderne *menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal*. Der er sket fremskridt på visse hovedprioritetsområder, såsom

bedre beskyttelse af børns rettigheder i kraft af vedtagelsen af en omfattende lov, og der er sket forbedringer af fængselsindsattes vilkår og udviklet alternativer til frihedsberøvelse. Fremskridtene på menneskerettighedsområdet har dog været blandede, og der er opstået fornyet bekymring på visse områder såsom mediefrihed, hvor politiske og erhvervsmæssige interesser fortsat hæmmer den redaktionelle uafhængighed. Der er behov for en væsentlig effektivisering af gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivningsmæssige og politiske redskaber til beskyttelse af menneskerettighederne og mindretal.

Området *ejendomsrettigheder* giver stadig anledning til stor bekymring. Der er kun sket små fremskridt med vedtagelsen og gennemførelsen af den omfattende reformstrategi og handlingsplan på området, som er en hovedprioritet i udtalelsen. Spredningen af ansvar og manglende koordinering mellem de forskellige institutioner på området hindrer en effektiv gennemførelse af politikken og skaber retsusikkerhed og en systemisk risiko for korrupcion.

Der er gjort delvise fremskridt inden for den hovedprioritet, som kræver en bedre beskyttelse af menneskerettighederne, særlig for kvinder, børn og romaer, og en effektiv gennemførelse af politikker til bekæmpelse af *forskelsbehandling*. Der er sket en udvikling på dette område, bl.a. er der vedtaget en ny national strategi for ligestilling og bekæmpelse af vold i hjemmet, og gennemførelsen af loven om beskyttelse mod forskelsbehandling er påbegyndt. Der er fortsat store mangler i lovgivningen, navnlig med hensyn til *handicappede*, og Albanien skal sikre en konsekvent anvendelse af eksisterende lovgivningsmæssige og politiske værktøjer. Der skal sikres bedre offentlig oplysning om lovgivningen til bekæmpelse af forskelsbehandling og klagemekanismen. Den fortsatte forskelsbehandling af visse udsatte grupper, bl.a. lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner og romaer vækker fortsat bekymring. *Romasamfundet* er stadig marginaliseret og har ikke adgang til social beskyttelse og sociale tjenesteydelser.

Der er sket visse fremskridt inden for hovedprioriteten vedrørende forbedring af behandlingen af *indsatte* og gennemførelsen af ombudsmandens henstillinger på dette område. Der er truffet foranstaltninger til forbedring af indsattes vilkår og til systematisering af opfølgningen af ombudsmandens henstillinger. Der anmeldes dog stadig tilfælde af mishandling, især under anholdelse og i politiets varetægt. Behandlingen af psykisk syge kriminelle skal stadig forbedres. Det vækker fortsat alvorlig bekymring, at der ikke findes en permanent passende løsning for anbringelse af personer med en behandlingsdom.

Vedrørende *regionale spørgsmål og internationale forpligtelser* bidrager Albanien fortsat til den regionale stabilitet ved at skabe positive forbindelser til nabolande og til regionale partnere. Landet har indgået en visumfritagelsesaftale med hele Vestbalkan. Landet deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, bl.a. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECP), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA).

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og vejledende principper. Landet vil skulle tilpasse sig EU's holdning.

Albaniens **økonomi** fastholdt makroøkonomisk stabilitet og positiv vækst under og efter den globale krise. Det politiske dødvande har dog gjort det vanskeligt for regeringen at gennemføre de nødvendige strukturreformer. Økonomien voksede med 3,8 % i 2010 takket være eksporten, mens den indenlandske efterspørgsel var dæmpet. Det lykkedes gennem pengepolitikken at holde inflationen i ro, også da de internationale råvarepriser steg. Mangler

i forbindelse med fuldbyrdelse af kontrakter og håndhævelse af retsstatsprincippet samt en dårlig infrastruktur, lille menneskelig kapital og en stor uformel økonomi hæmmer fortsat den økonomiske udvikling.

Vedrørende de *økonomiske kriterier* har Albanien gjort visse fremskridt for at blive en fungerende markedsøkonomi ved at nedbringe budgetunderskuddet og det eksterne underskud og fastholde forventningerne til inflationen, hvilket har styrket den makroøkonomiske stabilitet. Albanien forventes at kunne klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt, såfremt landet fremmer sine strukturreformer og bl.a. styrker retssystemet og øger den fysiske og menneskelige kapital.

Trods en mere polariseret politisk situation var der fortsat bred enighed om at de vigtigste markedsøkonomiske forudsætninger. Den albanske økonomi voksede fortsat, om end langsommere, trods vigtige handelspartneres svage økonomiske stilling. Pengepolitikken var fortsat sund, prisstabiliteten blev fastholdt, og inflationen forblev inden for målintervallet. Det nuværende underskud på betalingsbalancens løbende poster og budgetunderskuddet faldt i 2010. Den statslige intervention i økonomien er lille, og der ydes begrænset statsstøtte. Banksektoren har stadig en solid kapital og er likvid. Der er sket visse fremskridt med at lette adgangen til markedet yderligere. EU er fortsat Albanien vigtigste handels- og investeringspartner.

Der er dog ikke opnået en varig nedbringelse af den relativt høje offentlige gæld. Det kan blive en udfordring at mindske de eksterne ubalancer yderligere, især hvis faldet i pengeoverførslerne fra arbejdstagere i udlandet fortsætter. Arbejdsmarkedssituationen blev forværret i 2010, og arbejdsløsheden er fortsat høj. Gennemførelsen af konkursprocedurer er endnu ikke afsluttet, og de usikre retsstatsforhold hæmmer fuldbyrdelsen af kontrakter og forringer erhvervsklimaet generelt. Spørgsmålet om ejendomsrettigheder er endnu ikke løst. Den høje procentvise andel af misligholdte lån i banksystemet vækker fortsat bekymring. Der investeres stadig ikke tilstrækkeligt i menneskelig kapital og infrastruktur. Den uformelle sektor er fortsat et problem. Koncentrationen af produktionen med hensyn til sektorer og eksportmarkeder betyder, at økonomien er sårbar over for internationale kriser.

Albanien har gjort visse fremskridt for at forbedre sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, især på områderne frie varebevægelser, virksomheds- og industripolitik, retfærdighed, frihed og sikkerhed, eksterne forbindelser og finanskontrol. Fremskridtene har været begrænsede på andre områder såsom arbejdskraftens fri bevægelighed, offentlige indkøb, intellektuel ejendomsret, informationsfund og medier samt energi, miljø og lufttransport. Der skal generelt gøres en vedvarende indsats for at styrke den administrative kapacitet til gennemførelse og håndhævelse af lovgivning. Der skal gøres en ekstra indsats for at sikre den rettidige opfyldelse af forpligtelserne i stabiliserings- og associeringsaftalen.

På området *frie varebevægelser* er der gjort gode fremskridt med hensyn til standardisering. Der skal etableres en passende markedsovervågningsstruktur. På området *arbejdskraftens fri bevægelighed* er der sket små fremskridt, og forberedelserne er i startfasen. Der er sket visse fremskridt på området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, primært med hensyn til posttjenester. Der er sket visse fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital* med hensyn til lovgivningen om betalingsystemer og bekæmpelse af hvidvaskning af penge. Der skal gøres en større indsats for effektivt at gennemføre den nationale strategi til bekæmpelse af hvidvaskning af penge og økonomisk kriminalitet.

Der er gjort små fremskridt på området *offentlige indkøb*. Den institutionelle kapacitet er fortsat lille, og der mangler en klar definition af kompetencefordelingen i alle offentlige indkøbscentraler. Det går jævnt fremad med forberedelserne på dette område. Der er sket visse fremskridt på området *selskabsret*. Det nationale regnskabsråds kapacitet og den offentlige tilsynsstyrelses operationelle uafhængighed er dog begrænset. Der er sket begrænsede fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*, og forberedelserne er ikke særlig fremskredne. Håndhævelsen af intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder er stadig ikke effektiv. Det er ikke lykkedes Albanien rettidigt at opfylde forpligtelsen i stabiliserings- og associeringsaftalen til at garantere et beskyttelsesniveau svarende til EU's, heller ikke hvad håndhævelse angår. Der er sket jævne fremskridt på området *konkurrence*, både med hensyn til kartel- og monopolregler og statsstøtte. De ansvarlige myndigheder har dog ikke tilstrækkelig administrativ kapacitet. Statsstøttekommissionens operationelle uafhængighed skal beskyttes. Det forberedende arbejde på dette område er i gang.

Der er sket visse fremskridt på området *finansielle tjenester*. Reglerne vedrørende risikostyring og kapitalgrundlag er blevet forbedret. Tilsynskapaciteten i den del af sektoren, der ikke vedrører bankvirksomhed, er fortsat lille.

Der er gjort spredte fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Tilpasningen til EU-retten og liberaliseringen af markedet for elektronisk kommunikation er ved at blive bedre. Medielovgivningen er dog endnu ikke blevet afstemt med direktivet om audiovisuelle medietjenester, og radio- og tv-tilsynsmyndighedens kapacitet er fortsat lille. Albanien er ikke nået ret langt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort et vist fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Der er sket fremskridt med oprettelsen af strukturer til gennemførelse af udviklingen af landdistrikter. Kapaciteten til at foretage analyser og udforme og gennemføre politikker for udvikling af landdistrikter er dog fortsat lille. Der er sket visse om end spredte fremskridt på området *fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik*. Den nationale fødevarermyndigheds operationelle kapacitet er blevet forbedret mærkbart, og der er sket forbedringer af lovgivningen på fødevarer sikkerhedsområdet og på veterinærområdet. Den generelle kapacitet, samarbejdet mellem de forskellige myndigheder og fastlæggelsen af kompetencer er stadig svage punkter. Der er gjort visse fremskridt på området *fiskeri*, særlig med hensyn til inspektion og kontrol. Håndhævelsen af reglerne er fortsat dårlig på grund af manglende fysiske og finansielle ressourcer og et dårligt interinstitutionelt samarbejde.

Der er sket visse om end spredte fremskridt på området *transportpolitik*. Selv om tilpasningen inden for vejtransport og lufttrafikstyring skrider fremad, giver området luftfartssikkerhed fortsat grund til bekymring. Der er behov for en større indsats på jernbane- og søtransportområdet. Der er sket begrænsede fremskridt på området *energi*. Forsyningssikkerheden er forbedret en anelse, men der er ikke skabt en effektiv markedsreform i elsektoren, og der skal gøres en yderligere indsats for at sikre sektorens økonomiske levedygtighed. Kapaciteten og den industrielle uafhængighed hos tilsynsmyndighederne inden for el-, gas-, og strålingsbeskyttelse skal styrkes. Forberedelserne på dette område skrider langsomt fremad.

Selv om der er gjort visse fremskridt med tilpasningen af *beskatningslovgivningen*, og det forberedende arbejde skrider fremad, er der behov for yderligere tiltag for at forbedre den administrative og tekniske kapacitet, bl.a. for at bekæmpe skattesvig og skatteunddragelse. Der er ikke sket fremskridt på området *økonomisk og monetær politik*. Der er gjort fremskridt

på området *statistikker*, især med hensyn til klassifikationer og den statistiske infrastruktur. Fremskridtene med hensyn til sektorstatistikker var blandede.

Der er sket blandede fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Selv om der er registreret en vis positiv udvikling på områderne sundhed og arbejdssikkerhed, arbejdsmarkedsdialog og social beskyttelse, er arbejdsmarkedet fortsat præget af en stor sort økonomi og stor inaktivitet. Den generelle gennemførelse af politikker er fortsat også utilstrækkelig, særlig hvad angår social inklusion. Forberedelserne på dette område er ikke ret fremskredne.

Der er sket fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*, navnlig med hensyn til forbedring af lovgivningen på erhvervsområdet og SMV'ers adgang til finansiering. Der er oprettet institutioner, som skal fremme innovation og teknologisk udvikling. Forberedelserne på dette område skrider fremad.

Der er gjort visse fremskridt på området *transeuropæiske net*. Færdiggørelsen af vejkorridorer skred fremad, og en ny elforbindelse er sat i drift.

Der er sket begrænsede fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. Der skal gøres en markant indsats for at sikre den nødvendige institutionelle og administrative kapacitet og udvikle modne projekter på området regional udvikling. Forberedelserne på dette område er stadig i startfasen.

Med hensyn til *retsvæsen og grundlæggende rettigheder* er der stadig store mangler trods en vis indsats for at udarbejde lovgivning, der er i tråd med europæiske standarder. Generelt er gennemførelsen af retlige og politiske værktøjer desuden fortsat utilstrækkelig og udgør en stor udfordring. Albaniens tilpasning til europæiske standarder og gældende EU-ret på området retsvæsen og grundlæggende rettigheder befinder sig startfasen.

Albanien har gjort fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Visumfri indrejse i Schengenområdet blev en realitet i december 2010 for borgere med et biometrisk pas. Der er sket fremskridt med bekæmpelsen af organiseret kriminalitet, især gennem godt institutionelt samarbejde og gennemførelse af lovgivning til bekæmpelse af mafiavirksomhed, bl.a. via beslaglæggelse af ulovlige aktiver. Organiseret kriminalitet er dog fortsat et problem. Indsatsen skal fastholdes for at sikre en effektiv gennemførelse af lovgivningen og for at styrke bekæmpelsen af organiseret kriminalitet, hvilket er en hovedprioritet i Kommissionens udtalelse. Der skal bl.a. opnås klare resultater i forbindelse med proaktiv efterforskning, retsforfølgelse og eventuelt domfældelse. Der bør aktivt træffes foranstaltninger, der kan styrke efterforskernes ekspertise og beføjelser og fremme samarbejdet mellem de retshåndhævende myndigheder. Bekæmpelsen af narkotikasmugling, hvidvaskning af penge og menneskehandel og beskyttelsen af ofre herfor skal styrkes og være systematisk, og der skal ske en systematisk håndhævelse af reglerne for beslaglæggelse af aktiver.

Kapaciteten til at gennemføre EU-retten på området *videnskab og forskning* er blevet forbedret. Den administrative kapacitet vedrørende deltagelsen i EU's syvende forskningsrammeprogram er blevet bedre, men den nationale forskningskapacitet fortsat er lav. Der er sket visse fremskridt på området *uddannelse og kultur*, især inden for skole- og erhvervsuddannelse.

Der er registreret små overordnede fremskridt med tilpasning af lovgivningen på *miljøområdet*. Generelt halter gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivning fortsat. Der skal gøres en yderligere indsats for at styrke den administrative kapacitet og det

interinstitutionelle samarbejde. Med hensyn til *klimaændringer* har Albanien overordnet set ikke gjort fremskridt, og den institutionelle kapacitet er fortsat meget lille.

Der er sket visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Der er også sket fremskridt med hensyn til regulering og håndhævelse af forbrugerbeskyttelsen. Lovgivningen er generelt blevet forbedret. Med hensyn til folkesundhed er der sket fremskridt med lovgivningen om sygeforsikring, og der er sket en positiv udvikling på området overførbare sygdomme og psykisk sygdom. Der er dog fortsat ikke lige adgang til primære sundhedsydelser.

På området *toldunionen* er der sket visse fremskridt med tilpasning af lovgivning, og det forberedende arbejde på området skrider fremad. Der anvendes dog efter EU-standarder i høj grad referencepriser i forbindelse med toldværdiansættelse, og der skal gøres en yderligere indsats for at forenkle procedurer og lette handelen. Håndhævelsen og forvaltningen af de menneskelige ressourcer halter fortsat.

Der er sket visse fremskridt på området *eksterne forbindelser*, navnlig hvad angår den fælles handelspolitik. Det er nødvendigt at styrke den institutionelle og administrative kapacitet. Der er sket fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Landet har tilpasset sig de fleste EU-erklæringer og fælles holdninger og deltager fortsat i FSFP-operationer.

Der er gjort fremskridt med hensyn til *finanskontrol*. Den primære lovgivning vedrørende offentlig intern finanskontrol og centraliseret budgetkontrol er blevet forbedret. Det er nødvendigt at styrke den administrative kapacitet på området intern kontrol. Forberedelserne på området beskyttelse af EU's finansielle interesser er i startfasen.

På området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser* er de grundlæggende principper og institutioner, der underbygger de politikområder, som berører ordningen for egne indtægter, på plads. Det gælder endnu ikke de administrative rammer for anvendelsen af ordningen for egne indtægter.

Bosnien-Hercegovina

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med opfyldelsen af de **politiske kriterier**.

På området *demokrati og retsstat* er arbejdet med at etablere udøvende og lovgivende myndigheder efter parlamentsvalget den 3. oktober 2010 stadig ikke afsluttet, idet der endnu ikke er dannet en centralregering. Dette langvarige forløb har stået i vejen for Bosnien-Hercegovinas hårdt tiltrængte reformer.

Der mangler en troværdig proces for harmonisering af *forfatningen* med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvilket giver anledning til alvorlig bekymring. Det lykkedes ikke den første interinstitutionelle arbejdsgruppe, som blev nedsat med henblik på at gennemføre Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i sagen Sejdić-Finci²¹, at

²¹ Sagen Sejdić-Finci mod Bosnien-Hercegovina, december 2009, vedrørende forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse i forbindelse med repræsentation i landets institutioner af personer, der ikke tilhører en af de tre største befolkningsgrupper.

nå til enighed. Der er endnu ikke nedsat en ny arbejdsgruppe, sådan som ministerrådet anbefalede.

Republika Srpskas nationalforsamling har vedtaget konklusioner og en beslutning om at afholde en folkeafstemning, hvor der rejses tvivl om de beføjelser, der er tillagt de retlige institutioner på statsligt niveau. Som led i samarbejdet med EU trak Republika Srpskas nationalforsamling den 1. juni beslutningen om folkeafstemningen tilbage og ændrede konklusionerne. Bosnien-Hercegovina har indledt en struktureret dialog om retlige anliggender med EU inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen.

Parlamentets administrative kapacitet er blevet forbedret, men den manglende koordinering mellem staten og entiteterne og den politiske uenighed mellem entiteterne vanskeliggør fortsat den parlamentariske forsamlings arbejde. Arbejdet i *statslige* institutioner på forskellige niveauer påvirkes stadig af den fragmenterede og ukoordinerede politiske beslutningstagning. De tre medlemmer af parlamentets formandskab har forbedret indsatsen for at sikre en fælles udformning og gennemførelse af politikker, men koordineringen af udenrigspolitikken gav på visse områder fortsat anledning til uenighed. Der er endnu ikke oprettet en effektiv koordineringsmekanisme mellem staten og entiteterne vedrørende EU-anliggender, bl.a. forvaltning af finansiel bistand under instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA).

Der er sket begrænsede fremskridt på området *reform af den offentlige forvaltning*. Gennemførelsen af reformstrategien for den offentlige forvaltning fortsætter. Koordineringen mellem de forskellige forvaltninger halter fortsat, og der er ikke den nødvendige politiske opbakning til reformprocessen. Der skal gøres en vedvarende indsats for at forhindre politisk indblanding. Der findes en ombudsmand på statsniveau, men personalesituationen og finansielle begrænsninger betyder, at institutionen ikke er særlig effektiv. Der skal desuden fortsat gøres en indsats for at etablere et professionelt, ansvarligt, åbent og effektivt embedsværk, som er baseret på resultater og kompetencer.

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med at forbedre *retssystemet*. Der er iværksat en struktureret dialog om retlige anliggender mellem EU og Bosnien-Hercegovina, som skal sikre et uafhængigt, effektivt, uvildigt og ansvarligt retsvæsen. Gennemførelsen af reformstrategien på retsområdet og strategien vedrørende krigsforbrydelser skal fremskyndes. Der blev truffet foranstaltninger til at begrænse ophobningen af sager, navnlig sager om forbrugsregninger, men der er generelt stadig et stort efterslæb. De fragmenterede retlige rammer på tværs af jurisdiktioner lægger en stor lovgivningsmæssig og finansiel byrde på retsvæsenet. Det forhold, at budgetansvaret ikke er strømlinet, påvirker stadig retsvæsenets uafhængighed og effektivitet. De hyppige politiske angreb på retsvæsenet og ophobningen af sager giver stadig anledning til alvorlig bekymring.

Bosnien-Hercegovina har gjort meget begrænsede fremskridt med at bekæmpe *korruption*, som stadig er et alvorligt og udbredt problem på mange områder i både den offentlige og den private sektor. Gennemførelsen af strategien og handlingsplanen for bekæmpelse af korruption halter fortsat. Antikorruptionsmyndigheden er endnu ikke fuldt operationel. Den retlige opfølgning af korruptionssager er stadig langsommelig, og kun et begrænset antal sager på højt plan er endt i retten. Det giver stadig anledning til bekymring, at gennemførelsen af lovgivning er utilstrækkelig, og at der er problemer med koordineringen mellem de forskellige entiteter. Bosnien-Hercegovina skal vise større politisk vilje til at gøre en målrettet indsats mod korruption.

Respekten for *menneskerettighederne og beskyttelsen af mindretal* er generelt sikret. Bosnien-Hercegovina har ratificeret de vigtigste internationale menneskerettighedskonventioner, men gennemførelsen af dem halter bagefter.

Borgerlige og politiske rettigheder respekteres i store træk. Der er sket små fremskridt i bestræbelserne på at harmonisere strafferetlige sanktioner i hele landet. Rammeloven om gratis retshjælp, som er nødvendig af hensyn til overholdelsen af den europæiske menneskerettighedskonvention, er endnu ikke blevet vedtaget. Der skal sikres adgang til *klage og domstolsprøvelse* i civile og strafferetlige sager. Der er sket visse forbedringer af *fængselsforholdene*, særlig de psykiatriske tilbud, men der er fortsat problemer med overbelægning og *mishandling* af indsatte.

Forfatningerne på både stats- og entitetsniveau garanterer *ytringsfrihed* og mediefrihed, *forsamlingsfrihed* og foreningsfrihed samt *religionsfrihed*. Det er dog nødvendigt at forbedre gennemførelsen af gældende lovgivning. Pressenævnets selvregulerings tiltag er blevet forbedret. Borgerne indsender et stigende antal klager til pressenævnet vedrørende overtrædelser af presseloven. Pressenævnets kapacitet til at håndhæve faglige standarder vanskeliggøres på grund af manglende ressourcer. Der er fortsat et politisk pres på og en etnisk bias i mediernes. Der er også stadig sager om trusler mod journalister. Reformen af statslig radio- og tv-virksomhed er endnu ikke blevet gennemført. Kommunikationstilsynsmyndighedens uafhængighed undergraves fortsat, og der er endnu ikke udpeget en bestyrelse. Udviklingen af civilsamfundet kræver større støtte og gennemsigtighed i forbindelse med fordeling af midler.

Den eksisterende lovgivning garanterer *økonomiske og sociale rettigheder*, men det går kun langsomt fremad med gennemførelsen på grund af fragmenterede kompetenceniveauer. Der er på statsligt plan indført en omfattende lov til bekæmpelse af forskelsbehandling, men dens anvendelsesområde er fortsat begrænset, og gennemførelsen halter. Beskyttelsen af *kvinder* mod vold skal forbedres, hvilket også gælder den sociale beskyttelse af *børn*. Med hensyn til forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper giver antallet af opdelt skoler ("to skoler under ét tag") og monoetniske skoler anledning til bekymring, selv om der er oprettet en koordineringsenhed på føderalt plan. Socialsikringsordningen er baseret på rettigheder i stedet for behov, hvilket har en negativ indvirkning på *udsatte gruppers* situation, bl.a. psykisk handicappedes situation. Dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og udøvelsen af arbejdstagerrettigheder hæmmes fortsat af den manglende anerkendelse af arbejdsmarkedets parter på statsniveau og en usammenhængende lovgivning.

*Respekten for og beskyttelsen af mindretal*²² og *kulturelle rettigheder* er generelt sikret. Der er gjort fremskridt med gennemførelsen af romahandlingsplanerne vedrørende bolig og beskæftigelse. Der skal gøres en større indsats for at sikre en effektiv gennemførelse af handlingsplanerne vedrørende sundhed og uddannelse og for at øge ressourcerne til og forbedre bæredygtigheden af handlingsplanerne. *Romamindretallet* lever fortsat under meget vanskelige forhold og udsættes for diskrimination. Manglende fødselsregistrering og manglende adgang til gratis retshjælp med henblik på optagelse i folkeregistret betyder, at romaerne ikke har adgang til grundlæggende sociale og økonomiske rettigheder. Der skal fortsat gøres en indsats for at forbedre gennemførelsen af loven om nationale mindretal og for at garantere mindretalsrettigheder.

²² I henhold til lov om beskyttelse af rettigheder for personer, der tilhører nationale mindretal, er der 17 nationale mindretal i Bosnien-Hercegovina. De tre store befolkningsgrupper – bosniere, kroater og serbere – udgør ikke nationale mindretal.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *flygtninge og internt fordrevne*. Den reviderede strategi, som skal understøtte tilbagesendelsesprocessen og sikre, at bilag VII til Dayton-Paris-fredsftalen gennemføres korrekt, er på plads. Der er taget visse skridt til at gennemføre strategien, navnlig vedrørende midler til håndtering af sårbare grupper, som lever i kollektive centre. Procedurene for tildeling af tilbagesendelsesbistand er dog endnu ikke helt på plads. Manglende beskæftigelsesmuligheder og manglende adgang til social beskyttelse vanskeliggør fortsat en holdbar tilbagevenden og den lokale integration.

Med hensyn til *regionale spørgsmål og internationale forpligtelser* skrider arbejdet med gennemførelsen af Dayton-Paris-fredsftalen fremad, men de politiske repræsentanter i Republika Srpska har ofte sat spørgsmålstegn ved landets territoriale integritet. Samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien er stadig tilfredsstillende.

EU's særlige repræsentants mandat blev overdraget fra Den Høje Repræsentants Kontor til en enkelt EU-repræsentant, der under et dobbeltmandat arbejder som EU's særlige repræsentant og er chef for EU's delegation.

Samarbejdet mellem domstolene og anklagere fra Bosnien-Hercegovina, Kroatien og Serbien blev videreført. Der er ved at blive gennemført bilaterale aftaler om gensidig anerkendelse og håndhævelse af domstolsafgørelser i straffesager. Indsatsen for at indbringe sager om krigsforbrydelser for domstolene vanskeliggøres fortsat af strafferetsplejelovens bestemmelser om udlevering.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og EU's retningslinjer. Landet vil skulle tilpasse sig EU's holdning.

Der er gjort markante fremskridt med hensyn til *Sarajevo-processen*. Efter møder i juni og september 2011 nåede Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien til enighed om en række spørgsmål, bl.a. om teksten til en fælles erklæring, som skal undertegnes på en ministerkonference i Beograd.

Bosnien-Hercegovina deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, herunder den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECP), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). Bosnien-Hercegovina har videreudviklet sine forbindelser til nabolandene. I september vedtog Bosnien-Hercegovina en beslutning om at anerkende Kosovos toldstempler. Der er dog ikke fundet nogen løsning på visse grænserelaterede spørgsmål med nabolandene.

Bosnien-Hercegovinas **økonomi** tog nogen fart i 2011 efter en beskeden vækst i 2010. Væksten er dog stadig afdæmpet og hovedsagelig drevet af den eksterne efterspørgsel. Arbejdsløsheden er fortsat meget høj. Budgetsituationen er blevet forbedret i nogen grad som følge af et større provenu og gennemførelsen af finanspolitiske tilpasninger i henhold til et program under Den Internationale Valutafond. De offentlige financers holdbarhed på mellemlang sigt blev dog alvorligt truet af, at de overordnede rammer for finanspolitikken 2011-2013 ikke kunne vedtages. Indsatsen for at gennemføre strukturreformer og sikre sunde offentlige finanser var fortsat lille og blandet, og de offentlige financers kvalitet forblev lav.

Vedrørende de **økonomiske kriterier** har Bosnien-Hercegovina gjort små nye fremskridt med hensyn til at blive en fungerende markedsøkonomi. Det er nødvendigt, at de omfattende

reformbestrebelse fortsætter, hvis landet skal kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU på længere sigt.

Opsvinget er primært styret af den eksterne efterspørgsel, om end den indenlandske efterspørgsel steg, bl.a. støttet af genoptagelsen af låneaktiviteter. Den industrielle produktion er stigende. Handelen er øget markant, og handelsintegrationen med EU er fortsat på et højt niveau. Den finansielle og monetære stabilitet blev opretholdt. Der var fortsat en høj grad af troværdighed forbundet med currency board-arrangementet. Der var tegn på visse forbedringer af erhvervs klimaet i forbindelse med virksomhedsregistrering og strømlining af administrative procedurer generelt.

Den omstændighed, at det ikke lykkedes at få vedtaget de overordnede rammer for finanspolitikken 2011-2013, gik dog hårdt ud over finanspolitikken holdbarhed og troværdighed i Bosnien-Hercegovina og efterlod budgetmyndighederne uden en aftale om den generelle budgetkurs. Det politiske dødvande i landet medførte en væsentlig forsinkelse af vedtagelsen af statsbudgettet for 2011 og en udsættelse af nye programmæssige drøftelser med Den Internationale Valutafond om gennemførelsen af standbyaftalen. De offentlige financers kvalitet er fortsat dårlig, og de løbende udgifter udgør en stor andel af BNP. De eksterne ubalancer, navnlig underskuddet på de løbende poster, er blevet større, og inflationen er steget. Erhvervs klimaet påvirkes fortsat af administrativ ineffektivitet og de usikre retsstatsforhold. Der skete ingen fremskridt med den planlagte privatisering og omstrukturering af offentlige virksomheder og liberalisering af netværksindustrier. Økonomiens produktionskapacitet og konkurrenceevne er fortsat dårlig, hvilket skyldes, at de indenlandske vækstmuligheder ikke udnyttes optimalt. Manglende strukturel fleksibilitet såsom høje arbejdsmarkedsbidrag, dårligt målrettede sociale overførsler og lav arbejdskraftmobilitet hæmmer fortsat jobskabelsen. Arbejdsløsheden er fortsat meget høj, og den uformelle sektor er stadig et stort problem.

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med at tilpasse sin lovgivning og politikker til **europæiske standarder**. Der er sket visse fremskridt på områderne intellektuel ejendomsret, statsstøtte, forskning, kultur og transport og i en række spørgsmål vedrørende retfærdighed, frihed og sikkerhed. Der skal fortsat gøres en særlig indsats på områderne fri bevægelighed for varer, personer og tjenesteydelser, told og beskatning, konkurrence, offentlige indkøb, beskæftigelse og socialpolitik, uddannelse, industri og SMV'er, landbrug og fiskeri, fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhed, miljø og klimaændringer, energi, informations samfund og medier og statistik.

Generelt betragtet har gennemførelsen af interimsaftalen været en blandet succes. Landet har brudt interimsaftalen, eftersom det ikke har overholdt den europæiske menneskerettighedskonvention og statsstøttereglerne. Ministerrådet vedtog i august den statsstøttelov på statsniveau, som er nødvendig i henhold til stabilitets- og associeringsaftalen, men den er endnu ikke blevet vedtaget i parlamentet. Den folketællingslov på statsniveau, som er en forudsætning for landets sociale og økonomiske udvikling, er heller ikke blevet vedtaget, og det haster.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt på områder vedrørende det **indre marked**. Med hensyn til *frie varebevægelser* er der sket visse fremskridt inden for markedsovervågning og forbrugerbeskyttelse. Der skal fortsat gøres en betragtelig indsats for at tilnærme lovgivningen til EU-lovgivningen, forbedre den administrative kapacitet og skabe et fælles økonomisk område.

På området *fri bevægelighed for personer og tjenesteydelser og etableringsret* er der gjort begrænsede fremskridt. Begge entiteter har vedtaget gennemførelsesbestemmelser vedrørende finansielle tjenesteydelser, og koordineringen af banktilsynet er blevet forbedret. Det er vigtigt, at der sker en yderligere forenkling af procedureerne for virksomhedsregistrering og en tilpasning af lovgivningen for posttjenester.

Der er ikke sket fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital*. Der er behov for en fortsat tilpasning til gældende EU-ret og en landsdækkende harmonisering af lovgivningen. Der er registreret gode, men spredte fremskridt på områderne *told* og *beskatning*. Det er fortsat afgørende, at der sker en yderligere tilpasning af lovgivningen og opbygges kapacitet for at sikre en effektiv gennemførelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt med hensyn til håndhævelsen af *konkurrencereglerne*. Der var ingen fremskridt på området *offentlige indkøb*, navnlig ikke med hensyn til den fuldstændige tilpasning af loven om offentlige indkøb. Der er gjort nye fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*.

Der er kun sket få fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse* og med folkesundhedspolitikken. Der findes eller er ved at blive udarbejdet strategiske dokumenter gældende for hele landet, men politikkerne og lovgivningen er fortsat usammenhængende. På *uddannelsesområdet* er rammelovene og strategierne blevet vedtaget, men ikke gennemført. Der er gjort visse fremskridt på *kulturområdet*. Der sker fortsat fremskridt på *forskningsområdet*, og forberedelserne med henblik på deltagelse i programmet Innovation i EU er påbegyndt. Forhandlingerne om tiltrædelse af *Verdenshandelsorganisationen* skrider fremad.

Bosnien-Hercegovina har gjort små fremskridt for at overholde europæiske standarder inden for en række *sektorpolitikker*. Med hensyn til *industri og små og mellemstore virksomheder* (SMV'er) er der endnu ikke vedtaget en landsdækkende udviklingsstrategi, der bl.a. skal omfatte industripolitiske elementer, og SMV-strategien er endnu ikke blevet gennemført. Der er sket visse fremskridt på området fødevarer, sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik og fiskeri. Fremskridtene inden for *landbrug og udvikling af landdistrikter* var begrænsede. Det er fortsat afgørende, at der sikres en tættere koordinering mellem staten og entiteterne i forbindelse med tilpasningen til EU-rettens bestemmelser på disse områder. De manglende fremskridt har haft en negativ indvirkning på handelen med landbrugsvarer.

Bosnien-Hercegovinas forberedelser på *miljøområdet* er stadig i startfasen. Der er endnu ikke etableret en harmoniseret retlig ramme for miljøbeskyttelse og et statsligt miljøagentur. Den administrative kapacitet er lille, og den horisontale og vertikale kommunikation mellem de forskellige myndigheder skal styrkes. Med hensyn til *klimaændringer* skal der gøres en yderligere indsats for at få vedtaget en strategi for klimaændringer på statsniveau, tilpasset lovgivningen til EU-retten og iværksat oplysningskampagner.

Bosnien-Hercegovina har gjort fremskridt inden for *transportsektoren*. Der er sket en vis positiv udvikling med hensyn til de transeuropæiske transportnet, vejtransport og luftfart, jernbanesektoren og sektoren for indre vandveje. Loven om transport af farligt gods er endnu ikke blevet vedtaget. Der skal fortsat gøres en indsats for at forbedre transportinfrastrukturen. Det forberedende arbejde på området *energi* er ikke ret fremskredent. Som part i energifællesskabstraktaten skal Bosnien-Hercegovina gennemføre relevant EU-energiloggivning. Der er opnået visse fremskridt med hensyn til elforsyningen til Brčko-distriktet og iværksættelsen af en omfattende revision af ellovgivningen på alle

forvaltningsniveauer. For at garantere elforsyningen er det nødvendigt at oprette et velfungerende nationalt transmissionsselskab og vedtage en omfattende energistrategi.

Der er sket begrænsede fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Der er endnu ikke sket en harmonisering af rammelovgivningen for statslig radio- og tv-virksomhed. De fortsatte problemer med kommunikationstilsynsmyndighedens uafhængighed, presset fra politisk hånd, og den langsomme gennemførelse af reformen af statslig radio- og tv-virksomhed giver fortsat anledning til alvorlig bekymring.

Der kan meldes om visse fremskridt på området *finanskontrol*. Der findes centrale harmoniseringsenheder på stats- og entitetsniveau, og indførelsen af intern revision er påbegyndt. De finansielle forvaltnings- og kontrolsystemer er blevet videreudviklet. Der er stadig problemer med den statslige revisionsmyndigheds uafhængighed. Der blev gjort visse fremskridt på området *statistikker* med hensyn til klassifikationer og registre. Sektorstatistikker såsom nationalregnskabsstatistikker og virksomheds- og landbrugsstatistikker skal forbedres. Samarbejdet mellem landets statistiske institutioner på stats- og entitetsniveau og andre relevante agenturer på statsniveau er fortsat utilstrækkeligt.

På området *retfærdighed, frihed og sikkerhed* er der gjort visse fremskridt på de forskellige områder. På området visumpolitik blev der arbejdet videre de prioriterede punkter. Aftalen mellem EU og Bosnien-Hercegovina om en lempelse af visumreglerne og tilbagetagelsesaftalen gennemføres fortsat planmæssigt. For bosnisk-hercegovinske statsborgere med biometrisk pas blev visumpligten ved indrejse i Schengenområdet ophævet i december 2010.

Landets forberedende arbejde på områderne *grænseforvaltning, asyl og migration* skrider fremad. Ordningen for asyl og international beskyttelse, overvågningen af migrationsstrømmene og samarbejdet mellem de forskellige agenturer er blevet forbedret yderligere. Det er dog nødvendigt at styrke infrastrukturen ved visse grænseovergange. Der er gjort små fremskridt i bekæmpelsen af *hvidvaskning af penge*. Der er sket en begrænset gennemførelse af strategien og handlingsplanen for forebyggelse af hvidvaskning af penge. Der er gjort små fremskridt med *narkotikabekæmpelsen*. Der ikke er sket en effektiv juridisk opfølgning, hvilket vanskeliggør kampen mod narkohandel, som fortsat er et alvorligt problem.

Bosnien-Hercegovinas forberedende arbejde på *politioområdet* skrider fremad. Opsplitningen af Bosnien-Hercegovinas politistyrker undergraver fortsat effektiviteten, resultaterne, samarbejdet og informationsudvekslingen. Bekæmpelsen af *organiseret kriminalitet* er stadig utilstrækkelig, fordi der mangler en effektiv koordinering mellem de forskellige retshåndhævende instanser. Organiseret kriminalitet er stadig et alvorligt problem, som påvirker retsstaten og erhvervsklimaet. Indsatsen for at bekæmpe *menneskehandel* skal styrkes, og der skal rettes op på manglerne i forbindelse med identificering af ofre for handelen. Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt i bekæmpelsen af terrorisme. Den fælles taskforce til bekæmpelse af terrorisme er blevet genetableret. Gennemførelsen af strategien til forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme skal dog styrkes.

Det forberedende arbejde vedrørende *beskyttelse af personoplysninger* fortsætter, men der skal gøres en større indsats for at håndhæve lovgivningen og garantere tilsynsorganets uafhængighed. Det er helt afgørende, at beskyttelsen af personoplysninger fungerer godt, hvis Bosnien-Hercegovina skal kunne indgå aftaler med Europol og Eurojust.

Kosovo

Den politiske situation i Kosovo var præget af både parlaments- og præsidentvalg i perioden fra oktober 2010 til april 2011. Afholdelsen af parlamentsvalget blev undergravet af alvorlige mangler og tekniske vanskeligheder. Der blev dannet en ny koalitionsregering i februar og valgt en ny præsident i april.

Præsidenten og regeringen har vist, at de støtter den europæiske dagsorden. Koordineringen af EU-relaterede reformer er blevet styrket. Valgene har forsinket gennemførelsen af mange vigtige reformer. Der er nu behov for en vedvarende indsats for at fremskynde reformer og sikre deres effektive gennemførelse. Både den offentlige administration og retsvæsenet er svage. Der skal gøres langt mere for at bekæmpe organiseret kriminalitet og korrupsion, bl.a. i forbindelse med offentlige indkøb. Den økonomiske situation er også alvorlig, og regeringen er nødt til at iværksætte hasteforanstaltninger for i tæt samarbejde med Den Internationale Valutafond at forbedre budgetsituationen. Det er til gengæld positivt, at Kosovo fortsat gør en indsats for at skabe resultater på den europæiske dagsordens nøgleområder, bl.a. på visum- og handelsområdet.

På grundlag af FN's Generalforsamlings resolution, som blev vedtaget den 9. september 2010 og var fremsat af Serbien og de 27 EU-medlemsstater i fællesskab, blev der i marts indledt en dialog mellem regeringerne i Beograd og Pristina. Dialogen var indtil september præget af en overordnet konstruktiv indstilling og førte til aftaler på flere områder, bl.a. fri bevægelighed for varer og personer, folkeregister og matrikelregister. De aftaler, der foreløbig er indgået, skal nu gennemføres i god tro. Der skal opnås flere resultater, så principperne om et bredt og velfungerende regionalt samarbejde som det første kan gennemføres og for at skabe holdbare løsninger på EU-retlige spørgsmål i bl.a. energi- og telekommunikationssektoren.

Integreringen af det serbiske samfund syd for floden Ibër/Ibar er blevet forbedret i løbet af rapporteringsperioden. Serberne har gjort brug af den lovgivning, som beskytter deres rettigheder. Deres deltagelse ved parlamentsvalget var højere end ved sidste valg, og de deltog også i folketællingen. Underviserne i serbiskstøttede skoler er begyndt at indgå kontrakter med kommunale kosovoske uddannelsesinstitutioner.

I det nordlige Kosovo er de serbisk støttede strukturer bibeholdt, og der er ikke sket fremskridt med integrationen. De serbisk støttede kommuner modsatte sig gennemførelsen af folketællingen i nord, og valgdeltagelsen for serbere fra det nordlige Kosovo ved parlamentsvalget var meget lille. Serberne i nord rejste også tvivl om Den Europæiske Unions retsstatsmissions (EULEX) mandat. Situationen i det nordlige Kosovo og spørgsmålet om kontrol af grænsen/grænseområdet førte i juli og september til voldelige uroligheder, hvor flere blev såret, og en døde. Situationen har også medført hyppigere provokerende udtalelser fra Kosovos ledere. Alle parter er nødt til at gøre deres for at dæmpe spændingerne i det nordlige Kosovo og sikre personers og varers frie bevægelighed til gavn for befolkningen i regionen.

Myndighederne samarbejder med EULEX om at undersøge påstandene i Europarådets Parlamentariske Forsamlings resolution vedrørende umenneskelig behandling af folk og ulovlig handel med menneskelige organer i Kosovo. De kosovoske myndigheder skal sikre et konsekvent og effektivt samarbejde med EULEX på alle områder i retsstatsmissionens mandat.

Med hensyn til *demokrati og retsstat* vækker navnlig retsstatsforholdene fortsat alvorlig bekymring, og regeringen, parlamentet (forsamlingen) og de juridiske myndigheder i Kosovo er nødt til straks at rette op på situationen.

Forsamlingens fjerde mandatperiode startede den 21. februar efter parlamentsvalget. Der var alvorlige mangler i valgprocessen. Kosovo er nødt til omgående at afhjælpe disse mangler ved at forenkle systemet i overensstemmelse med internationale standarder og efterforske og rejse tiltale i sager om valgsvindel. Forsamlingen har vedtaget et budget og en række vigtige reformlove med betydning for den europæiske dagsorden. Forsamlingens mulighed for at kontrollere regeringens arbejde og lovforslag er fortsat dårlig. Det frygtes, at forsamlingens forretningsorden ikke altid følges.

En ny *koalitionsregering* tiltrådte den 22. februar. Den vedtog i marts en forskrift, der fastlægger og styrker beføjelserne i de departementer, som inden for ministerierne beskæftiger sig med europæisk integration. Ministeriet for europæisk integration har styrket sin rolle som koordinator for den europæiske dagsorden og donorer og har presset på for at fremskynde reformer. Der skal gøres en større indsats for at fastsætte specifikke og målbare mål, der kan fungere som en bedre rettesnor for regeringen i dens reformarbejde. Decentraliseringsindsatsen er videreført. Regeringen skal finde løsninger, der kan sikre de nyoprettede serbisk dominerede kommuners langsigtede bæredygtighed. Serbisk støttede strukturer anvendes samtidig fortsat i Kosovo og forhindrer den fuldstændige gennemførelse af decentraliseringen.

Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *reformen af den offentlige forvaltning*. Reglerne er blevet strammet op, men er endnu ikke helt på plads. Den reviderede strategi for den offentlige forvaltning 2010-2013 er endnu ikke blevet gennemført. Reformen af den offentlige forvaltning udgør stadig en stor udfordring, og den offentlige forvaltning er meget svag. Ombudsmandsinstitutionen har ikke tilstrækkelige ressourcer, lokaler og politisk opbakning.

Der er gjort fremskridt med hensyn til *retsvæsenet*, navnlig har forfatningsdomstolen afsagt vigtige domme. Forsamlingen har vedtaget vigtig lovgivning, bl.a. lovene om vidnebeskyttelse, om juridiske personers strafansvar i forbindelse med overtrædelser af straffeloven og om internationalt retssamarbejde. Reformprocessen skal videreføres. Gennemførelsen af de fire reformlove, som blev vedtaget i forrige rapporteringsperiode, skrider fremad på tilfredsstillende vis. Justitsministeriets afdeling for internationalt retssamarbejde har øget sin kapacitet og håndteret sager professionelt. Kosovos domstolsråd har påbegyndt arbejdet på nøgleområder. Alle ni medlemmer af Kosovos anklageråd er blevet udnævnt, og rådet har indledt sit arbejde. Dommeres og anklageres lønninger er blevet forhøjet. Samtidig er Kosovos retssystem stadigvæk svagt. Efterslæbet af sager er fortsat meget stort. Der er stadig beretninger om, at dommere trues og intimideres, og det vækker fortsat bekymring, at politikerne blander sig i dommernes arbejde. Der er behov for en mere proaktiv tilgang fra anklageres og dommeres side i forbindelse med efterforskning og afgørelse af sager om organiseret kriminalitet og korrupsion. Gennemsigtigheden i gennemførelsen af loven om benådning vækker også alvorlig bekymring.

Kosovo har gjort visse fremskridt med at bekæmpe *korrupsion*, navnlig ved at påbegynde behandlingen af nogle af korrupsionssagerne. Korrupsion foregår stadig på mange områder og er stadig et meget alvorligt problem, som også påvirker borgernes adgang til tjenesteydelser. Taskforcen til bekæmpelse af korrupsion er blevet styrket. Lovgivningen til bekæmpelse af korrupsion er blevet forbedret gennem vedtagelsen af flere vigtige love, men er dog stadig ikke komplet og skal styrkes yderligere. Der er store mangler i loven om finansiering af

politiske partier, og kontrollen med lovens gennemførelse skal desuden forbedres. Brud på udbudsreglerne vækker fortsat bekymring i forbindelse med korrupsion. Formueangivelserne viser, at der er uoverensstemmelser mellem angivne formuer og faktiske indkomster.

Kosovos forfatning indeholder klare bestemmelser, der skal sikre overholdelsen af internationale standarder vedrørende **menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af mindretal**. De forskellige institutioner, der har til opgave at fremme, håndhæve og kontrollere overholdelsen af grundlæggende rettigheder, koordinerer ikke deres arbejde i tilstrækkelig grad. Flere instanser under den udøvende magt mangler kapacitet, og deres ansvar og beføjelser er dårligt definerede og overlapper ofte med andre instanser. Deres politiske og praktiske indflydelse er begrænset. Der skal gøres mere for at anvende retlige og administrative midler i forbindelse med overtrædelser af menneskerettighederne. Integreringen af det serbiske samfund er blevet forbedret, især syd for floden Ibër/Ibar. Der skal gøres en større indsats for at imødekomme serbernes behov i hele Kosovo, men især i nord.

Der er opnået begrænsede fremskridt på området *borgerlige og politiske rettigheder*. Regeringen skal fortsat gøre en indsats for at *forhindre tortur og mishandling*. Der skal gøres mere for at afskaffe *straffrihed*. I visse *fængsler* er der pladsmangel, og der skal findes en løsning på overbelægningen. *Adgangen til klage og domstolsprøvelse* er ikke fuldt garanteret, især ikke i det nordlige Mitrovicë/Mitrovica, hvor distriktsdomstolen arbejder med begrænset kapacitet under EULEX. Dette undergraver retsstaten i denne del af Kosovo.

Med hensyn til *ytringsfrihed* er der sket begrænsede fremskridt. Åbenheden omkring, hvem der ejer medierne, er blevet garanteret ved lov, og loven håndhæves korrekt. Journalister udsættes dog fortsat for politisk pres og trusler. Det statslige radio- og tv-selskabs (RTK) uafhængighed og uvildighed er ikke garanteret. *Forsamlings- og foreningsfriheden* respekteres i store træk. Foreningsfriheden blev sikret gennem vedtagelsen af ændringer til loven om foreningsfrihed for ngo'er. De forhold, som *civilsamfundet* arbejder under, skal forbedres markant. Regeringen skal udnytte civilsamfundets ekspertise bedre.

På området *tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed* forvalter politiet fortsat ubeklageligt det ansvar for at beskytte historiske og religiøse steder, også serbisk ortodokse religiøse steder, som det har overtaget fra KFOR. Kosovo har i samarbejde med repræsentanter for kirken og for de serbiske myndigheder gjort fremskridt med reoveringen af serbisk ortodokse religiøse steder.

Der skal gøres en yderligere indsats for fuldt ud at garantere *økonomiske og sociale rettigheder*. Der er sket visse fremskridt med hensyn til *kvinders rettigheder*, især er kvinder nu bedre repræsenteret i politik, og lovgivningen til beskyttelse af deres rettigheder er blevet forbedret. Institutionerne på området skal styrkes og budgettet forhøjes, for at lovgivningen kan gennemføres. Beskyttelsen af *børns rettigheder* er blevet forbedret, takket være gennemførelsen af ungdomsretsplejeloven. Der er oprettet et børneråd. Beskyttelsen af barnet er dårlig, og børnefattigdom er udbredt. Der er sket begrænsede fremskridt på området *socialt udsatte grupper og handicappede*. Der er udgivet en rapport om gennemførelsen af handlingsplanen for handicappede. Gennemførelsen af denne handlingsplan og love på området skal styrkes, især på kommunalt plan og navnlig ved at sikre handicappede elever adgang til skoler.

Regeringen har iværksat oplysningskampagner vedrørende loven til *bekæmpelse af forskelsbehandling*. Forskelsbehandling er stadig et problem, der giver anledning til bekymring. Med hensyn til *arbejdstager- og fagforeningsrettigheder* er der registreret visse

fremskridt. Arbejdsloven er blevet vedtaget, og det samme gælder loven om fagforeninger og loven om det økonomiske og sociale råd. Der er gjort blandede fremskridt på området *ejendomsrettigheder*. Lovgivningen er blevet forbedret, og der er blevet udnævnt en koordinator for ejendomsrettigheder. Den store ophobning af sager på området forhindrer folk i at udøve deres ejendomsrettigheder. Der skal gøres en større indsats for at håndhæve gældende lovgivning.

Kosovo har opnået visse fremskridt med hensyn til *respekt for og beskyttelse af mindretal og kulturelle rettigheder*. De nyoprettede serbisk dominerede kommuner står over for en række udfordringer, bl.a. arealplanlægning. Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til *mindretalsamfunds adgang til uddannelse*. Det serbiske samfund både nord og syd for Ibër/Ibar er stadig afhængig af tekstbøger fra Serbien og Serbiens uddannelsessystem. Kosovos myndigheder skal tilbyde et alternativ og udarbejde en serbisk læseplan. Serbisk findes ikke som andet officielt sprog i skoler uden for de serbisk dominerede områder. Der er sket små fremskridt på *sprogområdet*. Gennemførelsen af lovgivningen er utilstrækkelig. Hos de offentlige myndigheder anvendes ikke flere sprog. Situationen for serbiske *mindretalsmedier* er blevet forbedret, især med lanceringen af "TV Mreža".

I forbindelse med forflytningen af romafamilier og ashkaliske og egyptiske familier fra blyforurenede områder blev lejren Çesmin Lug/Česmin Lug lukket i oktober 2010. Osterodelejren er ikke blevet lukket, eftersom der ikke er fundet et alternativt offentligt landareal i det nordlige Mitrovicë/Mitrovica. Regeringen har fremmet disse samfunds optagelse i folkeregistret, bl.a. ved at tilbyde gratis registrering. Der er udgivet en rapport om gennemførelsen af strategien for integrering af romasamfund og ashkaliske og egyptiske samfund. Samtidig giver disse samfunds levevilkår og deres adgang til arbejdsmarkedet, uddannelse, sundhedsydelser og social beskyttelse anledning til meget alvorlig bekymring.

Flygtninges og internt fordrevnes tilbagevenden er fortsat en udfordring for Kosovos institutioner. De offentlige budgetmidler, der er afsat til formålet, blev beskåret med 40 % og er meget begrænsede. Problemer såsom den forsinkede behandling af sager om tilbagegivelse af ejendom og de få beskæftigelsesmuligheder er fortsat en stor hindring for frivillig og holdbar tilbagevenden. Mange fordrevne lever stadig under vanskelige forhold. Der kan meldes om begrænsede fremskridt med styrkelsen af *kulturelle rettigheder*. Samarbejdet mellem ministerierne på området og mellem det centrale og det kommunale niveau er blevet forbedret. Lovgivningen til beskyttelse af kulturarv og gennemførelsen af lovene halter fortsat.

Med hensyn til *regionale og internationale forpligtelser* arbejder Kosovo fortsat sammen med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien. EULEX har stået for en række aktioner, bl.a. anholdelser og domfældelse i sager om krigsforbrydelser. Nogle sager involverede højtstående politikere, bl.a. en forhenværende minister. Loven om forsvundne personer, som blev vedtaget i august, er et vigtigt skridt fremad. Loven anerkender familiernes ret til indsigt og til erstatning og sikrer forsvundne personers retsstilling. Regeringen skal optrappe sin indsats for at skaffe oplysninger og ressourcer, så der kan skabes klarhed over de forsvundne personers skæbne. I Europarådets Parlamentariske Forsamlings resolution fra januar fremsættes alvorlige påstande vedrørende konflikten i 1999. EULEX har etableret en taskforce med base i Bruxelles og et forbindelseskantor i Pristina for at undersøge disse påstande. Myndighederne samarbejder med EULEX i forbindelse med denne efterforskning.

Kosovo deltog i Det Regionale Samarbejdsråds møde i Montenegro i juni, hvilket var første gang siden sommeren 2010. Kosovo har i 2011 på tilfredsstillende vis ledet møder i CEFTA-regi. I forbindelse med dialogen mellem regeringerne i Beograd og i Pristina nåede parterne til enighed om toldstemplerne. Der er fortsat ikke opnået enighed om en bæredygtig løsning for Kosovos deltagelse i regionale fora. Principperne om et bredt og velfungerende regionalt samarbejde skal følges af alle berørte parter.

Kosovos **økonomi** er fortsat kendetegnet ved usikker vækst og store interne og eksterne ubalancer, som forværres af en uforudsigelig finanspolitisk linje. Den høje inflation og det dårligt fungerende arbejdsmarked gør det vanskeligt at skabe økonomisk og social samhørighed. En række ad hoc-foranstaltninger og myndighedernes manglende engagement har forpurret standbyaftalen med Den Internationale Valutafond (IMF). Den nye aftale med IMF, som indebærer, at der ikke udbetales midler frem til udgangen af 2011, er en vigtig test for Kosovo med hensyn til at genskabe tillid til økonomien og finanspolitikken. Den store usikkerhed står fortsat i vejen for udviklingen af den private sektor. Virksomhederne kæmper med en svag forvaltning, en ustabil elforsyning, mangel på kvalificeret arbejdskraft, dårlig infrastruktur og mangelfulde retsstatsforhold.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Kosovo ikke gjort nogen fremskridt med henblik på at blive en fungerende markedsøkonomi. Landet har brug for omfattende reformer og investeringer for på lang sigt at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU.

De pengepolitiske rammer fungerer fortsat relativt godt, selv om der er plads til forbedringer, især hvad angår reguleringen af og tilsynet med finanssektoren. Den finansielle formidling er blevet bedre, og banksektoren er forblevet stabil og lønsom trods en stigning i antallet af misligholdte lån. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til privatiseringsprocessen.

Den makroøkonomiske politiksammensætning trues i stigende grad af en uforudsigelig finanspolitik, en uholdbar stigning i statens udgifter og begrænsede finansieringsmuligheder. Den dårlige regeringsførelse og ad hoc-foranstaltningerne har en negativ indvirkning på den private sektor, og alvorlige strukturelle problemer forværrer fortsat økonomien. Inflationen har været høj og volatil. Arbejdsløsheden er fortsat meget høj, og der er ikke skabt tilstrækkeligt mange nye job til at mindske presset på arbejdsmarkedet og tilbyde beskæftigelsesmuligheder, især til unge, som for første gang skal ind på arbejdsmarkedet. De eksterne ubalancer er fortsat også store, navnlig inden for handel med varer, og tilstrømningen af produktionsfremmende udenlandske investeringer er stadig begrænset. Det offentlige selskab modtager fortsat store tilskud fra statsbudgettet og lån til finansiering af sit investeringsprogram. De usikre retsstatsforhold og problemerne med ejendomsrettigheder påvirker stadig erhvervsklimaet negativt. Den uformelle økonomi er fortsat et stort problem.

Valgkampen op til parlamentsvalget, som blev udskrevet før tid, og den efterfølgende regeringsdannelsesproces og valg af præsident betød, at parlamentet og regeringen kun havde kort tid til at vedtage lovgivning og politikker, der er i overensstemmelse med **europæiske standarder**. Fremskridtene har været blandede. Det går godt fremad med at etablere et system til regulering af kapitalbevægelser. Kosovo har gjort fremskridt på asyl- og migrationsområdet, navnlig med tilbagetagelse og reintegration af hjemvendte personer.

Der er sket visse lovgivningsmæssige fremskridt på områderne konkurrencepolitik, energi og informationssamfund og medier. Der er registreret visse fremskridt på følgende områder: beskatning, intellektuelle ejendomsrettigheder, beskæftigelse, socialpolitik, folkesundhed,

finanskontrol, statistikker, grænseforvaltning og bekæmpelse af menneskehandel. Transportinfrastrukturen skal udvikles yderligere. Der er opnået begrænsede resultater på områderne miljø, landbrug og fødevarerikkerhed og bekæmpelse af narkotikahandel, organiseret kriminalitet og terrorisme. Der er kun gjort en lille indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-rettens bestemmelser om fri bevægelighed for personer, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, bekæmpelse af hvidvaskning af penge og beskyttelse af personoplysninger.

Vedrørende EU's **indre marked** er der gjort visse fremskridt med hensyn til lovgivning om frie varebevægelser. Der er registreret visse fremskridt med hensyn til *overensstemmelsesvurdering, akkreditering, metrologi og markedsovervågning*. Der er opnået begrænsede fremskridt med *standardisering*. Der er ikke sket lovgivningsmæssige fremskridt på *forbrugerbeskyttelsesområdet*. Der er sket en begrænset tilnærmelse til EU-rettens bestemmelser om frie varebevægelser. Der er behov for en bedre koordinering af og en strategi for tilpasningen til EU-retten på dette område generelt. Den administrative kapacitet og de nødvendige gennemførelses- og håndhævelsesforanstaltninger er utilstrækkelige. Tilpasningen til gældende EU-ret på områderne *fri bevægelighed for personer, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser* og også *selskabsret* befinder sig i startfasen. Systemet til regulering af *kapitalbevægelser* er meget liberalt og ved at være på plads. Det vil være hensigtsmæssigt at gennemføre flere reformer med henblik på indførelse af risikokravene i Basel II og etablering af en retlig ramme, der er helt i tråd med EU's standarder.

Kosovos *toldlovgivning* er i store træk i overensstemmelse med EU's toldkodeks. Der skal gøres en større indsats for at bekæmpe smugling og forfalskning. Den uafhængige undersøgelseskomité skal fungere mere effektivt og reducere efterslæbet af sager. Der er gjort visse fremskridt på området *beskatning*, primært i forbindelse med gennemførelsen af reformer til støtte for den strategi, der skal sikre skattereglernes overholdelse. Den administrative kapacitet til at sikre indbetalingen af skatter og afgifter og mindske den omfattende uformelle sektor er stadig lille.

Der er sket visse lovgivningsmæssige fremskridt med hensyn til *konkurrencepolitikken*, især *politikken for bekæmpelse af karteller og monopoler* og også *statsstøttepolitikken* i kraft af vedtagelsen af en lov om statsstøtte. Det går fremad med gennemførelsen af politikken for bekæmpelse af karteller og monopoler. Der kan meldes om fremskridt på området *offentlige indkøb* i kraft af vedtagelsen af den reviderede lov om offentlige indkøb, som er med til at sikre tilpasningen til EU's standarder. Lovgivningen er dog endnu ikke helt på plads, og samarbejdet mellem de ansvarlige institutioner skal forbedres.

Der er sket visse fremskridt på området *intellektuelle ejendomsrettigheder*, især med hensyn til *industrielle ejendomsrettigheder*. Lovgivningen er endnu ikke helt på plads, og håndhævelsen af reglerne om intellektuelle ejendomsrettigheder er utilstrækkelig. Der kan meldes om visse fremskridt med tilpasningen af lovgivningen inden for *beskæftigelses-, social- og sundhedspolitikken*. Gennemførelsen af denne lovgivning er afgørende, hvis arbejdsløse og andre udsatte grupper skal hjælpes til at opnå en bedre levestandard. Den administrative kapacitet på disse områder er fortsat også begrænset, især på kommunalt plan. Der er gjort visse fremskridt med tilpasningen til europæiske standarder inden for *uddannelse og forskning*. Kapaciteten på centralt og kommunalt plan skal styrkes for at sikre en effektiv gennemførelse af de retlige og strategiske rammer. Der er gjort begrænsede fremskridt på områderne forskning og udvikling. Der skal gøres en kraftig indsats for at skabe den nødvendige forsknings- og innovationskapacitet. Gennemførelsen af lovgivningen skal styrkes, bl.a. ved at forbedre koordineringen mellem det centrale og det lokale niveau. Hvis

donorenes støtte skal udnyttes optimalt, er det nødvendigt at afsætte tilstrækkelige menneskelige ressourcer til uddannelses- og forskningsprojekter.

Med hensyn til sektorpolitikker skal der vedtages en plan for gennemførelse af *SMV-* og *industri*strategier, der skal afsættes de nødvendige budgetmidler, og de ansvarlige myndigheder skal styrkes. Koordineringen og samarbejdet mellem de forskellige interesserede parter er fortsat et problem. Kosovo har gjort begrænsede fremskridt på området *landbrug og fødevarer*sikkerhed. Der er gjort en indsats for at udvikle den administrative kapacitet, især inden for fødevarer-sikkerhed. Der er kun gjort begrænsede fremskridt med at styrke de lovgivningsmæssige og administrative rammer på området *miljø og klima*ændringer, hvilket primært skyldes utilstrækkelige budgetbevillinger.

Transportinfrastrukturen skal videreudbygges. Kosovos vigtigste vejinfrastrukturprojekt – anlæg af en landevej fra Kosovo til den albanske grænse – giver fortsat anledning til bekymring på grund af de uforholdsmæssigt høje omkostninger og det store investeringsbehov på længere sigt. Der er gjort visse fremskridt på luftfartsområdet.

I *energi*sektoren er der gjort visse fremskridt med tilpasningen af lovgivningen og gennemførelsen af energifællesskabstraktaten. For at tiltrække investeringer skal der gøres en vedvarende indsats for at forbedre afregningen af el og opkrævningen af betaling og indføres en ikke-subsidieret tarif, der afspejler omkostningerne. Den planlagte opførelse af Kosovos nye kraftværk er blevet forsinket. Det har påvirket tidsplanen for lukning af det kraftigt forurenedede Kosovo A-værk. På grund af uenighed om Kosovos status kan Kosovo stadig ikke deltage i regionale mekanismer for transit af el. Det bringer stabiliteten i Kosovos kraftforsyning i fare og betyder, at Kosovo går glip af transitindtægter.

På området *informationssamfund og medier* har Kosovo vedtaget enkelte telekommunikationsforskrifter for at opfylde EU's standarder. Flere vigtige love om bæredygtig finansiering af det statslige radio- og tv-selskab og om det uafhængige media-nævn er taget af parlamentets dagsorden, da de hverken opfyldte EU's standarder eller beskyttede nævnets og det statslige radio- og tv-selskabs uafhængighed. Der skal rettes op på dette hurtigst muligt.

Der er opnået visse fremskridt med hensyn til *finans*kontrol. Anvendelsen af statslig intern finanskontrol er i startfasen. Ledere i budgetorganisationer skal gøres bevidste om betydningen af finansiel forvaltning og finanskontrol. På området *statistik* har Kosovo opnået visse fremskridt, især med den tilfredsstillende gennemførelse af folke- og bolig-tællingen.

Kosovo har gjort blandede fremskridt på området **retfærdighed, frihed og sikkerhed**. Indenrigsministeriet har taget forberedende skridt til, at Kosovo kan udstede biometriske pas. Der er opnået gode fremskridt i kraft af vedtagelsen af passende lovgivning og forbedring af personregistrenes pålidelighed. Der skal stadig gøres en indsats for at garantere dokument-sikkerheden.

Der er opnået visse fremskridt med hensyn til *grænse*kontrol. Der er oprettet en fælles taskforce med deltagelse af toldvæsen og politi for at bekæmpe kriminalitet på tværs af grænserne. Der er iværksat fælles patruljeringer langs grænsen og fælles aktioner ved grænseovergangene. De fælles og koordinerede politipatruljeringer er blevet gennemført i samarbejde med politifolk fra Albanien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Politiet har overtaget flere opgaver fra KFOR vedrørende bevogtningen af den grønne grænse

til Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Montenegro. Grænsekontrollens kvalitet og sammenhæng skal stadig forbedres.

Der er opnået fremskridt på *asylområdet*. Kosovo har oplevet en stigning i antallet af asylansøgere. Der er truffet en række afgørelser i asylsager. Asylproceduren er stadig mangelfuld, navnlig med hensyn til adgang til tolkning, fastlæggelse af personers nationalitet og appelmuligheder. Kosovo har gjort fremskridt på *migrationsområdet*. Landet har underskrevet nye tilbagetagelsesaftaler med europæiske lande. Ministeriet for statsborgerskab, asyl og migration behandler fortsat effektivt anmodninger om tilbagetagelse fra europæiske lande. Kosovo har opnået markante fremskridt med hensyn til reintegration af hjemvendte borgere, også på kommunalt plan. Der skal gøres en vedvarende indsats for at sikre en effektiv gennemførelse.

Kosovo har gjort begrænsede fremskridt med bekæmpelsen af *hvidvaskning af penge* og økonomisk/finansiell kriminalitet. Der er ved at ske en gradvis overførsel af den finansielle efterretningens opgaver fra EULEX til Kosovos myndigheder. Kosovos kapacitet til at efterforske og rejse tiltale i sager om økonomisk kriminalitet er fortsat begrænset. Omfanget af økonomisk/finansiell kriminalitet og hvidvaskning af penge vækker stadig alvorlig bekymring.

Politiet har øget antallet af beslaglæggelser og arrestationer i narkotikasager, bl.a. i sager om narkotikasmugling, men de beslaglagte mængder er stadig beskedne. Indsatsen for at bekæmpe *narkotikasmugling* skal optrappes betydeligt for at modsvare omfanget af problemet med narkotika i Kosovo. Der er opnået visse fremskridt med hensyn til *politiovervågning*. Politiet har overtaget flere opgaver fra KFOR. De skal nu løse de strukturelle og organisatoriske problemer og forbedre deres evne til at bekæmpe komplekse former for organiseret kriminalitet.

Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til håndteringen af *organiseret kriminalitet*. Der er foretaget en række undersøgelser og anholdelser og rejst tiltale og afsagt dom i sager om organiseret kriminalitet. Der er behov for en mere proaktiv tilgang fra de retshåndhævende og retlige myndigheders side, hvis den organiserede kriminalitet skal bekæmpes. Den personalemæssige og tekniske kapacitet skal styrkes, og kvaliteten af efterforskningerne skal forbedres markant. Kosovos bekæmpelse af organiseret kriminalitet er stadig i startfasen. Der skal gøres en kraftig indsats for at løse dette problem. Kosovo har gjort visse fremskridt med at bekæmpe *menneskehandel*. Antallet af identificerede ofre for menneskehandel er steget en anelse i løbet af rapporteringsperioden. Strategien og handlingsplanen for bekæmpelse af menneskehandel for 2011-2014 er blevet vedtaget. Effektiviteten i politiets afdeling for efterforskning af menneskehandel er blevet forbedret. Kosovos anklageres og domstoles kapacitet til at undersøge, rejse tiltale og afsige dom i sager om menneskehandel er dog stadig lille.

Kosovo har gjort begrænsede fremskridt med *bekæmpelse af terrorisme*. Kosovos kapacitet til at anvende lovgivning og strategier på området, f.eks. loven til forebyggelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme og strategien for terrorbekæmpelse, er stadig lille. Der er gjort små fremskridt med hensyn til *beskyttelse af personoplysninger*, som er et alvorligt problem.

Tyrkiet

Tyrkiet opfylder fortsat i tilstrækkelig grad de **politiske kriterier**. Der blev afholdt frie og retfærdige parlamentsvalg den 12. juni 2011. Regeringen har påbegyndt gennemførelsen af forfatningsreformpakken fra 2010. Den aktuelle politiske situation, som er kendetegnet ved manglende dialog og kompromisvillighed mellem de politiske partier og et anspændt forhold mellem vigtige institutioner, har vanskeliggjort videreførelsen af reformprocessen. Der blev efter valget taget nye skridt til at ændre forfatningen. Der skal gøres en markant større indsats for at sikre grundlæggende rettigheder på de fleste områder. Det gælder navnlig ytringsfrihed, hvor der er indledt en række retssager mod forfattere og journalister, og derudover vækker den hyppige og uforholdsmæssigt omfattende blokering af websteder bekymring.

Med hensyn til *demokrati og retsstat* giver efterforskningen af Ergenekon-netværket og kulegravningen af andre angivelige kupplaner stadig Tyrkiet mulighed for at kaste lys over de påståede forbrydelser mod demokratiet og dermed styrke tilliden til, at landets demokratiske institutioner er velfungerende, og at retsstatsprincippet overholdes. Der var dog fortsat alvorlig bekymring over håndteringen af efterforskningerne, retssagerne og anvendelsen af strafferetsplejeloven, som bragte retten til et forsvar i fare og påvirkede sagernes legitimitet.

Med hensyn til *reformen af den offentlige forvaltning* er der sket visse fremskridt med de lovgivningsmæssige reformer. Der skal lægges vægt på at få oprettet en ombudsmandsinstitution. Der er behov for øget politisk opbakning til reformen og decentraliseringen af den offentlige forvaltning.

Der er gjort gode fremskridt med at fastholde og styrke princippet om *civil kontrol med sikkerhedsstyrkerne*. Navnlig blev den civile kontrol med militærudgifterne styrket. Der blev åbnet op for civil kontrol af det øverste militærråds afgørelser. Der er stadig behov for flere reformer for at fastholde og styrke den civile kontrol med den nationale sikkerhedssektor, især med gendarmeriet, og for fortsat at skabe fremskridt inden for det militærretlige system.

Der er gjort fremskridt på området *retsvæsen*. Vedtagelsen af lovgivning om det høje dommer- og anklagerråd og om forfatningsdomstolen danner grundlag for et mere uafhængigt og uvildigt retsvæsen. Der er også truffet foranstaltninger, der skal forbedre retsvæsenets effektivitet og gøre op med den stigende ophobning af uafsluttede sager. Der skal gøres en yderligere indsats på alle områder, bl.a. inden for det strafferetlige system. Tyrkiet har et stort efterslæb af sager om alvorlig kriminalitet, og en stor del af de indsatte i fængslerne modtager ikke en endelig dom. Gennemførelsen skal desuden kontrolleres, eftersom de foranstaltninger, der foreløbig er truffet, har medført en opsplitning af landets retssamfund og civilsamfund. De retlige procedurer er ikke tilstrækkeligt gennemsigtige. Domstolene og anklagemyndigheden underretter ikke interesserede parter eller den almindelige offentlighed om spørgsmål af almen interesse. Reformstrategien for retsområdet skal revideres under inddragelse af alle interesserede parter, det tyrkiske retssamfund og civilsamfundet.

Gennemførelsen af strategien og handlingsplanen for *bekæmpelse af korruption* er i en indledende fase. Korruption er stadig udbredt på mange områder. Der mangler åbenhed om finansieringen af politiske partier og rækkevidden af immunitet, hvilket fortsat er et alvorligt problem. Der er behov for øget politisk opbakning for at styrke og gennemføre lovgivningen til bekæmpelse af korruption. Med hensyn til efterforskningen af valgørehedsorganisationen Deniz Feneri i forbindelse med en sag om svig i Tyskland er en forhenværende leder i det øverste radio- og tv-råd og fire ledende medarbejdere hos tv-kanalen Kanal 7 blevet anholdt.

Tyrkiet er nødt til at skabe resultater med hensyn til efterforskning, sigtelse og domfældelse i korruptionssager.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området *menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal*. Der skal stadig gøres en betydelig indsats på de fleste områder, især med hensyn til ytringsfrihed og religionsfrihed.

Der er med hensyn til *overholdelse af international menneskerettighedslovgivning* gjort visse fremskridt, især i kraft af ratificeringen af den valgfri protokol til FN's konvention mod tortur. Der har i flere år været uklarhed omkring en række reformer. Lovgivningen om menneskerettighedsinstitutioner skal bringes fuldt på linje med FN's principper.

Den positive udvikling inden for forebyggelse af *tortur og mishandling* er fortsat, både hvad angår omfanget og alvoren af mishandling fra politimyndighedernes side. Der er dog stadig tilfælde af overdreven magtmisbrug, især uden for officielle fængsler og arresthuse. Der er fremkommet troværdige påstande om fysisk mishandling, hovedsageligt overdreven magtanvendelse i forbindelse med anholdelser. Der er ikke sket fremskridt med håndteringen af spørgsmålet om *straffrihed*, herunder behandlingen af anlagte sager om påstået mishandling.

Med hensyn til *fængsler* har stigningen i antallet af indsatte medført en alvorlig overbelægning, som vanskeliggør forsøg på at forbedre fængselsforholdene. Det er på høje tid, at der sker en nøje gennemgang af fængslernes klagesystem. Gennemførelsen af den valgfri protokol til FN's konvention mod tortur forventes at kunne være med til at løse nogle af disse spørgsmål. Der skal gøres en særlig indsats for at sikre indsatte adgang til lægehjælp og forbedre vilkårene i forbindelse med frihedsberøvelse af mindreårige.

Med hensyn til *ytringsfrihed* fortsatte den åbne debat om emner, der betragtes som følsomme, såsom kurdiske og armenske anliggender, mindretals rettigheder og kulturelle rettigheder samt militærets rolle. Retten til ytringsfrihed undergraves dog af det store antal retssager og undersøgelser, der er indledt mod journalister, forfattere, akademikere og menneskerettighedsforkæmpere. Dette medfører selv censur, hvilket sammen med det urimelige pres på medierne vækker alvorlig bekymring. Den aktuelle lovgivning garanterer ikke i tilstrækkelig grad ytringsfriheden i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, og den giver domstolene mulighed for at fortolke reglerne restriktivt. Hyppige blokeringer af websteder giver også anledning til alvorlig bekymring. Tyrkisk lovgivning og retspraksis er generelt til hinder for den frie udveksling af oplysninger og synspunkter.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til sikring af *forsamlingsfriheden* i Tyrkiet. Flere demonstrationer, bl.a. i forbindelse med Newroz (det kurdiske nytår) og 1. maj, foregik fredeligt. I landets sydøstlige del og i andre provinser kendte tegnede overdreven magtanvendelse dog demonstrationer vedrørende det kurdiske spørgsmål, studerendes rettigheder og fagforeningsrettigheder og aktiviteter iværksat af styrelsen for videregående uddannelse, YÖK.

Lovgivningen om *foreningsfrihed* er i store træk i tråd med EU's standarder. Der føres stadig en urimelig kontrol med loven, og den fortolkes restriktivt. Der er ikke gjort yderligere for at ændre reglerne om opløsning af politiske partier.

Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til *tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed*. Retten til at praktisere sin religion respekteres generelt. Dialogen med Alevier og de ikke-

muslimske religiøse samfund fortsatte. Medlemmer af mindretalsreligioner trues fortsat af ekstremister. Der skal indføres lovgivning, som er i tråd med den europæiske menneskerettighedskonvention, således at alle ikke-muslimske trossamfund og alevit-samfundet kan fungere frit.

Beskyttelse af *kvinders rettigheder*, fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder og bekæmpelse af vold mod kvinder er fortsat et stort problem. Lovgivningen til sikring af kvinders rettigheder og ligestilling mellem mænd og kvinder er generelt på plads. Der skal gøres en væsentlig indsats for, at lovgivningen bliver en realitet i politisk, social og økonomisk forstand. Lovgivningen er endnu ikke blevet gennemført ensartet i hele landet. Æresdrab, tidlige og arrangerede ægteskaber og hustruvold er stadig et alvorligt problem. Der er behov for mere uddannelse og oplysning om kvinders rettigheder og ligestilling, især inden for politiet.

Med hensyn til *børns rettigheder* er der endnu ikke oprettet tilstrækkeligt mange ungdomsdomstole i overensstemmelse med gældende lovgivning. Børn tilbageholdes ikke kun i det absolut nødvendige tidsrum, og tilbageholdelsen sker ikke under passende forhold. Der skal træffes flere præventive og rehabiliterende foranstaltninger på alle områder, bl.a. uddannelse, bekæmpelse af børnearbejde, sundhed, administrativ kapacitet og koordinering.

Indsatsen for at forbedre situationen for *socialt udsatte personer og/eller handicappede* blev videreført. Der skal fortsat iværksættes tiltag for at øge disse personers deltagelse i det sociale og økonomiske liv.

Der er behov for en større indsats for at bekæmpe *forskelsbehandling*. Der mangler omfattende lovgivning til beskyttelse mod forskelsbehandling.

Der er fortsat mange udfordringer på området *arbejdstagerrettigheder og fagforeningsrettigheder*. Den nuværende lovgivning er ikke i tråd med EU's standarder og ILO's konventioner. Vedvarende uenighed mellem arbejdsmarkedets parter og utilstrækkelig politisk vilje har forhindret fremskridt på dette område.

Med hensyn til *ejendomsrettigheder* gør en ny lov om ændring af foreningsloven fra 2008 det lettere at tilbagegive fast ejendom til ikke-muslimske religiøse samfund.

Tyrkiet har fortsat en streng tilgang til *mindretal*. Sproglige, kulturelle og grundlæggende rettigheder overholdes endnu ikke fuldt ud i overensstemmelse med europæiske standarder. Tyrkiet skal gøre en yderligere indsats for at øge tolerancen og fremme integrationen af mindretal. Der er stadig ikke sket en gennemgribende revision af den eksisterende lovgivning og etableret beskyttelsesmekanismer eller specifikke instanser til bekæmpelse af racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance.

Tyrkiet har gjort fremskridt på området *kulturelle rettigheder*, især med hensyn til brug af andre sprog end tyrkisk på alle nationale radio- og tv-stationer og brug af flere sprog hos de kommunale myndigheder. Åbningen af et kurdisk sprog- og litteraturinstitut på universitetet Muş Alparslan er blevet godkendt. Der er stadig restriktioner forbundet med brug af andre sprog end tyrkisk i det politiske liv, ved kontakt med offentlige myndigheder og i fængsler. Lovgivningen om brug af andre sprog end tyrkisk giver mulighed for en restriktiv fortolkning, og gennemførelsen af lovgivningen er fortsat ikke konsekvent i hele landet.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *romaer*, navnlig med ændring af lovgivningen om forskelsbehandling. Der er ingen overordnet politik for håndtering af romaernes situation.

Med hensyn til det *østlige og sydøstlige Tyrkiet* blev der ikke fulgt op på den demokratiske åbning i 2009. Fængslingen af folkevalgte politikere og menneskerettighedsforkæmpere vækker bekymring. Sandheden om henrettelser uden rettergang og tortur i det sydøstlige Tyrkiet i 1980'erne og 1990'erne er endnu ikke kommet frem under en behørig domstolsbehandling. Landminer og landsbyvagtsystemer vækker fortsat bekymring.

Antallet af terrorangreb er steget. PKK står på EU's liste over terrororganisationer.

Der ydes fortsat kompensation til *internt fordrevne*. Det er endnu ikke blevet undersøgt, hvor effektiv ordningen generelt er. Der er endnu ikke udarbejdet en national strategi, der kan forbedre afhjælpningen af internt fordrevnes behov. Trods visse forbedringer betyder det forhold, at der ikke findes overordnede regler for flygtninge og asylsøgere, at det er vanskeligt at tilbyde dem en passende behandling. De generelle vilkår i opholdscentre for udlændinge skal forbedres yderligere.

Med hensyn til *regionale spørgsmål og internationale forpligtelser* støtter Tyrkiet fortsat forhandlingerne i FN's generalsekretærs regi mellem lederne for de to samfund på Cypern for at finde en sammenhængende løsning på *Cypernproblemet*. Trods Rådets og Kommissionens gentagne opfordringer har Tyrkiet dog stadig ikke opfyldt sin forpligtelse til fuldt ud og uden diskrimination at gennemføre tillægsprotokollen til associeringsaftalen og har heller ikke fjernet alle hindringer for frie varebevægelser som omhandlet i Det Europæiske Fællesskabs og dets medlemsstaters erklæring af 21. september 2005 og i Rådets konklusioner, bl.a. konklusionerne fra december 2006 og december 2010. Der har ikke været nogen fremskridt hen mod en normalisering af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern.

Med hensyn til *forbindelserne til Grækenland* videreføres indsatsen for at forbedre de bilaterale forbindelser. De bilaterale sonderende drøftelser fortsætter. Grækenland har talrige gange officielt klaget over Tyrkiets vedvarende krænkelse af Grækenlands territorialfarvande og luftrum, bl.a. overflyvninger over græske øer.

Tyrkiet har i høj grad styrket kontakten til *Vestbalkan* og udtrykt klart ønske om at fremme fred og stabilitet i regionen.

Tyrkisk **økonomi** oplever i øjeblikket et solidt opsving. De offentlige finanser er i bedring, og der er stigende tillid til en vedvarende forandring af landets økonomiske perspektiver og stabilitet. Den hurtige økonomiske ekspansion, som er drevet af en kraftig indenlandsk efterspørgsel, har dog medført markante og øgede eksterne ubalancer, som er en trussel mod den makroøkonomiske stabilitet.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** er Tyrkiet en fungerende markedsøkonomi. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU på mellemlang sigt, forudsat at det fremskynder gennemførelsen af sit omfattende program for strukturreformer.

Økonomien voksede hurtigt i 2010 og i første halvår 2011. Sammen med den høje vækst i BNP gjorde en kraftig beskæftigelsesvækst det muligt at nedbringe arbejdsløsheden. Det har navnlig på grund af højere konjunkturbetingede indtægter og en lavere investeringsbyrde været muligt at fastholde konsolideringen af de offentlige finanser. Den finansielle sektor har været stærk takket være tidligere reformer, og retssystemet fungerer fortsat relativt godt. Desuden kan den nye lov om kontrol med statsstøtte og tilsynsmyndighedens arbejde muligvis øge gennemsigtigheden og reducere omfanget af statsstøtte. Markedskræfternes frie spil er en realitet. Privatiseringen har taget fart. EU er fortsat Tyrkiets vigtigste handelspartner og investor.

Underskuddet på handelsbalancen og på de løbende poster har dog været stigende, og der er nu markante eksterne ubalancer. Pengepolitikken har kun i lille udstrækning kunnet tøjle kreditvæksten, som sammen med høje råvarepriser fortsat er med til at øge Tyrkiets stigende underskud på de løbende poster. Der sættes i øjeblikket ind finanspolitisk for at sikre økonomien en blød landing og lette den byrde, der ligger på pengepolitikken, og i den forbindelse er bl.a. banktilsynsmyndigheden ved at udvikle specifikke og målrettede forsigtighedsforanstaltninger på mikroplan. Tyrkiets evne til internationalt at konkurrere på pris og omkostninger er blevet en anelse dårligere. Inflationen er begyndt at stige, primært på grund af pres på efterspørgslen efter energi og fødevarer, den kraftige økonomiske fremgang og højere administrationsgebyrer. Der afventes en mere målrettet gennemførelse af strukturreformerne. Der er kun iværksat beskedne tiltag for at øge den finanspolitiske gennemsigtighed og tøjle finanspolitikken, selv om sådanne tiltag kunne være med til at øge markedernes tillid til Tyrkiet. Det er fortsat vanskeligt at trække sig tilbage fra markedet, og konkursprocedurerne er stadig relativt omstændelige.

Tyrkiet har fortsat forbedret sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Der er gjort fremskridt på de fleste områder. Tilpasningen af lovgivningen er fremskreden på visse områder, f.eks. frie varebevægelser, konkurrencepolitik og statsstøtte, energi, den økonomiske og monetære politik, virksomheds- og industripolitik, forbrugerbeskyttelse, statistikker, transeuropæiske net og videnskab og forskning. Der skal fortsat gøres en indsats for at tilpasse lovgivningen på områder som miljø, offentlige indkøb, fri udveksling af tjenesteydelser, socialpolitik og beskæftigelse og beskatning. Håndhævelsen skal styrkes på områder som intellektuelle ejendomsrettigheder og bekæmpelse af hvidvaskning af penge. Med hensyn til toldunionen og eksterne forbindelser skal tilpasningen af lovgivningen færdiggøres, navnlig hvad angår den generelle præferenceordning. Der er fortsat ikke sat ind over for en række længerevarende handelsforstyrrelser. Det er afgørende, at Tyrkiet fuldt ud overholder sine forpligtelser i henhold til toldunionen. Det er på de fleste områder vigtigt, at Tyrkiet forbedrer sin administrative kapacitet til at overholde gældende EU-ret.

Tilpasningen af lovgivningen om *frie varebevægelser* er fremskreden, men der er kun gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden. Tekniske handelsbarrierer forhindrer fortsat frie varebevægelser, hvilket er i strid med Tyrkiets forpligtelser i henhold til toldunionen. Der er stort set ikke registreret fremskridt på området *arbejdskraftens frie bevægelighed*, hvor det forberedende arbejde med henblik på anvendelse af EU-retten stadig er i startfasen. Tilpasningen af lovgivningen på områderne *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser* befinder sig også stadig i startfasen. Der er ikke registreret fremskridt på områderne *etableringsret, fri udveksling af tjenesteydelser på tværs af grænserne, posttjenester og gensidig anerkendelse af faglige kvalifikationer*. Med hensyn til *fri bevægelighed for kapital* har Tyrkiet gjort visse fremskridt, især hvad angår kapitalbevægelser og betalinger. Der er ikke gjort fremskridt med den gradvise liberalisering af udlændinges køb af fast ejendom, som fortsat hindres på forskellige vis. Der er fortsat restriktioner for kapitalbevægelser i en række sektorer, bl.a. for direkte investeringer fra EU. Lovgivningen til bekæmpelse af terrorisme er stadig ufuldstændig, og Den Finansielle Aktionsgruppe har blacklistet Tyrkiet på grund af landets manglende strategier på området.

Der kan meldes om begrænsede fremskridt på området *offentlige indkøb*. De institutionelle rammer er på plads, men den administrative kapacitet skal forbedres. Der er udarbejdet et udkast til en tilpasningsstrategi, som indeholder en handlingsplan med faste tidsfrister, men den er endnu ikke vedtaget. Tyrkiet fastholder stadig undtagelsesbestemmelser, som er i strid med gældende EU-ret. Landet skal i større udstrækning tilpasse sin lovgivning om navnlig offentlig forsyning, koncessioner og offentlig-private partnerskaber. Med hensyn til

selskabsret er der registreret markante fremskridt efter vedtagelsen af den nye tyrkiske handelslov, som ventes at fremme åbenhed, gennemsigtighed og overholdelsen af internationale regnskabs- og revisionsstandarder. De retlige og institutionelle rammer for revision er endnu ikke på plads, og handelsrettens kapacitet skal fortsat styrkes. Tilpasningen af lovgivningen om *intellektuel ejendomsret* er relativt fremskreden, men håndhævelsen er stadig dårlig. Den arbejdsgruppe vedrørende intellektuel ejendomsret, som for nylig blev oprettet i samarbejde med Kommissionen, beskæftiger sig med et vigtigt element i tiltrædelsesforhandlingerne. Ajourførte lovforslag om intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder, herunder forebyggende strafferetlige sanktioner, er endnu ikke blevet vedtaget. Koordineringen og samarbejdet mellem de forskellige interesserede parter og offentlige myndigheder på området er afgørende, og det samme gælder generelle oplysningskampagner om risikoen ved at krænke intellektuelle ejendomsrettigheder.

På området *konkurrencepolitik* har Tyrkiet opnået gode resultater med tilpasningen af lovgivningen om kartel- og fusionskontrol. Konkurrencemyndigheden håndhæver effektivt konkurrencereglerne og er tilstrækkeligt uafhængig. Der er gjort gode fremskridt på statsstøtteområdet. Navnlig er der nu oprettet en myndighed for statsstøttekontrol. En række større statsstøtteordninger er dog endnu ikke blevet tilpasset toldunionens regler.

Der er gjort nye fremskridt på området *finansielle tjenester*. Navnlig har banktilsynsmyndigheden truffet foranstaltninger, der skal styrke den finansielle stabilitet. Generelt er tilpasningen af lovgivningen til gældende EU-ret, især i forsikringssektoren, dog endnu ikke afsluttet. Der kan med hensyn til *informationssamfund og medier* meldes om visse fremskridt på området elektronisk kommunikation og om gode fremskridt med den audiovisuelle politik.

Der er registreret visse fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Der er gjort markante fremskridt med gennemførelsen af programmet for udvikling af landdistrikter under IPA (IPARD), hvilket har betydet, at Kommissionen har besluttet at overdrage forvaltningen af EU-midler på området til Tyrkiet. Der er ligeledes gjort store fremskridt med forberedelserne forud for anden fase af IPARD-programmet. Landbrugsstøttepolitikken afviger væsentligt fra den fælles landbrugspolitik, og der er stadig ingen strategi for, hvordan den kan tilpasses. Det er ikke lykkedes fuldt ud at fjerne hindringer for import af oksekød, hvilket er en alvorlig svaghed. Med hensyn til *fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik* er der opnået fremskridt hen mod gennemførelsen af EU-rettens bestemmelser på området. Omstruktureringen af ministeriet for landbrug og udvikling af landdistrikter er et positivt skridt til styrkelse af det offentlige kontrolsystem. Det generelle kontrolsystem er fortsat ikke fuldt i overensstemmelse med gældende EU-ret. Der skal gøres en betydelig indsats på dyresundhedsområdet og for at sikre, at virksomheder i landbrugsfødevarerindustrien overholder EU's hygiejneregler og strukturelle krav. På *fiskeriområdet* er der gjort visse fremskridt overordnet set. Der er navnlig gjort visse fremskridt med oprettelsen af administrative strukturer og styring af ressourcer og flåder. Tyrkiet forventes at gøre yderligere fremskridt på andre områder, bl.a. inspektion og kontrol.

Der er gjort visse fremskridt med tilpasningen af lovgivningen for *transportsektoren*, undtagen for jernbanesektoren. Tilpasningen af lovgivningen på sø- og landtransportområdet er fortsat fremskreden, og luftfarten følger efter om end i et langsommere tempo. Den manglende kommunikation mellem flyvekontrolcentre i Tyrkiet og Republikken Cypern er stadig et alvorligt anslag mod luftfartssikkerheden. På søtransportområdet ventes den frivillige revisionsordning for medlemmerne af Den Internationale Søfartsorganisation at få en positiv

indflydelse på Tyrkiets tiltrædelse af internationale konventioner. Gennemførelseskapaciteten er begrænset, især hvad angår transport af farligt gods med lastvogn og skib.

I *energisektoren* har fremskridtene været blandede. Der er gjort gode fremskridt med hensyn til det indre marked for elektricitet og med vedvarende energi. Der skal navnlig træffes foranstaltninger for at sikre de højst mulige standarder for nuklear sikkerhed og sikkerhedskontrol og ikkespredning. Der skal også gøres en større indsats for at garantere forsyningssikkerheden, udvikle gassektoren og forbedre energieffektiviteten.

På *beskatningsområdet* er der sket begrænsede fremskridt med tilpasningen af lovgivningen, navnlig med at afskaffe diskriminerende praksis for beskatning af tobak. Forhøjelsen af punktafgiften på alkohol er i strid med den handlingsplan, som Kommissionen og Tyrkiet var nået til enighed om. Det er afgørende, at diskriminerende beskatningspraksis afskaffes, hvis der skal gøres yderligere fremskridt inden for dette kapitel. Der kan ikke meldes om fremskridt med hensyn til direkte beskatning.

Tyrkiet har gjort visse fremskridt med hensyn til *den økonomiske og monetære politik*. Centralbanken har vedtaget en ny tværgående politik, der skal sikre finansiel stabilitet og en lavere rente og samtidig øge reservekravene til banksektoren. Tyrkiets tilpasning af lovgivningen til EU-rettens bestemmelser om økonomisk og monetær politik er ikke afsluttet. Den manglende tilpasning vedrører centralbankens fulde uafhængig og forbuddet mod den offentlige sektors privilegerede adgang til finansielle institutioner. Generelt er tilpasningen på området fremskreden.

Der er gjort gode fremskridt på *statistikområdet*, hvor tilpasningen til EU-retten generelt er fremskreden. Der skal gøres yderligere fremskridt, især med hensyn til nationalregnskabsstatistikker og landbrugsstatistikker.

Tyrkiet har gjort begrænsede fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Der var tegn på forbedring af den administrative kapacitet. De forfatningsmæssige ændringer af fagforeningsrettigheder har ikke ført til yderligere ændringer af den lovgivning, som skal sikre fulde fagforeningsrettigheder i overensstemmelse med EU's standarder og ILO's konventioner. Det er fortsat vigtigt, at få nedbragt det store omfang af sort arbejde og øge kvinders beskæftigelsesfrekvens. Arbejdslovens anvendelsesområde er fortsat begrænset. Håndhævelsen af lovgivning om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen skal styrkes. Fattigdomsrisikoen er fortsat meget høj, især for landbefolkningen og børn. Der er endnu ikke vedtaget lovgivning med henblik på oprettelse af et ligestillingsorgan.

Tyrkiet har gjort yderligere fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*, hvor landet fastholder en tilstrækkelig grad af tilpasning til EU-retten. Fremskridtene vedrører vedtagelsen af en strategi- og handlingsplan for erhvervslivet for perioden 2011-2014, en større udbredelse af virksomheds- og industripolitiske instrumenter, vedtagelsen af sektorielle strategier og tilpasning af bekæmpelsen af forsinket betaling i forbindelse med handelstransaktioner.

Tyrkiet har gjort fremskridt på området *transeuropæiske net (TEN)*, især på transportområdet. Der skal gøres en yderligere indsats for at sikre pålidelige transportdata. Der kan også meldes om visse fremskridt med de transeuropæiske net på energiområdet.

Der er gjort visse fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. Der er opstået forsinkelser i forbindelse med oprettelsen af de organer, der skal overtage ansvaret for den finansielle forvaltning og kontrol med førtiltrædelsesmidler

på området. Selv om den institutionelle ramme for anvendelse af førtiltrædelsesmidler er endeligt fastlagt, og den administrative kapacitet er blevet forbedret, er det nødvendigt at styrke denne kapacitet yderligere og forbedre koordineringen mellem alle relevante institutioner for at fremskynde gennemførelsen.

Der er generelt gjort fremskridt på området *retsvæsen*.

Der er med hensyn til *korruptionsbekæmpelse* gjort begrænsede fremskridt med gennemførelsen af strategien og handlingsplanen for bekæmpelse af korruption. Den manglende åbenhed omkring finansieringen af politiske partier og rækkevidden af immunitet er fortsat et alvorligt problem. Tyrkiet er nødt til at skabe resultater med hensyn til efterforskning, sigtelse og domfældelse.

Der er opnået blandede fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Det er fortsat vigtigt at få vedtaget loven om udlændinge og international beskyttelse for at sikre et ordentligt retsgrundlag for et effektivt asyl- og migrationsforvaltningssystem og for at beskytte indvandreres og flygtninges rettigheder. Der er kun registreret begrænsede fremskridt på området strafferetligt og civilretligt samarbejde. Der kan meldes om visse fremskridt med narkotikabekæmpelsen og bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Der er gjort begrænsede fremskridt på området politisamarbejde og terrorbekæmpelse. Der er opnået begrænsede fremskridt med visumpolitikken og toldsamarbejdet. Der er registreret meget begrænsede fremskridt på området grænseforvaltning, hvor de vigtigste spørgsmål er vedtagelsen af en lov om oprettelse af et nyt grænsesikkerhedsagentur og samarbejdet mellem agenturer. Tyrkiet er fortsat et vigtigt transit- og destinationsland for ulovlige indvandrere. Der skal gøres en indsats for at forebygge ulovlig indvandring og tilbagetage ulovlige indvandrere.

Tyrkiet er godt forberedt til EU-medlemskab på området *videnskab og forskning*. Der er gjort gode fremskridt med at integrere landet i det europæiske forskningsrum, og det går også godt fremad med forberedelserne til deltagelse i programmet Innovation i EU. Generelt deltager Tyrkiet i større udstrækning i EU's syvende forskningsrammeprogram og har i stigende grad opnået resultater, men der skal gøres en yderligere indsats for at opfylde kvalitetskravet og de konkurrencemæssige vilkår for deltagelse i EU's forskningsprogrammer.

Med hensyn til *uddannelse og kultur* er der sket visse fremskridt, især på *uddannelsesområdet*. Der er fortsat voksende interesse for fællesskabsprogrammer. Der er sket visse fremskridt på kulturområdet, men ikke med tilpasning af lovgivningen.

På *miljøområdet* har Tyrkiet gjort gode fremskridt med affaldshåndtering, men kun begrænsede fremskridt med horisontal lovgivning, luftkvalitet og kontrol og risikostyring af industriforurening. Tyrkiet har gjort meget begrænsede fremskridt med hensyn til vandkvalitet, kemikalier og administrativ kapacitet. Der kan ikke meldes om fremskridt med naturbeskyttelse. Vedrørende *klimaændringer* har Tyrkiet gjort begrænsede fremskridt med hensyn til oplysning om EU's klimamål, men der er endnu ikke udformet en mere slagkraftig og ambitiøs klimapolitik, hverken på nationalt eller internationalt plan. Det er nødvendigt at styrke den administrative kapacitet.

Der kan meldes om visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. De reviderede rammelove om forbrugerbeskyttelse og generel produktsikkerhed er endnu ikke blevet vedtaget. Hvis markedsovervågningen skal forbedres, er det nødvendigt at tilføre området yderligere finansielle og menneskelige ressourcer, og samarbejdet med forbrugerpolitiske ngo'er skal styrkes. På folkesundhedsområdet har Tyrkiet endnu ikke

færdiggjort tilpasningen af lovgivningen eller opbygget den administrative kapacitet, der er nødvendig for at forbedre lovgivningens håndhævelse og befolkningens sundhedstilstand og sikkerhed.

Tyrkiets tilpasning af *toldlovgivningen* er fremskreden, takket være toldunionen med EU. De toldfri butikker, som findes ved grænseovergangene, og kravene til importører af produkter, som er i fri omsætning i EU, om at fremsende oprindelsesoplysninger i et givet format inden toldklarering er ikke i tråd med toldunionen. Lovgivningen om frie zoner, overvågning og toldkontingenter er endnu ikke blevet tilpasset. En forbedret risikobaseret kontrol og forenklede procedurer ventes at kunne fremme lovlig handel og reducere omfanget af fysisk kontrol. Intellektuelle ejendomsrettigheder håndhæves fortsat ikke effektivt ved toldstederne, og der findes ingen foranstaltninger til håndtering af kopivarer.

Tyrkiet er takket være toldunionen nået langt med tilpasningen af lovgivningen på området *eksterne forbindelser*. Der er fortsat visse uoverensstemmelser, bl.a. angående den generelle præferenceordnings geografiske dækning.

Tyrkiet har fortsat tilpasningen til EU's *fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik*. Generelt tilpassede Tyrkiet sig færre FUSP-erklæringer i rapporteringsperioden, og Tyrkiet tilpassede sig ikke EU's restriktive foranstaltninger over for Iran, Libyen og Syrien. Tyrkiet har ønsket en dialog og høring med EU om forskellige udenrigspolitiske spørgsmål. Tyrkiet har gjort en indsats for at normalisere forholdet til sine nabolande, bl.a. Irak, inklusive den kurdiske regionale regering. Der er ikke sket fremskridt med hensyn til normaliseringen af forholdet til Armenien. Forholdet til Israel er blevet forværret yderligere efter hændelsen med nødhjælpskonvojen til Gaza i 2010. Tyrkiet har efter offentliggørelsen af en uvildig FN-rapport nedprioriteret forbindelserne til Israel og ophævet militære aftaler med landet.

Tyrkiet bidrager fortsat til FSFP og ønsker at blive mere involveret i FSFP-aktiviteter. Der er endnu ikke fundet en løsning med hensyn til et EU-NATO-samarbejde, som omfatter alle EU-medlemsstater og rækker ud over Berlin plus-ordningen. Tyrkiet har ikke tilpasset sig EU's holdning til deltagelse i Wassenaar-arrangementet.

Der kan meldes om visse fremskridt på området *finanskontrol*, hvor tilpasningen af lovgivningen allerede er ret fremskreden. Gennemførelsesbestemmelserne til loven om offentlig finansiel forvaltning og finanskontrol er trådt i kraft. Strategidokumentet og handlingsplanen for offentlig intern finanskontrol skal revideres. Vedtagelsen af loven om den tyrkiske revisionsret var et vigtigt skridt hen mod en yderligere tilpasning af den eksterne revision til internationale standarder på området. Det tyrkiske organ for samarbejde om bekæmpelse af svig skal fortsat styrke sin koordineringsfunktion, sin operationelle uafhængighed og sit operationelle netværk.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. De administrative forberedelser med henblik på oprettelse af ordningen for egne indtægter befinder sig i en meget tidlig fase.

Island

Island opfylder fortsat de **politiske kriterier**. Island er et fungerende demokrati med stærke institutioner og dybt rodfastede traditioner for repræsentativt demokrati. Landets retssystem er af en høj standard, og Island styrker løbende sin i forvejen høje beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

Koalitionsregeringen er blevet sat på prøve ved adskillige lejligheder, men den er forblevet stabil. Den indenrigspolitiske situation er kendetegnet ved divergerende meninger blandt politikerne og i befolkningen om udsigten til EU-medlemskab. Der er iværksat oplysningskampagner, der skal fremme en saglig debat om Islands tiltrædelsesproces.

Både regering og parlament fungerer fortsat godt. Der blev i april 2011 oprettet et forfatningsråd, der skal revidere forfatningen og fremsætte forslag til forfatningsændringer. Der er også udarbejdet lovgivning, som skal gøre parlamentet og den offentlige forvaltning endnu mere effektiv.

Der kan meldes om gode fremskridt med den videre gennemførelse af det særlige undersøgelsesudvalgs anbefalinger vedrørende finanskrisens politiske og administrative konsekvenser. Rigsretten blev i overensstemmelse med disse anbefalinger nedsat i marts 2011 for at træffe afgørelse i en sag mod den forhenværende statsminister. Det førte til, at han i maj 2011 blev tiltalt for grov uagtsomhed. Den særlige anklagemyndighed fortsatte sit arbejde på effektiv vis. Den undersøgte talrige sager om ulovlig forretningspraksis i banksektoren, hvilket førte til flere anholdelser.

Der er gjort yderligere fremskridt med at styrke retsvæsenets effektivitet og korruptionsbekæmpelsen. Der blev udpeget en række dommere i henhold til bestemmelserne i den ændrede domstolslov, og FN-konventionen mod korruption blev ratificeret i februar 2011. Med hensyn til interessekonflikter er Island begyndt at udvikle særlige adfærdskodekser for ministre og for bestemte stillingstyper.

Island værner fortsat om grundlæggende rettigheder, herunder økonomiske og sociale rettigheder. Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal er endnu ikke blevet ratificeret.

Den islandske **økonomi** er langsomt ved at komme sig oven på finanskrisen og den alvorlige og langvarige recession, som fulgte efter, men vækstudsigterne er stadig usikre, eftersom husholdningerne og virksomhederne fortsat er plaget af stor gæld. De økonomiske politikker havde fortsat fokus på stabilisering og var solidt forankret i den vellykkede gennemførelse af et IMF-program. Den stigende inflation fik for nylig centralbanken til at hæve renten, mens finanspolitikken var holdholdsvist lempelig. Den udgiftsbaserede tilpasning af finanspolitikken, som skal bringe den offentlige gæld ned på et holdbart niveau, er fortsat en udfordring. Arbejdsløsheden er høj, særlig blandt unge og langtidsledige. Trods fremskridt med omstrukturering af banksektoren lider økonomien stadig under en dårligt fungerende finanssektor, og afskaffelsen af kapitalkontrol er en stor udfordring.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** kan Island betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Svagheder i finanssektoren og restriktioner for kapitalbevægelser står dog stadig i vejen for en effektiv ressourcefordeling. Island forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på mellemlang sigt, såfremt landet fortsætter sine bestræbelser på at rette op på eksisterende strukturelle svagheder gennem passende makroøkonomiske politikker og strukturreformer.

Politiksammenlægningen, som har stort fokus på at stabilisere valutakursen og konsolidere budgettet, har været med til at genskabe en større grad af makroøkonomisk stabilitet. Som reaktion på handelsoverskuddene og den stigende valutakurs sænkede Centralbanken den ledende rente yderligere i andet halvår 2010, men foretog i august 2011 en moderat stramning af pengepolitikken som reaktion på en svagere valuta og en markant stigning i den årlige inflation. Der gøres fortsat en indsats for at øge de offentlige indtægter og gennemføre

besparelser. Der blev i lyset af den store offentlige gæld truffet foranstaltninger, der skal mindske refinansieringsrisici og styrke lokalforvaltningernes finansielle stilling. Valutareserven steg fortsat, og nylige overslag fra centralbanken peger i retning af en mere håndterbar ekstern gældssituation. Der blev iværksat nye tiltag, som skal fremskynde omlægningen af gælden i den private sektor. Der er vedtaget en revideret strategi, som skal lette presset på betalingsbalancens kapitalposter, men den er vanskelig at gennemføre. Arbejdsmarkedet er stadig fleksibelt, og erhvervsfrekvensen er forholdsvis høj. Landets infrastruktur er grundlæggende god, der er rigelige naturressourcer, og befolkningen er generelt veluddannet.

De makrofinansielle risici er dog fortsat forhøjede. Den indenlandske efterspørgsel er steget, men opsvinget er overvejende baseret på midlertidige foranstaltninger, som fremmer privatforbruget. Der er fortsat risici og uvished forbundet med kilderne til fremtidig vækst og vækstens holdbarhed. Den finansielle sektor lider stadig under aktivernes ringe kvalitet, og den uafsluttede omlægning af gælden i den private sektor står i vejen for en effektiv finansiel formidling. Den offentlige gæld er steget til over 90 % af BNP. Indsatsen for at sikre budgetkonsolideringen har været noget afslappet, og der er fortsat behov for markante besparelser på det offentlige budget, hvis den langvarige holdbarhed skal sikres. Der er budgetrisici forbundet med store eventualforpligtelser og det uløste problem med Icesave. Arbejdsmarkedet er fortsat hårdt ramt af den alvorlige recession, som fulgte i kølvandet på krisen, med en for landet historisk høj arbejdsløshedsprocent, særlig blandt unge og de mange langtidsledige. Vækst, investeringer og udvikling hæmmes af svagheder i erhvervs klimaet, f.eks. store barrierer for adgang til markedet i visse sektorer. Erhvervsstrukturen er stadig ikke særlig varieret.

Ligesom i den første statusrapport er Islands evne til at **påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** blevet vurderet i lyset af landets deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) og under hensyntagen til de undtagelser, som Island i den forbindelse er omfattet af, samt EU-lovgivning, der falder uden for EØS-samarbejdet. Islands evne til at overholde kravene i gældende EU-ret er generelt stadig god, bl.a. på grund af landets deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Der er endnu ikke fundet en løsning i sagen om Icesave. Trods forhandlingsindsatsen blev den nye lov om vilkår og betingelser for tilbagebetaling af lånet til Det Forenede Kongerige og Nederlandene forkastet ved en folkeafstemning i april 2011. Regeringen bekræftede, at resultatet af folkeafstemningen ikke ville påvirke påbegyndelsen af betalingerne til Det Forenede Kongerige og Nederlandene, som efter planen skal starte i slutningen af 2011. Regeringen svarede i maj 2011 på EFTA-Tilsynsmyndighedens åbningskrivelse af maj 2010. EFTA-Tilsynsmyndigheden indledte i juni 2011 anden fase af overtrædelsesproceduren og fremsatte en begrundet udtalelse. Konklusionen i udtalelsen er præcis den samme som i åbningskrivelsen, nemlig at Island har handlet i strid med direktivet om indskudsgarantiordninger. Europa-Kommissionen er enig i EFTA-Tilsynsmyndighedens juridiske analyse. Islands regering besvarede EFTA-Tilsynsmyndighedens begrundede udtalelse i slutningen af september. Tilsynsmyndigheden undersøger nu svaret i detaljer, inden den beslutter, om den skal foretage sig yderligere i sagen. Der er foreløbig ikke fundet en løsning i sagen om Icesave.

Forberedelserne med henblik på at opfylde medlemskabsforpligtelserne fortsatte, om end i relativt langsomt tempo, både på områder, der delvist er omfattet af EØS-samarbejdet, og inden for kapitler, som ikke er omfattet af EØS-samarbejdet. Island følger og anvender i store træk gældende EU-ret på de områder, der er omfattet af EØS-samarbejdet, f.eks. frie

varebevægelser, arbejdskraftens frie bevægelighed, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, fri bevægelighed for kapital, offentlige indkøb, selskabsret, intellektuel ejendomsret, konkurrencepolitik, finansielle tjenesteydelser og informationssamfund og medier.

Det fremgår af statusrapporten, at følgende områder kan forventes at volde problemer i forbindelse med tiltrædelsesprocessen: finansielle tjenesteydelser, landbrug og udvikling af landdistrikter, miljø, fiskeri, fri bevægelighed for kapital samt fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, beskatning og told.

Der bør med hensyn til den administrative kapacitet lægges vægt på at sikre, at de menneskelige og finansielle ressourcer er og forbliver til rådighed med henblik på de nødvendige forberedelser, der er forbundet med EU-tiltrædelsesprocessen.

Island overholder forsat nøje EU-rettens bestemmelser om *frie varebevægelser*. Der kan dog ikke meldes om nye islandske lovgivningstiltag vedrørende horisontale foranstaltninger og produktlovgivning efter den "gamle metode". På en række områder, hvor der er vedtaget ny EU-lovgivning, er gennemførelsen i islandsk ret endnu ikke afsluttet.

Islands lovning er i høj grad tilpasset EU-rettens bestemmelser om *arbejdskraftens fri bevægelighed*.

Lovgivningen om *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser* er generelt i tråd med EU-retten, dog med undtagelse af direktivet om posttjenester. Island meddelte i juli 2011, at landet havde gennemført servicedirektivet.

Island anvender med visse undtagelser EU-rettens bestemmelser om *fri bevægelighed for kapital*. Eftervirkningerne af finanskrisen betyder dog, at Island stadig anvender kapitalkontrol, som vil skulle afskaffes inden tiltrædelse af EU.

På området *offentlige indkøb* har Island i store træk tilpasset sig gældende EU-ret. Der er endnu ikke sket en tilpasning på områderne afhjælpende foranstaltninger og offentlige indkøb af forsvarsmateriel.

Island har allerede i høj grad tilpasset sig og anvender en væsentlig del af EU-rettens bestemmelser på området *selskabsret*. Der er dog endnu ikke sket en fuld tilpasning til regnskabsstandarderne og de internationale revisionsstandarder.

Island har i høj grad tilpasset sig EU-rettens bestemmelser om *intellektuel ejendomsret* og har den nødvendige administrative kapacitet til at gennemføre dem. Der skal gennemføres en omfattende håndhævelsespolitik.

Island har i høj grad tilpasset sin lovgivning på området *konkurrencepolitik*. Kontrollen med de statsstøtteforanstaltninger, der blev indført som reaktion på finanskrisen, er tilfredsstillende.

Der skal gøres en yderligere indsats for at gennemføre EU-retten på området *finansielle tjenester*, og der skal navnlig sikres en effektiv håndhævelse af lovgivningen og et passende tilsyn med sektoren. Der er endnu ikke fundet en løsning i sagen om Icesave.

Der er stadig visse mangler i forbindelse med gennemførelsen af EU-retten på området *informationssamfund og medier*.

Islands politik på området *landbrug og udvikling af landdistrikter* er generelt ikke i tråd med gældende EU-ret, og der skal indføres en passende administrativ ramme for gennemførelse.

Dele af Islands lovgivning og administrative rammer er ikke i tråd med gældende EU-ret på området *fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik*. Der skal gøres en særlig indsats for at rette op på de tilbageværende mangler i forhold til EU's lovgivning om levende dyr, plantebeskyttelsesmidler og nye fødevarer.

På *fiskeriområdet* har Island hverken påbegyndt tilpasningen til EU-retten eller indført de mekanismer, der skal anvendes i forbindelse med gennemførelse og overvågning af EU-støtteforanstaltninger. De nuværende og fortsat gældende restriktioner for udenlandske investeringer i fiskeri er ikke i tråd med EU-retten.

Der er sket visse fremskridt på *transportområdet*, navnlig inden for vej- og søtransport. Der er dog stadig flere områder, hvor Island skal gennemføre EU-lovgivning i national ret.

Lovgivningen om *energi* er stadig stort set i tråd med EU-retten, med undtagelse af bestemmelserne om oliebeholdninger, tilsynsmyndighedens uafhængighed og energieffektivitet.

Islands *skattelovgivning* er delvist tilpasset EU-retten. Der skal udvikles en strategi for it-sammenkobling og interoperabilitet med EU's it-skattesystemer.

Med hensyn til *den økonomiske og monetære union* er tilpasningen til gældende EU-ret fortsat uafsluttet, og de administrative strukturer på området skal styrkes yderligere.

Der skal udarbejdes flere *statistikker* efter EU's metoder, især statistikker vedrørende virksomheder, arbejdsmarkedet og landbrug.

Island anvender og gennemfører fortsat en væsentlig del af EU-retten på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Der er endnu ikke udarbejdet et udkast til en helhedsstrategi for beskæftigelse.

Island er kommet langt med forberedelserne på området *virksomheds- og industripolitik*. SMV'ers adgang til finansiering er stadig påvirket af finanskrisen.

Island fastholder et godt tilpasningsniveau med hensyn til EU-standarder vedrørende transeuropæiske net.

På området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter* har Island endnu ikke udpeget de institutioner, der skal stå for gennemførelsen af samhørighedspolitikken.

Det forberedende arbejde på området *retsvæsen og grundlæggende rettigheder* er stadig godt i gang. Der er gjort nye fremskridt med styrkelsen af retsvæsenets uafhængighed og de politiske rammer for korruptionsbekæmpelse. Der er behov for større kontrol med gennemførelsen af disse foranstaltninger. Lovgivningen om borgernes rettigheder og databeskyttelse er endnu ikke i overensstemmelse med EU-retten.

Island anvender fortsat Schengenaf-talen og er nået langt med tilpasningen til EU-rettens bestemmelser på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Der skal stadig gøres en indsats for at ratificere og gennemføre internationale instrumenter.

Island er nået langt med sine forberedelser til tiltrædelse af EU og integrering i det *europæiske forskningsrum*.

Island fastholder sin allerede høje grad af tilpasning på området *uddannelse og kultur*.

Der er gjort visse fremskridt med at styrke de lovgivningsmæssige og administrative rammer for *miljø og klimaændringer*. Der er endnu ikke sikret fuld overensstemmelse med gældende EU-ret på området naturbeskyttelse og vandkvalitet. Island skal gradvist tilpasse sig EU's holdninger i internationale fora og ratificere de resterende multilaterale aftaler på området.

Island har opnået et godt tilpasningsniveau med hensyn til EU-retten på området *sundhed og forbrugerbeskyttelse*. Der skal dog gøres en yderligere indsats på forbrugerbeskyttelsesområdet.

Toldlovgivningen er fortsat delvist i tråd med EU-retten. Der skal stadig gøres en markant indsats for at tilpasse lovgivningen, især på områderne toldforskrifter, toldprocedurer af økonomisk betydning, toldfritagelse og sikkerhedsaspekter. Det forberedende arbejde med at sikre en effektiv gennemførelse af EU-retten ved tiltrædelse er endnu ikke påbegyndt, navnlig ikke hvad angår udvikling af muligheder for opkobling til EU's it-systemer på toldområdet.

Der er gjort yderligere fremskridt på området *eksterne forbindelser*, især inden for udviklings samarbejde og humanitær bistand. Island deltager endnu ikke i Kimberly-processen.

Island fastholder en høj grad af tilpasning på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Islands prioritering af Arktispolitikken understreger landets ønske om at spille en aktiv rolle i regionale organisationer i Nordeuropa.

Der er sket begrænsede fremskridt med lovgivningen om *finanskontrol*. Der skal gøres en yderligere indsats for at udarbejde et strategidokument for offentlig intern finanskontrol og sikre adskillelsen af den interne og eksterne revision. Forberedelserne med henblik på beskyttelse af EU's finansielle interesser skal fortsat styrkes.

Island har med hensyn til *finansielle og budgetmæssige bestemmelser* nået et godt tilpasningsniveau på de politikområder, der ligger til grund for og berører dette kapitel. Landet er fortsat i gang med at fastslå, hvor der skal ske en tilpasning til EU-retten. Der er behov for administrative forberedelser og koncepter med henblik på indførelsen af ordningen for egne indtægter. Der er endnu ikke formelt etableret en koordineringsstruktur.